

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2015

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Aneta Szczepaniak-Głębocka

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

SPIS TREŚCI

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Joanna Krajewska – Rola i funkcje dzieł sztuki w utworach literackich...	15
Małgorzata Derwich – Tadeusz Konwicki – sen na jawie czy Apokalipsa	23
Andrzej Dudziak – Matematycy polscy – od kawiarni Szkockiej poprzez Enigmę do bomby wodorowej	40
Bibliografie osobowe: Günter Grass.....	54
Thomas Mann	64
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Marcin Radomski – „Enigma” – bitwa o pamięć!	69
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	75
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	81
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	119
V. KRONIKA.....	123

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na III kwartał 2015 roku. Szerszy zestaw dat na III kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

L i p i e c

	1 VII		– Światowy Dzień Architektury
	1 VII		– Dzień Spółdzielczości uchwalony przez Sejm RP w 1995 roku
(215)	2 VII	1800	– Ur. Piotr Michałowski, malarz (zm. 9 VI 1855)
(15)	4 VII	2000	– Zm. Gustaw Herling-Grudziński, pisarz, eseista, krytyk literacki, dziennikarz (ur. 20 V 1919)
	5 VII		– Dzień Słowiańskich Apostołów, Cyryla i Metodego
	6 VII		– Dzień Radcy Prawnego ustanowiony przez Krajową Radę Radców Prawnych w październiku 2010 roku
	6 VII		– Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości obchodzony od 1922 roku z inicjatywy Międzynarodowego Związku Spółdzielczego
(65)	6 VII	1950	– W Zgorzelcu podpisano układ z NRD o wytyczeniu granicy polsko-niemieckiej na Odrze i Nysie Łużyckiej. Układ wszedł w życie 12 I 1950
(155)	7 VII	1860	– Ur. Gustaw Mahler, kompozytor i dyrygent austriacki (zm. 18 V 1911)
(85)	7 VII	1930	– Zm. Arthur Conan Doyle, powieściopisarz angielski (ur. 22 V 1859)
(165)	9 VII	1850	– Ur. Iwan Wazow, poeta bułgarski (zm. 22 IX 1921)
(70)	9 VII	1945	– Zm. Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, poetka (ur. 24 XI 1891)

- (180) 10 VII 1835 – Ur. Henryk Wieniawski, kompozytor i skrzypek (zm. 31 III 1880)
- (90) 10 VII 1925 – Ur. Edmund Niziurski, powieściopisarz, autor utworów dla młodzieży, scenarzysta (zm. 9 X 2013)
- 11 VII – Światowy Dzień Ludności ogłoszony w 1987 roku przez ONZ jako dzień narodzin pięciomiliardowego mieszkańca Ziemi
- (130) 11 VII 1885 – Zm. Maciej Palacz, sołtys z Górczyna (obecnie dzielnica Poznania), działacz polityczny i społeczny, uczestnik powstań (ur. 20 II 1806)
- (15) 13 VII 2000 – Zm. Jan Karski (właśc. Jan Koziielewski), kurier Rządu RP w okresie II wojny światowej, świadek Holocaustu, odznaczony Medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata (ur. 24 VI 1914)
- (605) 15 VII 1410 – Bitwa pod Grunwaldem; zwycięstwo sprzymierzonych wojsk polskich, litewskich, ruskich i czeskich, pod dowództwem króla Władysława Jagiełły, nad Zakonem Krzyżackim
- (30) 16 VII 1985 – Zm. Heinrich Böll, niemiecki prozaik, laureat Nagrody Nobla w 1972 roku (ur. 21 XII 1917)
- (70) 17 VII 1945 – Konferencja szefów trzech mocarstw koalicji antyhitlerowskiej (USA, Wielkiej Brytanii i ZSRR) w Poczdamie (zakończona 2 VIII 1945)
- (405) 18 VII 1610 – Zm. Caravaggio, włoski malarz okresu baroku (ur. 28 IX 1573)
- (145) 18 VII 1870 – Ur. Emil Młynarski, kompozytor (zm. 5 IV 1935)
- (35) 18 VII 1980 – Zm. Hanna Januszewska, prozaik, poetka, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 20 IV 1905)
- (65) 19 VII 1950 – Zm. Jan Antoni Grabowski, pisarz i pedagog, autor książek dla dzieci (ur. 16 III 1882)
- (30) 19 VII 1985 – Zm. Janusz Zajdel, pisarz, autor fantastyki naukowej (ur. 15 VIII 1938)

- (70) 20 VII 1945 – Zm. Paul Valéry, poeta francuski, symbolista, eseista i krytyk (ur. 30 X 1871)
- 24 VII – Święto Policji
- (120) 24 VII 1895 – Ur. Robert von Ranke Graves, prozaik, poeta i eseista angielski, pochodzenia irlandzkiego (zm. 7 XII 1985)
- (35) 25 VII 1980 – Zm. Władimir Wysocki, rosyjski aktor teatralny i filmowy, poeta i pieśniarz (ur. 25 I 1938)
- (140) 26 VII 1875 – Ur. Antonio Machado (właśc. Antonio Machado y Ruiz), poeta hiszpański (zm. 22 II 1939)
- (130) 26 VII 1885 – Ur. André Maurois (właśc. Emile Herzog), pisarz francuski (zm. 9 X 1967)
- (180) 27 VII 1835 – Ur. Giosue Carducci, poeta i krytyk włoski, laureat Nagrody Nobla w 1906 r. (zm. 16 II 1907)
- (105) 27 VII 1910 – Ur. Julien Gracq (właśc. Louis Poirier), francuski powieściopisarz, eseista i krytyk (zm. 22 XII 2007)
- (265) 28 VII 1750 – Zm. Johann Sebastian Bach, kompozytor niemiecki (ur. 21 III 1685)
- (115) 28 VII 1900 – Ur. Artur Maria Swinarski, dramatopisarz, poeta, tłumacz, związany z Wielkopolską w okresie międzywojennym (zm. 21 IV 1965)
- (125) 29 VII 1890 – Zm. Vincent van Gogh, malarz holenderski (ur. 30 III 1853)

S i e r p i e ń

- (40) 1 VIII 1975 – Podpisanie w Helsinkach przez przywódców 35 krajów Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

- (35) 1 VIII 1980 – Protest robotników – strajki w zakładach pracy. Zawarcie porozumień z władzami państwowymi: w Szczecinie – 30 VIII; w Gdańsku – 31 VIII; w Jastrzębiu – 3 IX
- 2 VIII – Dzień Pamięci o Zagładzie Romów w rocznicę likwidacji przez Niemców tzw. obozu rodzinnego dla Cyganów w Birkenau (w nocy z 2/3 sierpnia 1944 roku wymordowano prawie 3 tys. osób – dzieci, kobiet i mężczyzn)
- (260) 2 VIII 1755 – Ur. Jan Henryk Dąbrowski, generał wojsk polskich, związany z Wielkopolską (zm. 6 VI 1818)
- (140) 4 VIII 1875 – Zm. Hans Christian Andersen, bajkopisarz duński (ur. 2 IV 1805)
- (165) 5 VIII 1850 – Ur. Guy de Maupassant, pisarz francuski (zm. 6 VII 1893)
- (120) 5 VIII 1895 – Zm. Fryderyk Engels, niemiecki filozof i socjolog, działacz rewolucyjny (ur. 28 XI 1820)
- (70) 6 VIII 1945 – Zrzucenie bomby atomowej na Hiroszimę
- (105) 7 VIII 1910 – Zm. Zygmunt Gloger, etnograf i archeolog polski (ur. 3 XI 1845)
- (125) 8 VIII 1890 – Ur. Zofia Kossak-Szczucka (później – Szatkowska), polska powieściopisarka (zm. 9 IV 1968)
- (40) 9 VIII 1975 – Zm. Dymitr Szostakowicz, kompozytor radziecki (ur. 25 IX 1906)
- (120) 10 VIII 1895 – Ur. Michał Zoszczenko, pisarz rosyjski (zm. 22 VII 1958)
- (70) 11 VIII 1945 – Zm. Stefan Jaracz, aktor, artysta, społecznik, twórca teatru „Ateneum” (ur. 24 XII 1883)
- (105) 12 VIII 1910 – Ur. Leon Pasternak, polski poeta, tłumacz i satyryk (zm. 14 X 1969)
- (60) 12 VIII 1955 – Zm. Thomas Mann, pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1929 roku (ur. 6 VI 1875)

- 15 VIII – Święto Wojska Polskiego w rocznicę zwycięstwa nad Rosją Sowiecką w 1920 roku
- (95) 15 VIII 1920 – Bitwa Warszawska – zwycięstwo nad Rosją Sowiecką
- (115) 15 VIII 1900 – Ur. Jan Brzechwa, poeta, satyryk, autor wierszy dla dzieci (zm. 2 VII 1966)
- (80) 15 VIII 1935 – Zm. Stanisława Przybyszewska, pisarka, autorka dramatów o rewolucji francuskiej (ur. 1 X 1901)
- (110) 16 VIII 1905 – Ur. Marian Rejewski, matematyk i kryptolog: członek zespołu, który złamał (styczeń 1933) szyfr Enigmy, absolwent Uniwersytetu Poznańskiego (zm. 13 II 1980)
- (60) 17 VIII 1955 – Zm. Fernand Léger, malarz francuski (ur. 4 II 1881)
- (165) 18 VIII 1850 – Zm. Honoré de Balzac, pisarz francuski (ur. 20 V 1799)
- (45) 19 VIII 1970 – Zm. Paweł Jasienica (właśc. Leon Lech Beynar), pisarz historyczny, publicysta (ur. 10 XI 1909)
- (40) 20 VIII 1975 – Zm. Maria Jarochowska, pisarka i publicystka (ur. 15 XII 1918)
- (40) 21 VIII 1975 – Zm. Adolf Dymśza (właśc. Adolf Bagiński), aktor kabaretowy i filmowy (ur. 7 IV 1900)
- 23 VIII – Europejski Dzień Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu ogłoszony przez Parlament Europejski w 2008 roku, znany też jako Międzynarodowy Dzień Czarnej Wstążki
- (135) 23 VIII 1880 – Ur. Aleksander Grin (właśc. Aleksander Griniewski), pisarz rosyjski (zm. 8 VII 1932)
- (115) 25 VIII 1900 – Zm. Fryderyk Nietzsche, niemiecki filozof, filolog klasyczny i pisarz (ur. 15 X 1844)
- (70) 25 VIII 1945 – Założenie Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet (od 1948 r. – Ligi Kobiet)

- (135) 26 VIII 1880 – Ur. Guillaume Apollinaire (właśc. Wilhelm Apollinaris Kostrowicki), poeta francuski, polskiego pochodzenia (zm. 9 XI 1918)
- (95) 26 VIII 1920 – Ur. Stefan Stuligrosz, dyrygent i kompozytor, twórca Chóru Chłopięco-Męskiego Filharmonii Poznańskiej „Poznańskie Słowiki” (zm. 15 VI 2012)
- (15) 26 VIII 2000 – Zm. Wojciech Żukrowski, prozaik, poeta, reportażysta, eseista, krytyk literacki (ur. 14 IV 1916)
- (380) 27 VIII 1635 – Zm. Felix Lope de Vega y Carpio, dramaturg hiszpański (ur. 25 XI 1562)
- (245) 27 VIII 1770 – Ur. Georg Wilhelm Hegel, filozof niemiecki (zm. 14 XI 1831)
- (105) 27 VIII 1910 – Ur. Matka Teresa z Kalkuty (właśc. Agnes Gonxha Bojaxhiu), katolicka siostra zakonna, z pochodzenia Albanka, prowadziła działalność charytatywną w Indiach, od 2003 roku błogosławiona (zm. 5 IX 1997)
- (50) 27 VIII 1965 – Zm. Le Corbusier (właśc. Charles Edouard Jeanneret-Gris), architekt, urbanista i malarz francuski pochodzenia szwajcarskiego, współtwórca puryzmu, czołowy przedstawiciel modernizmu (ur. 6 X 1887)
- 28 VIII – Święto Lotnictwa Polskiego obchodzone w rocznicę zwycięstwa Franciszka Żwirko i Stanisława Wigury w międzynarodowych zawodach Challenge 1932 w Berlinie
- (80) 30 VIII 1935 – Zm. Henri Barbusse, pisarz francuski (ur. 17 VI 1873)
- (20) 30 VIII 1995 – Zm. Adam Wiśniewski-Snerg, pisarz science fiction (ur. 1 I 1937)
- 31 VIII – Święto Wolności i Solidarności ustanowione przez Sejm RP

- (70) 31 VIII 1945 – Zm. Stefan Banach, matematyk, współtwórca analizy funkcjonalnej, profesor Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie (ur. 20 III 1892)

W r z e s i e ń

- 1 IX – Międzynarodowy Dzień Pokoju w rocznicę wybuchu II wojny światowej
- (45) 1 IX 1970 – Zm. Francois Mauriac, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1952 roku (ur. 11 X 1885)
- (70) 2 IX 1945 – Kapitulacja Japonii; koniec II wojny światowej
- (140) 3 IX 1875 – Ur. Ferdinand Porsche, niemiecki konstruktor samochodów, wynalazca (zm. 30 I 1951)
- (50) 4 IX 1965 – Zm. Albert Schweitzer, niemiecki lekarz, filozof, misjonarz, muzyk, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1952 r. (ur. 14 I 1875)
- (100) 5 IX 1915 – Zm. Stanisław Witkiewicz, prozaik, krytyk artystyczny, malarz (ur. 8 V 1851)
- 8 IX – Międzynarodowy Dzień Walki z Analfabetyzmem
- 8 IX – Międzynarodowy Dzień Piśmiennictwa uchwalony przez UNESCO w 1965 roku
- (95) 8 IX 1920 – Ur. Lesław Marian Bartelski, pisarz, prozaik, eseista; uczestnik powstania warszawskiego, oficer pułku AK. (zm. 27 III 2006)
- (10) 11 IX 2005 – Zm. Henryk Tomaszewski, polski grafik i scenograf (ur. 10 VI 1914)
- 12 IX – Światowy Dzień Zdrowia Jamy Ustnej ustanowiony przez Światową Organizację Dentystyczną (FDI)
- (85) 12 IX 1930 – Ur. Piotr Skrzynecki, reżyser, scenarzysta, twórca i kierownik artystyczny Piwnicy pod Baranami (zm. 27 IV 1997)

- 14 IX – Dzień Solidarności z Osobami Chorymi na Schizofrenię
- 15 IX – Międzynarodowy Dzień Pokoju ustanowiony podczas XXVI sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ w 1981 roku (obchodzony w trzeci wtorek września – dzień rozpoczęcia dorocznej sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ)
- (15) 14 IX 2000 – Zm. Jerzy Giedroyc, polski publicysta i działacz emigracyjny (ur. 27 VII 1906)
- (190) 16 IX 1825 – Zm. Franciszek Karpiński, poeta (ur. 4 X 1741)
- 17 IX – Dzień Sybiraka obchodzony w dniu agresji Związku Radzieckiego na Polskę w 1939 r.
- (45) 18 IX 1970 – Zm. Jimi Hendrix (właśc. James Marshall Hendrix), amerykański gitarzysta, wokalista, kompozytor, autor tekstów (ur. 27 XI 1942)
- (80) 19 IX 1935 – Zm. Konstanty Ciołkowski, rosyjski uczonec i wynalazca, twórca naukowych podstaw lotu rakiet (ur. 5 IX 1857)
- (30) 19 IX 1985 – Zm. Italo Calvino, włoski prozaik (ur. 15 X 1923)
- 20 IX – Dzień Środków Społecznego Przekazu obchodzony w Polsce w trzecią niedzielę września (dzień wybrany przez Episkopat Polski)
- (40) 20 IX 1975 – Zm. Saint-John Perse (właśc. Alexis Saint-Léger Léger), poeta francuski, laureat Nagrody Nobla w 1960 roku (ur. 31 V 1887)
- 21 IX – Światowy Dzień Choroby Alzheimera obchodzony od 1994 roku
- (170) 21 IX 1845 – Zm. Klementyna z Tańskich Hoffmanowa, prozaik, pierwsza w Polsce autorka książek dla młodzieży (ur. 23 XI 1798)
- 22 IX – Europejski Dzień bez Samochodu
- (75) 22 IX 1940 – Zm. Michał Kajka, poeta ludowy, działacz mazurski (ur. 27 IX 1858)

- (145) 23 IX 1870 – Zm. Prosper Mérimée, francuski pisarz i dramaturg, historyk i archeolog (ur. 27 IX 1803)
- 24 IX – Światowy Dzień Morza obchodzony z inicjatywy Międzynarodowej Organizacji Morskiej w ostatni czwartek września
- 27 IX – Światowy Dzień Serca obchodzony w Polsce w ostatnią niedzielę września pod hasłem „Miej serce dla serca”
- (45) 25 IX 1970 – Zm. Erich Maria Remarque (właśc. Erich Paul Remark), powieściopisarz niemiecki (ur. 22 VI 1898)
- (70) 26 IX 1945 – Zm. Bela Bartok, kompozytor węgierski (ur. 25 III 1881)
- 27 IX – Dzień Polskiego Państwa Podziemnego
- 27 IX – Międzynarodowy Dzień Turystyki obchodzony od 1980 roku na wniosek Światowej Organizacji Turystyki
- (410) 27 IX 1605 – Bitwa pod Kircholmem – zwycięstwo wojsk polskich nad szwedzkimi
- (40) 27 IX 1975 – Zm. Kazimierz Moczarski, prozaik i publicysta, żołnierz AK (ur. 21 VII 1907)
- (120) 28 IX 1895 – Zm. Ludwik Pasteur, uczonec francuski, bakteriolog i chemik (ur. 27 XII 1822)
- (120) 28 IX 1895 – Zm. Gustaw Ehrenberg, poeta, działacz polityczny (ur. 14 II 1818)
- (45) 28 IX 1970 – Zm. John Dos Passos, pisarz amerykański (ur. 14 I 1896)
- (220) 29 IX 1795 – Ur. Konrad Rylejew, poeta rosyjski (zm. 25 VII 1826)
- (60) 29 IX 1955 – Zm. Lucyna Krzemieniecka, poetka, pisarka, autorka książek dla dzieci (ur. 11 V 1907)

(315)	30 IX	1700	– Ur. Stanisław Konarski (właśc. Hieronim Franciszek Konarski), pedagog, publicysta (zm. 3 VIII 1773)
(105)	30 IX	1910	– Inauguracja działalności Teatru Wielkiego w Poznaniu

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Joanna Krajewska

ROLA I FUNKCJE DZIEŁ SZTUKI W UTWORACH LITERACKICH

Obecność innych sztuk w literaturze można śledzić przynajmniej w trzech obszarach: (1) pogranicza sztuk i przenikanie do literatury porządków malarskich, filmowych czy muzycznych, (2) poszukiwania przez autorów takich środków wyrazu, które czerpią z różnych form artystycznych, a przyświeca im idea korespondencji czy syntezy sztuk, (3) utworów literackich o sztuce (powieści o artyście, poetyckie opisy dzieł sztuki malarskiej czy eseje poświęcone sztuce, których bogatą reprezentacją literatura polska może się poszczycić, w tym miejscu wspomnę choćby o *Martwej naturze z wędzidłem* Zbigniewa Herberta).

Próby zbadania zależności między sztuką słowa i obrazu sięgają słynnej horacjańskiej formuły pochodzącej z *Listu do Pizonów*. *Ut pictura poesis* to motto dla tych z koncepcji estetycznych, które wyrażają pogląd, iż malarstwo oraz poezja są do siebie podobne, ponieważ opierają się na tych samych zasadach imitacji natury. Pogląd ten żywy był aż do traktatu Gottholda Ephraima Lessinga *Laokoon, czyli o granicach malarstwa i poezji*. Niemiecki filozof przeprowadził mocną linię demarkacyjną między sztuką słowa a sztuką obrazu, jego poglądy nie przetrwały jednak próby czasu, gdyż romantyczną *idée fixe* stały się korespondencja i synteza sztuk. To ważne, by rozdzielić te dwa terminy, które wydają się być synonimami. Korespondencja sztuk – notuje *Słownik terminów literackich* – wyraża się we wzajemnych inspiracjach oraz w fakcie, iż wrażenia uzyskiwane podczas kontaktu z jednym typem sztuki mogą być niejako tłumaczone na doznania, które rodzą się podczas obcowania z inną. Za słownikową definicją tego terminu – dla porządku – wyodrębnić należy kategorie zagadnień rozważanych przez badaczy korespondencji. Po pierwsze, będzie to występowanie elementów różnych dzieł sztuki w jednym dziele, po drugie, przekładalność utworów należących do jednej dziedziny na język innej sztuki, po trzecie wzajemne oddziaływanie poszczególnych dziedzin sztuki na siebie.

Synteza sztuk jest natomiast podchwyconym przez symbolistów pomysłem romantyków na dotarcie do rzeczywistości niedostępnej, niepoznawalnej. Niemieccy teoretycy sztuki i filozofowie, w tym przede wszystkim Karl Trahn-dorff, rozwijali koncepcję „Gesamtkunstwerk” – dzieła sztuki „totalnego”,

zespalałającego różne sztuki: poezję, muzykę, malarstwo, taniec. Artystyczną realizację znajdzie ta idea najpierw w dramacie romantycznym, potem w dziełach symbolistów czy teatrze modernistycznym. Warto podkreślić również w tym miejscu, że zamieszanie semantyczne, które stało się udziałem zdefiniowanych krótko powyżej kategorii jest spowodowane faktem, iż sami twórcy i teoretycy traktują je często wymiennie, na przykład słynny programowy sonet *Correspondances* Charlesa Baudelaire'a aktualizuje obydwie kategorie. Należy zatem zwracać uwagę nie na termin a na znaczenie, które niesie.

Realizacja tematu „Rola i funkcje dzieł sztuki w utworach literackich” winna rozpocząć się od typologicznych i historycznych rozróżnień i ustaleń. Dobór odpowiednich przykładów okazuje się natomiast przedsięwzięciem dość łatwym, bogata literatura przedmiotu, której najważniejsze tytuły dołączam do artykułu, pozwala sformułować różnorodne ujęcia tematu. W swoim tekście proponuję, by przyjrzeć się trzem sposobom uobecniania się dzieł sztuki w utworach literackich – omówić młodopolskie strategie poetyckie inspirowane ideą syntezy sztuk, zobaczyć, jak funkcjonują motywy muzyczne w *Cudzoziemce* Marii Kuncewiczowej (która jest nade wszystko powieścią o artystce) oraz przeanalizować jedną z ekfraz Czesława Miłosza.

Oddźwięki to wiersz, który wywarł ogromny wpływ na spadkobierców ideowych i artystycznych Baudelaire'a, na symbolistów. Ci ostatni uważali, że dla wyrażenia sfery emocjonalnej czy transcendentalnej nie powinno się szukać obiektywnego systemu znaków, a takich środków wyrazu, które dawałyby do nich dostęp bezpośredni. Maria Podraza-Kwiatkowska dla oznaczenia zabiegów poetyckich, których zadaniem było dotarcie do tych sfer, wprowadziła termin **ekwiwalentyzacji symbolistycznej**. Jest to sposób komunikacji, który porzuca konkret słowny, co do którego panuje powszechna zgoda, na rzecz transpozycji układu zastępczego, symbolu, który nierzadko zyskuje wartość autonomiczną. Badaczka, przyglądając się młodopolskiej poezji, wyróżniła kilka typów tejże ekwiwalentyzacji, spośród których cztery chciałabym scharakteryzować bliżej: **transpozycję (przekład) muzyki na słowo, pejzaż wewnętrzny, montaż asocjacyjny i synestezję**. Jak wskazuje historyczka literatury, muzyka była dla modernistów wzorem, ponieważ uważali oni, że dźwięki – w przeciwieństwie do słów – są ekspresją niezapośredniczoną. Sztandarowym przykładem takiej transpozycji jest w literaturze polskiej *Deszcz jesienny* Leopolda Staffa, który przede wszystkim dzięki zabiegom w warstwie wersyfikacyjnej (sylabotonizm) i brzmieniowej (między innymi onomatopeje), a nie tylko znaczeniowej, przywołuje wrażenie padającego deszczu. Ważne, by podkreślić, że transpozycja ta nie tylko ewokować ma zjawisko atmosferyczne, ale przede wszystkim wrażenia emocjonalne i nastrój, który podobny jest do padającego deszczu – przygnębienie, smutek, katatonię. Innym zabiegiem

omawianym przez Podrazę-Kwiatkowską jest pejzaż wewnętrzny (zwany też psychizacją krajobrazu), polega on na wyrażaniu przeżyć wewnętrznych poprzez ich symbolistyczny przekład na opis krajobrazu, którego zadaniem jest wywoływanie konkretnego nastroju. Zabieg ten miał również uzasadnienie w filozofii młodopolskiej, której jednym z najważniejszych filarów był panteizm. Przyroda widziana była jako łącznik między człowiekiem a sferą transcendencji¹, medium umożliwiające przekroczenie granic ludzkiego poznania, bądź jako sfera, w której transcendencja jest obecna. Jest tak w poezji Kazimierza Przerwy-Tetmajera (por. np. wiersze z tomu *Łąka mistyczna*, w tym utwór *Pierwotna przyroda*), a także Jana Kasprowicza. Innym zabiegiem, który stanowił próbę wprowadzenia do poezji prelogicznego sposobu percepcji za pomocą obrazów był montaż asocjacyjny. Nawiązanie do terminologii filmowej nie jest tu przypadkowe. Montaż jest ostatnią fazą produkcji dzieła filmowego, polegającą na łączeniu jednostek obrazowych, a więc należących do tej samej warstwy, jak i dopasowywaniu do nich efektów akustycznych, słów, fraz muzycznych. Technikę montażu asocjacyjnego zobaczyć można w opisach impresjonistycznych (*Melodia mgieł nocnych* Tetmajera), a w prozie jego formą jest tak zwany **strumień świadomości**, który wykorzystwała w swoim utworze Maria Kuncewiczowa.

Synestezja to metaforyczne łączenie różnych wrażeń zmysłowych (np. dotyk ciszy), przekład doznań z jednego porządku w inny (np. dotykowych we wzrokowe) lub rozszerzania zakresu stosowania kategorii zmysłowych poprzez ich zestawienie z kategoriami abstrakcyjnymi (np. biała dusza, gorzka rozpacz). Synestezja realizuje najpełniej według Podrazy-Kwiatkowskiej „nagłą syntezę obrazów (...), najlepiej wyraża powszechną analogię”. Trudno mówić o scharakteryzowanych powyżej zabiegach w wyizolowanych formach. Często współistnieją one w jednym utworze na znak „swoistej symbiozy mistycznej zasady powszechnych powinowactw z psychologicznym prawem wolnych skojarzeń”. Z wszystkimi czterema typami ekwiwalentyzacji, opisanymi przez badaczkę, mamy do czynienia w utworze Wincentego Koraba-Brzozowskiego *Powinowactwo cieni i kwiatów o zmierrchu*. Utwór jest rozbudowaną apostrofą. Trudno jednak wskazać odbiorcę komunikatu, a także zidentyfikować jego treść. Nie można orzec pewnie, kto, do kogo/czego i o czym mówi. Tak jakby wiersz był próbą poszukiwania nazw/układów zastępczych dla adresata wypowiedzi, zbliżania doń i oddalania się odeń. *Powinowactwo* rozpada się na kilka części, których połączeniem rządzi zasada analogii, częściej asocjacji. „Korowody umarłych cieni” z pierwszego wersu, do których ktoś przemawia, szybko

---

¹ Transcendentny – istniejący poza granicami naszego świata lub wykraczający poza granicę ludzkiego poznania.

zmieniają się w/są równocześnie „płynącymi kaskadami” czy „tańcami gwiazd”. Adresat wymyka się i nie można do niego nic powiedzieć. Druga część to seria pytań zadanych kobietom o ich preferencje dotyczące kwiatów. „Lubisz Kamelie Ofelio?” – pyta ktoś. Trzecia część zestawia kobiece imiona z metaforami części pierwszej (Ofelia jest Cieniem, jest jak Cień?), by w czwartej pojawić się mogła tajemnicza Kwiaciarka, odpływająca łódką w dal, Kwiaciarka, której żal jest kwiatów. Dokąd płynie? To złe pytanie, ponieważ odwołuje się do praw logiki, a utwór nie rządzi się zasadami prawdopodobieństwa i następstwa przyczynowo-skutkowego. Sugeruje znaczenia, by zaraz od nich odwieść, każe skupić się na nastroju, który ewokuje warstwą dźwiękową: zestawieniami brzmień twardych z szeleszczącymi, nosówek i rymów męskich. Skłania do „myślenia” obrazami wprowadzając sugestywne wrażenia wzrokowe: czerń, w której od czasu do czasu zaświeci się i zgaśnie świętojański robaczek. Skłania do percepcji wielozmysłowej, synestezyjnie łącząc w jedno doznanie zapachy kwiatów, drgania, migotania, podmuchy wiatru. Swoje rozważania dotyczące ekwiwalentyzacji symbolistycznej Podraza-Kwiatkowska podsumowuje wartym przywołania *passusem*:

„Nie mówić o rzeczach wprost”. Tę ideę francuskiego prawodawcy symbolizmu (...) realizowano w okresie Młodej Polski na różne sposoby. Najśmielsze próby dają w efekcie utwory, w których konstrukcja dwuwarstwowa [to, co ekwiwalentyzowane i ekwiwalent – przypis mój – J.K.] zmieniła się w syntezę, których desygnatu zatem nie da się odtworzyć. Byłaby to zatem czynność zbyteczna, gdyż nie jest to (...) ekwiwalent takich jakości, które można by wyrazić inaczej. Nie jest to już w ogóle, ściśle mówiąc, ekwiwalent. Gdyż ekwiwalentem byłaby wówczas po prostu: poezja.

Takim utworem jest *Powinowactwo cieni i kwiatów o zmiernych*.

Cudzoziemka Kuncewiczowej jest opowieścią o niespełnionej artystce. Jest to motyw, który swoją realizację znalazł też w innej powieści z Dwudziestolecia międzywojennego – *Przygodzie w nieznanym kraju* Anieli Gruszeckiej. Bohaterka *Przygody* jest projektantką i malarką abstrakcyjną, tytułowa bohaterka powieści Kuncewiczowej – Róża – jest natomiast muzyczką. Losy Róży poznajemy dzięki wspomnieniom, które snuje tuż przed śmiercią. Ale to nie jedyna funkcja dzieła sztuki (w tym wypadku muzycznego) w powieści. Uwagę naszą winna też zwrócić kompozycja utworu, która – pisali już o tym krytycy międzywojenni – przypominać ma utwór muzyczny oraz te momenty, w których narrator opisuje grę Róży. Te ostatnie czynią z niej powieść o muzyce i o tym, że przeżycie estetyczne stać się może przeżyciem metafizycznym.

Układ zdarzeń powieściowych był jak na lata trzydzieste poprzedniego wieku nowatorski – autorka porzuciła linearny sposób prowadzenia akcji na rzecz konstrukcji, która odwzorowywać miała pracę pamięci. Z charakterystycznymi dla niej przemieszczeniami, nawrotami, asocjacjami, którym podporządkowane są poszczególne wątki. Jest to studium psychoanalityczne². Bohaterka przypomina sobie różne wydarzenia po to, by rozwiązać swój kompleks niższości. Zawód miłośny, który dawno temu przeżyła i niespełnienie ambicji artystycznych skutkowało przez lata agresją i dominacją wobec bliskich. Mamy więc w przypadku tej powieści do czynienia z dwiema płaszczyznami czasowymi – obiektywnym czasem narracji, który zamyka się w jednym dniu (akcja powieści dzieje się w ciągu jednego dnia) oraz czasem retrospekcji (sięgania do przeszłości, przypominania sobie), który obejmuje całe życie protagonistki.

Psychoanalitycznie czytać też można wspomniane fragmenty, w których opisana jest gra Róży. Stanowią one kulminacyjne punkty powieści. Na przykład ten, kiedy Róża myśli o zabiciu syna, a potem gra. Zbrodnicze instynkty sublimuje dzięki muzyce. Oto jak fakt ten uchwycił Brunon Schulz, omawiając i recenzując *Cudzoziemkę*:

Życie schwyte w potrzask kompleksu ma jednak jeszcze inną drogę do wolności: sublimację, sztukę, ambicję, karierę. Róża próbuje wymknąć się swemu kompleksowi przez te wszystkie luki. Najtragiczniejsze są jej próby wlotów w sferę muzyki. (...) Wstrząsający głęboko jest widok, jak Róża walczy o wyższy byt, o pełnię uczucia, w gruncie rzeczy predestynowana z natury do życia wielkiego i szerokiego, do życia na wyżynach. Przybiera to postać skrzypcowego koncertu D-dur Brahmsa. To miejsce, w którym Róża, zgłębiwszy całą przepaść swego losu, podnosi się przez kratę swego więzienia do pełni nocy księżycowej, halucynuje wyzwolenie przy pomocy tej muzyki na wpół majaczonej, na wpół granej przez nią rzeczywistości – należy do szczytów prozy polskiej. Tak o muzyce nie pisał u nas jeszcze nikt. Kuncewiczowa znajduje tu nowy całkiem język dla oddania sprawy muzyki, lśniącego ciała dźwięków, dotyka tych przegubów, gdzie muzyka przechodzi w metafizykę.

Przyglądając się momentom kulminacyjnym dostrzec można szwy opisanej powyżej muzycznej zasady konstrukcyjnej. Powieściowe dwa nurty wyznaczane przez czas narracji i czas wspomnień przenikają się wzajemnie, łączą w punktach

---

² Psychoanaliza – 1. kierunek w psychologii XX w., wyjaśniający funkcjonowanie i rozwój osobowości człowieka działaniem nieświadomych instynktów, popędów i dążeń pozostających we wzajemnym konflikcie, 2. metoda diagnozowania i leczenia zaburzeń psychicznych polegająca na odkrywaniu i usuwaniu nieświadomych konfliktów emocjonalnych i kompleksów pacjenta. Za: <http://sjp.pwn.pl/szukaj/psychoanaliza.html> dostęp z dnia 15.06.2015 r.

kulminacyjnych, rozdzielają się, by na koniec znaleźć finał w scenie, w której Róża, pogodzona ze sobą i ze światem, umiera. Utwór muzyczny, w którym wyróżnić można taką zasadę kompozycyjną to **fuga**, jedna z najkunsztowniejszych i wymagających kompozytorsko struktur. Różne typy i funkcje motywów muzycznych w *Cudzoziemce* widzieć też można zatem jako przejaw odwiecznej ludzkiej troski, by chaos życia opanować najwyższą formą sztuki.

Ekfrazę na teren polskiej myśli literaturoznawczej wprowadził Edward Balcerzan, który uznał ją za jedną z odmian krytyki artystycznej, rodzaj eseju lub recenzji obrazu. Dalej koncepcja ta rozwijana była przez innych badaczy. Na przykład Wiesław Olkusz wyodrębnił przez poznańskiego naukowca funkcję transpozycji wartości malarskich na język literatury wzbogacił o różne warianty: ilustracyjny, egzegetyczny (pozwalający na podzielenie się przez autora swoimi poglądami estetycznymi), asocjacyjny (wprowadzający rozważania twórcy na różne inne tematy), projekcyjny (autor przywołuje własne wizje, dążenia) czy postulatyczny (pozwalający autorowi formułować wobec dzieła sztuki własne wymagania). Wszystkich tych wariantów szukać można w ekfrazach zgromadzonych przez Anetę Grodecką w książce *Wiersze o obrazach* (niezbędnej, jeśli chodzi o realizację tematu „Rola i funkcje dzieł sztuki w utworach literackich”), ja natomiast chciałabym w tym miejscu zaprezentować taki utwór, który zdaje się wymykać tej taksonomii. Jak się okaże, wiersz Czesława Miłosza pt. *Realizm*, przywołujący dziedzictwo malarstwa holenderskiego złotego wieku, widzieć można jako bliski romantycznym i modernistycznym poszukiwaniom języka zdolnego wyrazić więcej. Magdalena Śniedziewska identyfikuje w utworze noblisty cztery gatunki malarskie: martwą naturę, pejzaż, malarstwo rodzajowe i portret oraz stawia tezę, że chodziło jemu nie tyle o stworzenie wyszukanej serii mikroekfraz, co o refleksję światopoglądową, którą w oparciu o nie sformułował:

Celem poety nie jest jednak syntetyczne ujęcie malarstwa złotego wieku z wykorzystaniem pojęcia „realizm” jako klucza interpretacyjnego (choć początkowo mogłoby się tak wydawać), ale stworzenie „definicji” realistycznej techniki twórczej (zarówno malarskiej, jak i poetyckiej), która zakłada nieustanne ponawianie wysiłku zbliżania się do rzeczywistości z jednoczesną świadomością, że te zabiegi zawsze pozostają wyłącznie pracą w języku (malarskim lub poetyckim).

Dla noblisty najważniejsza okazuje się, a za wzór w takim podejściu stawia sobie Holendrów, poetycka kontemplacja przedmiotów, pozwalająca obserwatorowi osiągnąć pewność istnienia. Nieco inaczej niż w klasycznej tezie, że o pewności istnienia przedmiotów świadczy fakt ich postrzegania przez

obserwatora – tu o pewności istnienia podmiotu zaświadczać przedmioty, których obecności ten ostatni doświadcza:

A jednak to tutaj, chleb, talerz cynowy,
Półobrana cytryna, orzechy i chleb
Trwają, i to tak mocno, że trudno nie wierzyć.

Tej pewności istnienia przeciwstawiona zostaje w wierszu deziluzja możliwości języka jako medium. Filozofia XX wieku postawiła język w stan oskarżenia pokazując, że jest to przekątnik niedoskonały, w najlepszym razie zapośredniczający doświadczenie tego, co jest, utrudniający wyrażanie rzeczywistości, w najgorszym – zakłamujący to doświadczenie. Jednak Miłosz sprzeciwia się postawie bezsilności i proponuje, by z rzeczywistości, czyli czegoś, co wobec języka jest transcendentne, uczynić „dotykalny i odczuwalny sprawdzian dla sztuki”. O ile więc dla modernistów sztuka była terenem poszukiwania języka, który zdoła dotrzeć do tego, co wykracza poza możliwości wyrażania, dla Miłosza staje się sprawdzianem rzeczywistości i miejscem, w którym zdarzają się momenty epifanii. Łączy ich natomiast brak wiary w możliwości języka jako systemu zobiektywizowanych znaków oraz przekonanie o istnieniu teje rzeczywistości i możliwości dotarcia do niej.

BIBLIOGRAFIA

I. Literatura podmiotu

1. KORAB-BRZOZOWSKI W., *Powinowactwo cieni i kwiatów o zmierzchu*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/korab-brzozowski-wincenty-powinowactwo-cieni-i-kwiatow/>
2. KUNCEWICZOWA M., *Cudzoziemka*, Warszawa 1987.
3. MŁOSZ Cz., *Realizm*, [w tomie] *Na brzegu rzeki*, Kraków 1994.

II. Literatura przedmiotu

1. *INTERAKCJE sztuk: literatura, malarstwo, ekfrazja*, red. D. Heck, przedmowa A. Grodecka, Wrocław 2008.
2. *INTERSEMIOTYCZNOŚĆ. Literatura wobec innych sztuk (i odwrotnie)*, red. S. Balbus, A. Hejmej, J. Niedźwiedź, Kraków 2004.
3. *MŁODOPOLSKA synteza sztuk*, pod red. R. Siomy i H. Ratusznej, Toruń 2011.
4. *POGRANICZA i korespondencje sztuk*, pod red. T. Cieślukowskiej i J. Sławińskiego, Wrocław 1980.

5. POZNAWANIE Miłosza. *Studia i szkice o twórczości poety*, pod red. J. Kwiatkowskiego, Kraków-Wrocław 1985.
6. SŁOWNIK terminów literackich, pod red. J. Sławińskiego, Wrocław 2008.
7. ZMYŚL wzroku, zmysł sztuki. *Prywatna historia sztuki Zbigniewa Herberta. Materiały z Warsztatów Herbertowskich w Oborach*, pod red. J.M. Ruszara, Lublin 2006.
8. CIEŚLAK R., *Oko poety. Poezja Różewicza wobec sztuk wizualnych*, Gdańsk 1999.
9. CZERMIŃSKA M., *Ekfrazy w poezji Wisławy Szymborskiej*, „Teksty Druge” 2003, nr 2/3.
10. DZIADEK A., *Obrazy i wiersze. Z zagadnień interferencji sztuk w polskiej poezji współczesnej*, Katowice 2004.
11. FIUT A., *Moment wieczny. Poezja Czesława Miłosza*, Kraków 2011.
12. GRODECKA A., *Wiersze o obrazach. Studium z dziejów ekfrazy*, Poznań 2009.
13. KUDELSKA D., *Juliusz Słowacki i sztuki plastyczne*, Lublin 1997.
14. NYCZ R., „Wyrwać z rzeczy chwilę zobaczenia”: *Czesława Miłosza tropienie realności, w: idem, Literatura jako trop rzeczywistości. Poetyka epifanii w nowoczesnej literaturze polskiej*, Kraków 2001.
15. OKOŃ W., *Sztuki siostrzane. Malarstwo a literatura w Polsce w drugiej połowie XIX wieku*, Warszawa 1992.
16. OLKUSZ W., *Szczęśliwy mariaż literatury z malarstwem. Rzecz o fascynacjach estetycznych Marii Konopnickiej*, Opole 1984.
17. PELC J., *Słowo i obraz. Na pograniczu literatury i sztuk plastycznych*, Kraków 2002.
18. PILCH A., *Formy wyobraźni. Poeci współcześni przed obrazami wielkich mistrzów*, Kraków 2010.
19. PODRAZA-KWIATKOWSKA M., *Symbolizm i symbolika w poezji Młodej Polski*, Kraków 2001.
20. PRAZ M., *Mnemosyne. Rzecz o powinowactwie literatury i sztuk plastycznych*, przeł. W. Jekieli, Warszawa 1981.
21. SENDYKA R., *Esej i ekfaza (Herbert – Bieńkowska – Bieńczyk)*, w: *Kulturowe wizualizacje doświadczenia*, pod red. W. Boleckiego i A. Dziadka, Warszawa 2010.
22. SZĄŁAGAN A., „Cudzoziemka” *Marii Kuncewiczowej: powstanie, dzieje wydań, recepcja*, „Pamiętnik Literacki” 1986, z. 3.
23. ŚNIEDZIEWSKA M., *Siedemnastowieczne malarstwo holenderskie w literaturze polskiej po 1918 roku*, Toruń 2014.
24. WORONOW I., *Romantyczna idea korespondencji sztuk. Stendhal, Hoffman, Baudleaire, Norwid*, Kraków 2008.

25. WYSŁOUCH S., *Literatura a sztuki wizualne*, Warszawa 1994.
26. ŻAK S., *Maria Kuncewiczowa*, Warszawa 1973.

Joanna Krajewska – doktor nauk humanistycznych, autorka książki *Spór o literaturę kobiecą w Dwudziestoleciu międzywojennym* (Poznań 2014). Jej zainteresowania naukowe skupione są wokół historii literatury pierwszej połowy XX wieku, teorii badań literackich oraz empirycznych badań nad odbiorem. Stale współpracuje z Zakładem Literatury XX wieku, Teorii Literatury i Sztuki Przekładu w Instytucie Filologii Polskiej UAM.

Małgorzata Derwich
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

T A D E U S Z   K O N W I C K I
–   S E N   N A   J A W I E   C Z Y   A P O K A L I P S A
(1 9 2 6 - 2 0 1 5)

„Biografia to łańcuch rozczarowań przeplecionych gustownie omyłkami” – powiedział Tadeusz Konwicky w rozmowie z Anną Bikont i Joanną Szczęsną. To stwierdzenie niejako podsumowuje biografię pisarza i lapidarnie określa jego twórczość oraz obrazowy i ironiczny styl.

Tadeusz Konwicky był pisarzem, reżyserem, a szerzej – filmowcem (jako autor scenariuszy filmowych oraz kierownik literacki zespołów filmowych, m.in. „Kadr”); twórcą polskiej kultury. Urodził się 22 czerwca 1926 roku w Nowej Wilejce niedaleko Wilna, a wychowywał w pobliskiej Kolonii Wileńskiej. Miejsce urodzenia naznaczyło życiorys „chytrego Litwina”, jak o sobie mówił. Pisano o nim: „zjawił się na ziemskim padole (...) w rzeczywistości zapatrzonej w przeszłość, (...) bliskiej raczej czasom Mickiewicza, romantycznych legend i pięknych powstańczych klęsk”.

O Konwicky, czyli Mickiewicz XX wieku

Nie był poetą, ale porównanie do Adama Mickiewicza, romantycznego wieszczka, ma wielowarstwowe uzasadnienie. Jego proza, jak i obrazy filmowe

często określane były przymiotnikiem „poetyckie”³, na zmianę z „romantyczne”. Wśród określeń w pośmiertnych materiałach znalazły się także te o romantycznej proveniencji, np. „Guślarz” (Rzeczpospolita), „samotnik polskiej literatury” (Głos Wielkopolski), „romantyk z ducha, po mickiewiczowsku rozmawiający z duchami” (Tygodnik Powszechny). Tadeusz Lubelski pisze o autorskich „środkach” literackich: „swoista konwicko-podwileńsko-warszawska mieszanina”. I dalej: „wiele z pamięci kulturowej chłopca, który chodził w młodości tymi samymi ulicami, co 120 lat wcześniej Mickiewicz”. Stanisław Bereś – wespół z kolegami literaturoznawcami – dostrzegają u Konwickiego „mitologizację i wizjonerstwo, będące współczesnym wcieleniem romantycznej tradycji w twórczości”, „zdolności profetyczne” (wszak przewidział upadek ustroju), „opisy świata uczuć”, „kreację bohatera symbolizującego zbiorowość”. Kolega po piórze, Janusz Głowacki trafnie określił „dwutorowość” twórczości Konwickiego: „łączył (...) sentymentalizm, rozlewność i romantyzm z ironią, autoironią i szyderstwem. Ton mickiewiczowski z Gombrowiczem”. Dostrzegli i inni, że był „ironistą, zdystansowanym wobec wielkich słów i idei” (Tygodnik Powszechny), „Świadkiem swoich czasów” (Polityka), autorem „Polaków portretu własnego doby zniewolenia” i „celnej diagnozy politycznej” (Odra) oraz „refleksji nad tym skąd się wzięliśmy i kim właściwie jesteśmy” (Wprost). Był też „strażnikiem miasta”, Warszawy i „pojedynakiem” (znów według Głowackiego: „tak się nazywa samotne wilki, co chodzą swoimi drogami”). Sam Konwicki uzupełnia tę charakterystykę w literackim „dzienniku”, czyli „Kalendarzu i klepsydrze”: „byłem przyszczątem i stalinistą” (i kwituje z ironią: „zostałem sam na świecie. Inni rozmyśliли się, zniknęli z powierzchni ziemi albo dokonali zdumiewających reinkarnacji”).

O twórczości, czyli autobiografia apokaliptyczna

Konwicki opowiada o sobie autobiograficzną twórczością. Już jego debiutanckie opowiadanie z lat 40. XX wieku – „Kapral Koziołek i ja”, wprowadza autobiograficzną konwencję. W pierwszej powieści „Rojsty” uzasadnia, że jest ona „skuteczniejsza (...) do surowej oceny treści moralnych i intelektualnych”, które pragnął przekazać. O swojej produkcyjnej powieści z 1950 roku (nawiązującej do nowohuckiego epizodu w jego życiu) pod tytułem „Przy budowie” wspomina w innej swojej powieści („Kompleksie polskim”) ustami bohaterki: – *Był pan w lekturze szkolnej, zanim pana nie wykreślili. Coś o jakiejś budowie. Produkcyjny reportaż*. I puentuje autoironicznie: *Straszna nuda*. Zresztą „Przy budo-

---

³ W ramach Festiwalu Poznań Poetów mówiono o Konwickim oraz pokazywano film „Przechodzień”, który zrealizował Andrzej Titkow, gdzie pisarz przyznał, że „popętnił” 6 wierszy; natomiast prof. Przemysław Czaplński podczas wykładu o Konwickim stwierdził, że jego poetyckość polega na... „histerii”, z której uczynił „naczelny styl stawiania oporu światu”, a także na „demonstrowaniu”, „zakłócaniu linearności prozy”.

wie”, a także wydaną w 1954 roku „Władzę”, pisarz zaliczył potem do pięciu „nieudałych, wadliwych, ułomnych książek”.

Niemal we wszystkich swoich dziełach, w tym najważniejszych powieściach, jak „Sennik współczesny” (1963), „Wniebowstąpienie” (1967), „Kompleks polski” (1977) czy najstraszniejszej – „Małej Apokalipsie” (1979), pisał w pierwszej osobie. W ostatniej z wymienionych, gdy bohater-pisarz mówi, że „przyszła mi ochota napisać trochę głupstw o sobie”, kolega podsumowuje: „Zawsze pisałeś o sobie” (ta scena jest również w filmie „Salto”).

Oczywiście, autobiograficzne są para-dzienniki nazwane przez autora „łże-pamiętnikami”, poczynawszy od „Kalendarza i klepsydry” (1976) po ostatnią książkę, którą napisał: „Pamflet na siebie” (1995). Uzupełniły je później wywiady-rzeki: wspomniane „Pół wieku czyścica” (1986), „Pamiętam, że było gorąco” (2001) czy „W pośpiechu” (2011).

O cenzurze, czyli drugi obieg

Pisarz często spotykał się z ingerencją cenzury. Na przykład wspomniane „Rojsty” powstały w 1948, ale z powodu cenzury opublikowane zostały dopiero w 1956 roku. „Wniebowstąpienie” ówczesne władze uznały za „wypadek przy pracy” cenzorów, ale od tego czasu Konwicki stał się czołowym przedstawicielem tak zwanego „drugiego obiegu”. Zanim powieść-legenda, czyli „Mała Apokalipsa”, znalazła się w spisie lektur szkolnych, najpierw była zaciekle konfiskowana przez bezpiekę. Dopiero ósma edycja najgłośniejszej książki, publikowanej w latach PRL w drugim obiegu, ukazała się oficjalnie w 1987 roku (na jednej ze stołecznych ulic sprzedawano ją wprost z ciężarówki; w ciągu jednego dnia warszawiaczy kupili 5 tys. egzemplarzy). Później stała się bestsellerem czytelnictwem wolnej Polski. „Mała Apokalipsa” została przetłumaczona na kilkanaście języków, a w 1993 r. na jej motywach Costa Gavras nakręcił film z Jirzim Menzlem w roli głównej.

Konwicki w swych utworach często balansował na granicy snu i jawy. Oniryczny świat był również formą ucieczki przed rzeczywistością doby PRL-u czy wojennymi traumami. Ilustruje to przełomowy, powstały w latach 60. XX wieku „Sennik współczesny”. Autor dokonał dekompozycji powieści oraz zakwestionował liniowość historii (wcześniej niż dokonała tego literatura ibero-amerykańska – vide „Gra w klasy” Cortazara). Konwencja snu pozwalała na niekonsekwencje fabularne, przemieszczanie się w czasie i retrospekcje; a gdy sen przeradzał się w koszmar, można było mieć nadzieję, że „oto za chwilę obudzę się, wydzwignę z dusznego snu”. Pisarz podjął także kluczowe dla swej twórczości kwestie winy, tożsamości oraz autonomii artysty. Posługiwał się w swej prozie jeszcze innymi konwencjami. Na przykład „Zwierozczłekoupiora” (1969)

stylizuje na książkę dla dzieci, „Nic albo nic” (1971) – na kryminał z dreszczykiem, a „Kronikę wypadków miłosnych” (1974) – na romans.

O filmie, czyli Zaduszki i Dziady

Twórczość prozatorską i filmową Konwickiego należy rozpatrywać jako uzupełniającą się całość. Pisarz zajął się kinem zawiedziony październikiem 1956 roku. – *Zbrzydziłem się słowem pisany* – uzasadniał. Nakręcił sześć fabuł (oraz fragment filmu nowelowego „Matura” z 1965 roku, dla Niemców zachodnich). W 1958 roku – niemal amatorsko – zrealizował film, który wyprzedził francuską Nową Falę, czyli „Ostatni dzień lata” – najpierw krytykowany w kraju a doceniony dopiero po otrzymaniu Grand Prix w Wenecji. W 1961 powstały „Zaduszki”, które są widowym świadectwem upodobania Konwickiego do nastroju Święta Zmarłych, „największego polskiego święta narodowego”. W jego twórczości stale jest podejmowane misterium wywoływania z zaświatów duchów zmarłych (Guślarz) i rozliczanie się z przeszłością, przechowywaną w pamięci. Podobnie jest w filmie „Salto” (1965, gdzie akcja rozgrywa się w prowincjonalnym miasteczku, jak to z „Sennika współczesnego”, które sprawia wrażenie jakby było z pogranicza jawy i snu) czy w autobiograficznym eseju filmowym pod tytułem „Jak daleko stąd, jak blisko” (1971/72),.. – Ja w ogóle jestem funeralny – twierdził Konwicki i dodawał: *Eschatologia mnie przejmuję i pasjonuje*. O filmowej adaptacji „Doliny Issy” (1982), według prozy Miłosza, Konwicki mówił: *Moim zamiarem było zrobić z tego jakby „Dziady” (...) podpięciem pana Czesława pod pana Adama*. Dokonał także adaptacji samych „Dziadów” Mickiewicza, czyli zrealizował film „Lawa” (1989). O wieszczu tak się wypowiedział: *Mickiewicz uważał się za realistę. Ja także uważam się za realistę. W absolutnie trzeźwy sposób zakładam, że istnieją duchy, mary i diabeł*.

Konwicki napisał również scenariusze m.in. do „Faraona”, „Matki Joanny od Aniołów” i „Austerii”. Wśród adaptacji na uwagę zasługuje „Kronika wypadków miłosnych” w reżyserii Andrzeja Wajdy – Konwicki pierwszy i ostatni raz zaadaptował tutaj swoją własną powieść; w dodatku wystąpił w niej też jako aktor, w roli Nieznajomego.

Ślad

Tadeusz Konwicki uważany jest za jednego z najważniejszych polskich pisarzy XX wieku, gdyż wokół jego powieści organizowała się zbiorowa wyobraźnia. Stworzył także sugestywny obraz swojego pokolenia. Janusz Anderman powiedział o twórcy „Małej Apokalipsy”: „Konwa to był nasz ojciec duchowy, mistrz i przewodnik”. A że miał słabość do katastrof i końców świata, a od zwycięstw wolał porażki? Składamy się z naszych klęsk i strat, jesteśmy nieuleczalnymi romantykami i mesjanistami – zdawał się mówić Konwicki, Ale to też fun-

dament, na którym można budować (byle bez oszukiwania się, narodowej tromtadracji i przekonania o własnej wielkości). Choć pisarz autorytarnie zdecydował o zakończeniu tworzenia „Pamfletem na siebie” w 1995 roku, zbudował taki fundament swoją twórczością, pozostawiając swój „śląd” na ziemi... Zmarł 7 stycznia 2015 roku w Warszawie. Został pochowany na tamtejszym Cmentarzu Powązkowskim.

Zestawienie zawiera bibliografię twórczości (z podziałem na powieści; opowiadania, szkice literackie, dzienniki i wspomnienia oraz twórczość filmową). Tę część zamykają „Wywiady”. Następnie są opracowania – wybór pozycji zwartych (od 1996 roku) i artykułów (od 2005 roku) – dotyczące biografii i twórczości. Na końcu zestawienia znajduje się netografia.

I. Twórczość

A. Powieści

1. BOHIŃ / [il. Danuta Konwicka ; tekst na podstawie rękopisu oprac. i przygot. do dr. Przemysław Kaniecki ; współpr. Piotr Kubiński]. – Wyd. 6. – Warszawa : Agora, cop. 2010. – 173 s.
2. CZYTADŁO. – Warszawa : Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1992. – 204 s.
3. DZIURA w niebie / [rys. Danuta Konwicka ; tekst na podstawie rękopisu oprac. i przygot. do dr. Przemysław Kaniecki]. – Wyd. 4. Warszawa : Agora, 2010. – 287 s.
4. KOMPLEKS polski. – Warszawa : „Alfa”, 1989. – 166 s.
5. KRONIKA wypadków miłosnych. – Warszawa : „Świat Książki” – Bertelsmann Media, 2006. – 238 s.
6. MAŁA Apokalipsa. – Warszawa : Agora, 2010. – 183 s.
7. NIC albo nic. – Warszawa : Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1994. – 261 s.
8. NIC albo nic ; Kronika wypadków miłosnych. – Warszawa : Agora, 2010. – 406 s.
9. PAMFLET na siebie ; Rojsty. – Warszawa : Agora, 2010. – 294 s.
10. ROJSTY. – Warszawa : Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1992. – 177 s.
11. RZĘKA podziemna, podziemne ptaki ; Nowy Świat i okolice. – Warszawa : Agora, 2010. – 397 s.
12. SENNIK współczesny. – Warszawa : Agora, 2010. – 293 s.
13. WNIEBOWSTĄPIENIE. – Warszawa : Agora, 2010. – 183 s.
14. WSCHODY i zachody księżycy. – Warszawa : Agora, 2010. – 300 s.
15. ZORZE wieczorne. – Warszawa : Agora, 2010. – 373 s.

16. ZWIERZOCZŁEKOUPIÓR. – Warszawa : „Agora, 2010. – 199 s.

B. Opowiadania, szkice literackie, dzienniki

1. DLACZEGO kot jest kotem. – Warszawa : Wydawnictwo Teka Stanisław Tomasz Kujawski, 2010. – 24 s.
2. KALENDARZ i klepsydra. – Warszawa : Agora, 2010. – 487 s.
3. KILKA dni wojny, o której nie wiadomo, czy była. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001. – 102 s.
4. NOWY Świat i okolice. – Warszawa : „Czytelnik”, 1990. – 233 s.
5. PAMFLET na siebie. – Warszawa : Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1995. – 150 s.
6. WIATR i pył. Warszawa : Czytelnik, 2008. – 473 s.
7. WILEŃSKA Rossa : cztery pory roku / zdjęcia G-M STUDIO ; tekst Mieczysław Jackiewicz ; wspomnienia Tadeusz Konwicki. – Warszawa : „Ex Libris” – Galeria Polskiej Książki, 2005. – 116 s.
8. WILNO / fot. Paweł Jaroszewski ; wspomnienie Tadeusz Konwicki ; opowieść Mieczysław Jackiewicz. – Warszawa : Wydaw. Andrzej Frukacz „Ex Libris” – Galeria Polskiej Książki, cop. 2001. – 162 s.

C. Twórczość filmowa

Reżyseria

1. Ostatni dzień lata – 1958
2. Zaduszki – 1961
3. Matura – 1965 (nowela produkcji niemiecko-francusko-polskiej „Czas pokoju/Chwila pokoju
4. Salto – 1965
5. Jak daleko stąd, jak blisko – 1971
6. Dolina Issy – 1982 (na podstawie powieści Czesława Miłosza)
7. Lawa – 1989 (na podstawie dramatu Adama Mickiewicza „Dziady”

Scenariusze

a. Pozycje zwarte

1. OSTATNI dzień lata : scenariusze filmowe. – Warszawa : „Iskry”, 1973.– 296 s.
2. OSTATNI dzień lata : scenariusze filmowe. – Warszawa : „Kwiaty Na Tor”, 1993 (Warsz. : „Interpoligrafia”). – 277 s.

b. Inne

1. Kariera – 1954 (współ z Kazimierzem Sumerskim)
2. Zimowy zmierzch – 1956
3. Ostatni dzień lata – 1958

4. Matka Joanna od Aniołów – 1960 (współ z Jerzym Kawalerowiczem, na podstawie opowiadania Jarosława Iwaszkiewicza)
5. Zaduszki – 1961
6. Matura – 1965
7. Kariera – 1965
8. Faraon – 1966 (współ z Jerzym Kawalerowiczem, na podstawie powieści Bolesława Prusa)
9. Jowita – 1967 (na podstawie powieści Stanisława Dygata „Disneyland”)
10. Jak daleko stąd, jak blisko – 1971
11. Austeria – 1982 (współ z Jerzym Kawalerowiczem i Julianem Strykowskiem, na podstawie opowiadania Juliana Strykowskiego)
12. Dolina Issy – 1982 (na podstawie powieści Czesława Miłosza)
13. Kronika wypadków miłosnych – 1985
14. Lawa – 1989 (na podstawie dramatu Adama Mickiewicza „Dziady”)

D. Wywiady

a. Pozycje zwarte

1. NASZE historie, nasze nadzieje : spotkania z Tadeuszem Konwickim / z rys. Mieczysława Piotrowskiego ; wybór i układ Przemysław Kaniecki. – Warszawa : Wydawnictwo Iskry, 2013. – 438 s.
2. PAMIĘTAM, że było gorąco / Tadeusz Konwicki ; rozmowy przeprowadzi Katarzyna Bielas i Jacek Szczerba. – Kraków : „Znak”, 2001. – 252 s.
3. PÓŁ WIEKU czyśćca : rozmowy z Tadeuszem Konwickim / Stanisław Bereś. Wyd. 1 w tej ed. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2003. – 365 s.
4. W POŚPIECHU / Tadeusz Konwicki rozmawia z Przemysławem Kanieckim. – Wołowiec : Wydawnictwo Czarne, 2011. – 304 s.

b. Publikacje w prasie

1. JESTEŚMY wciąż tacy sami / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Tadeusz Sobolewski. W: Litteraria Copernicana. – 2008, nr 1, s. 201-208
2. KAWKA i papierosik / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Katarzyna Janowska. W: P o l i t y k a . – 2005, nr 16, s. 72-75
3. KONWICKI: Bawię się myślami o bycie / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Adam Michnik. W: G a z . W y b o r c z a . – 2010, nr 79, dod. Gazeta na Wielkanoc, s. 2-5
4. KONWICKI: Nad czym pracuję? Żeby istnieć / rozm. przepr. Anna Bikont, Joanna Szczęsna. W: G a z . W y b o r c z a (WAW). – 2005, nr 111, s. 19-21

5. „MIĘDZY Apokalipsą a czytadłem” / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Jerzy Markuszewski ; oprac. Przemysław Kaniecki. W: *Tekstualia : palimpsesty literackie, artystyczne, naukowe.* – 2011, nr 4, s. 13-37
Przedruk z „Dziennika Polskiego” z 1995 r.
6. NASI bracia w grzechu i świętości / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Elżbieta Sawicka. W: *Odra.* – [2011], nr spec., s. 118-121
7. NASZA stara towarzysząca cenzura / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Elżbieta Sawicka. W: *Rzeczpospolita (W3).* – 2005, nr 89, s. A11
8. NIECH się Bóg martwi, nie ja / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Przemysław Kaniecki. W: *Gaz. Wyborcza.* – 2011, nr 139, dod. Duży Format nr 23, s. 22-25
9. PRZY wileńskim stole / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Barbara Hołub. *Fragm. książki „Przy wileńskim stole”.* W: *Przeгляд.* – 2013, nr 20, s. 42-45
10. RZEKA płynie / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Janusz Anderman. W: *Przekrój.* – 2010, nr 23, s. 60-63
11. SŁONECZNY obłok nade mną : Tadeusza Konwickiego ADHD pamięci / rozm. przepr. Kalina Błazejowska. W: *Tyg. Powszechny.* – 2010, nr 52, s. 51-53
12. „SZLACHETNY grzech” / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Andrzej Kozioł. W: *Tekstualia : palimpsesty literackie, artystyczne, naukowe.* – 2011, nr 4, s. 7-11
Przedruk z „Dziennika Polskiego” z 1995 r.
13. TADEUSZ Konwicki – zwalniam, więc będą przyjmować / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Eliza Czapska. W: *Przekrój.* – 2007, nr 26, s. 64-66
14. UCHODZĘ za przekornego / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Adam Michnik. *Streszcz. ang. W: Konteksty.* – R. 64, nr 4 (2010), s. 72-78
15. UCIEKAM na Animal Planet : zapis spotkania z Tadeuszem Konwickim / oprac. Przemysław Kaniecki. W: *Gaz. Wyborcza.* – 2010, nr 153, s. 17-18
16. WSZYSTKICH ubywa : Tadeusz Konwicki (1926-2015) / rozm. przepr. Liliana Śnieg-Czaplewska. W: *Przeгляд.* – 2015, nr 3, s. 40-41
17. WYDOSTAĆ się stąd jak najszybciej / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Stanisław Bereś, Tadeusz Lubelski ; oprac. Agnieszka Nowacka, Ewa Orczykowska. W: *Odra.* – 2012, nr 10, s. 42-53
18. Z LOTU ptaka / Tadeusz Konwicki ; rozm. przepr. Tadeusz Lubelski. W: *Litteraria Copernicana.* – 2008, nr 1, s. 7-21

II. Opracowania

– biograficzne

a. Pozycje zwarte

1. HAŃBA domowa / Jacek Trznadel. – Warszawa : „Świat Książki”, 1996. – 510 s.
2. HAŃBA domowa : rozmowy z pisarzami / Jacek Trznadel. – Warszawa ; Komorów : Wydawnictwo „Antyk” – Marcin Dybowski, 2006. – 434 s.
3. KONWICKI : czarodziej naszego losu / Jacek Wegner. – Warszawa : Agencja Autorska, 1993. – 53 s.
4. TADEUSZ Konwicky / oprac. Waldemar Wilk. – Wrocław : Dyskusyjny Klub Filmowy „Politechnika”, 1986. – 55 s.
5. WILEŃSKA Rossa : cztery pory roku / zdjęcia G-M STUDIO ; tekst Mieczysław Jackiewicz ; wspomnienia Tadeusz Konwicky. – Warszawa : „Ex Libris” – Galeria Polskiej Książki, 2005. – 116 s.
6. ZA ŻELAZNĄ kurtyną : ujarzmienie Europy Wschodniej 1944-1956 / Anne Applebaum. – Warszawa : Świat Książki : przy współpr. Agora, 2013. – 622 s.

b. Artykuły

1. ARCYDRAMAT Pana Tadeusza : laudacja na cześć Tadeusza Konwicky, Człowieka Roku „Gazety” / Andrzej Werner. W: *G a z . W y b o r c z a .* – 2012, nr 116, s. 21
2. CHCIAŁEM zostawić ślad / Jacek Szczerba. W: *G a z . W y b o r c z a .* – 2015, nr 6, s. 3-4
3. CZĘSTO oglądam się za siebie / Wojciech Bonowicz. W: *T y g . P o w s z e c h n y .* – 2015, nr 3, s. 73
4. DREŹCZENIE młodszego brata / Tadeusz Konwicky. W: *R z e c z p o s p o l i t a (W3).* – 2005, nr 89, s. A11
5. DZIEŃ jak co dzień / Tadeusz Konwicky. W: *R z e c z p o s p o l i t a (W3).* – 2006, nr 140, s. A12
6. GŁOS i milczenie Tadeusza Konwicky : 22 czerwca autor „Małej apokalipsy” obchodzi 80. urodziny / Tadeusz Lubelski. W: *T y g . P o w s z e c h n y .* – 2006, nr 26, s. 13
7. GORAÇA głowa i zimne serce : Tadeusz Konwicky człowiek roku „Gazety” / Jacek Szczerba. W: *G a z . W y b o r c z a .* – 2012, nr 116, s. 18-20
8. GUŚLARZ Konwicky / Stanisław Beres; rozm. przepr. Mariusz Cieślak. W: *R z e c z p o s p o l i t a .* – 2015, nr 13, s. P20-P21
9. IDIOTKO, po co ty tam jedziesz / Maria Konwicka ; rozm. przepr. Jacek Szczerba. W: *G a z . W y b o r c z a .* – 2010, nr 112, dod. Wysokie Obcasy nr 19, s. 10-18

10. IMIENNIK / Tadeusz Nyczek. W: *Dialog*. – 2015, nr 12, s.236-239
11. KONWICKI i Kołakowski pośmiertnie na nowo odkrywani / Michał Legan. W: *Niedziela* (Wyd. zasadnicze). 2015, nr 4, s. 55
12. KONWICKI. Nie jestem zdrajcą? / Bohdan Urbankowski. W: *Gaz. Polska*. – 2007, nr 37, s. 20-21
13. KONWICKI nowoczesny / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2008, nr 302, s. 13
14. KONWICKI : ohydnie mnie tumaniono / Bohdan Urbankowski. W: *Gaz. Polska*. – 2007, nr 38, s. 20-21
15. KONWICKI – poeta i kibic / Jacek Cieślak. W: *Rzeczpospolita* (W3). – 2011, nr 254, s. A15
16. KONWICKI zen / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2011, nr 283, s. 13
17. KRONIKA wypadków literackich : 80. urodziny Tadeusza Konwickiego / Anna Bikont, Joanna Szczęśna. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2006, nr 146, s. 22-24
18. KURY wam szczać prowadzać, Anderman / Bohdan Urbankowski. W: *Gaz. Polska*. – 2010, nr 21, s. 22-23
19. LAURY dla twórców : Tadeusz Konwicki pierwszym laureatem Nagrody Literackiej m. st. Warszawy / Anna S. Dębowska. W: *Gaz. Wyborcza – Stołeczna*. – 2008, nr 267, s. 1
20. LITERAT, amator, przechodzień / Piotr Kofta. W: *Wprost*. – 2015, nr 3, s. 92 – 93
21. MAŁE ocalenie / Piotr Bratkowski. W: *Newsweek Polska*. 2015, nr 3, s. 82-85
22. MARZENIA pamięci / Łukasz Maciejewski. W: *Tyg. Powszechny*. – 2009, nr 4, s. 34
23. MĘSKIE klimaty / Katarzyna Janowska. W: *Polityka*. – 2006, nr 25, s. 64-67
24. MICKIEWICZOWIE młodszy / Tadeusz Konwicki. W: *Gaz. Wyborcza*. 2015, nr 7, s. 20-21
25. NIE żyje Tadeusz Konwicki, samotnik polskiej literatury / Bożydar Brakoniecki. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 6, s. 17
26. NOWY Świat bez Konwickiego / Jerzy S. Majewski. W: *Gaz. Wyborcza*. 2015, nr 6, dod. *Gazeta Stołeczna*, s. 6-7
27. OD wielkiej prozy do milczenia / Tadeusz Lubelski. W: *Tyg. Powszechny*. – 2015, nr 3, s. 69-71
28. OJCIEC był magusem / Maria Konwicka ; rozm. przepr. Katarzyna Bielas, Jacek Szczerba. W: *Gaz. Wyborcza*. 2015, nr 88, dod. *Duży Format* nr 15, s. 16-18

29. OSTATNI romantyk / Krzysztof Lubczyński. W: Głos Nauczycielski. 2015, nr 3, s. 6
30. PISARZ chory na Polskę i literaturę / Krzysztof Masłoń. W: Rzeczpospolita (W1) 2015, nr 6, s. A8
31. POGAWĘDKI o życiu w starym lesie / Małgorzata Piwowar. W: Rzeczpospolita (W3). – 2007, nr 280, s. A20
32. PORTRET pisarza milczącego / Jacek Wakar. W: Dziennik Gazeta Prawna. – 2010, nr 64, s. A15
33. PROROK z Kolonii Wileńskiej: Śmierć Tadeusza Konwickiego pieczętuje agonię polskiej literatury / Krzysztof Masłoń. W: Do Rzeczy. – 2015, nr 3, s. 48-51
34. PRZYBYSZ z Doliny / Zofia Sawicka. W: Rzeczpospolita (W3). – 2006, nr 140, s. A12-A13
35. REŻYSER, który robił filmy o sobie / Marek Sadowski. W: Rzeczpospolita (W1) – 2015, nr 6, s. A9
36. ŚWIADEK swoich czasów / Zdzisław Pietrasik. W: Polityka. – 2015, nr 3, s. 90-92
37. TADEUSZ Konwicki : 22.06.1926–7.01.2015. W: Akcent (Lublin). – 2015, nr 1, s. 200
38. TADEUSZ Konwicki : ostatni polski romantyk / Jacek Wakar. W: Dziennik Gazeta Prawna. – 2015, nr 10, dod. Kultura, s. K1, K6
39. TADEUSZ Konwicki został sam przy stole w Czytelniku / Barbara Dziedzic. W: Polska (Metrop. Warsz.). – 2012, nr 62, dod. Magazyn, s. IX
40. TADZIU, gdzie ty jesteś? / Andrzej Łapicki ; rozm. przepr. Magdalena Michalska. W: Dziennik (Wyd. 2). – 2009, nr 25, dod. Kultura, s. 10-11
41. TROCHĘ własnego zdania : Tadeusz Konwicki 1926-2015 / Kalina Błażejowska. W: Tyg. Powszechny. – 2015, nr 3, dod. Tadeusz Konwicki pisarz : pożegnanie, s. 66-68
42. WSZYSTKICH ubywa : Tadeusz Konwicki (1926-2015) / rozm. przepr. Liliana Śnieg-Czaplewska. W: Przegląd. – 2015, nr 3, s. 40-41
43. ŻYCIE z umarłymi : kino Tadeusza Konwickiego / Krzysztof Świrek. W: Kino. – 2015, nr 3, s. 54-57

– twórczości

a. Pozycje zwarte

1. BUDOWANIE w przestrzeni sporu : ethos literatury w sytuacji kryzysu europejskiego pluralizmu : (Tomasz Mann, Tadeusz Konwicki, Erica Pedretti) / Elżbieta Feliksiak. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1990. – 236 s.

2. „JA” Konwickiego / Judith Arlt ; wstęp Wojciech Tomasiak. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2007. – 269 s.
3. KOMPLEKS Konwicki : materiały z sesji naukowej zorganizowanej w dniach 27-29 października 2009 roku przez Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ oraz Wydział Polonistyki UJ / red. Aleksander Fiut. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2010. – 403 s.
4. KONIEC świata raz jeszcze : katastroficzne wątki w prozie Tadeusza Konwickiego / Bernadetta Żynis ; Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku. – Słupsk : Wydaw. PAP, 2003. – 202 s.
5. KONWICKI i tłumacze / pod red. Elżbiety Skibińskiej. – Łask : Oficyna Wydawnicza Leksem, 2006. – 407 s.
6. KONWICKI, Odojewski i romantycy : projekt interpretacji intertekstualnych / Andrzej Fabianowski. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 1999. – 284 s.
7. KONWICKI w puzzlach / Stanisław Bereś ; rozm. przepr. Przemysław Kaniecki. W: *Litteraria Copernicana*. – 2008, nr 1, s. 175-200
8. MAŁA Apokalipsa – Tadeusz Konwicki / oprac. Ludwik Beciński. – [Kołobrzeg] : „Sema”, [1999]. – 40 s.
9. MAŁA Apokalipsa Tadeusza Konwickiego / [oprac. Antoni Danilewicz]. – Warszawa : Wydawnictwo Suplement, [1991]. – 15 s.
10. MAŁA apokalipsa Tadeusza Konwickiego / oprac. Danuta Wilczycka. – Lublin : Biblioteka Wysyłkowa, 2004. – 45 s.
11. MIĘDZY literaturą a filmem : o scenariuszach filmowych Tadeusza Konwickiego / Barbara Giza. – Warszawa : Wydawnictwo Trio, 2007. – 300 s.
12. MÓJ Konwicki / Judith Arlt ; wstęp Wojciech Tomasiak. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 2002. – 175 s.
13. NIKT nie chciał być młodym : materiały z sesji literackiej o twórczości Tadeusza Konwickiego, Stowarzyszenie Pisarzy Polskich 29 maja 2006 roku / [red. nauk. Joanna Papuzińska]. – Żabia Wola : Wydawnictwo Pierwsze, 2006. – 63 s.
14. OJCZYŹNY prywatne : mitologia przestrzeni prywatności w twórczości Tadeusza Konwickiego, Jana Jakuba Kolskiego, Andrzeja Kondratiuka / Natasa Korczarowska. – Kraków : Wydawnictwo Rabid, 2007. – 266 s.
15. POETYKA powieści i filmów Tadeusza Konwickiego : (na podstawie analiz utworów z lat 1947-1965) / Tadeusz Lubecki. – Wrocław : Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 1984. – 182 s.

16. TADEUSZ Konwicki / Przemysław Czapliński. – Poznań : Dom Wydawniczy „Rebis”, 1994. – 212 s.
17. TADEUSZ Konwicki – Bohiń oraz Kronika wypadków miłosnych / oprac. Zofia Lipiec. – Radom : „Ston I”, 1995. – s. 3-41
18. TADEUSZ Konwicki „Kronika wypadków miłosnych” / oprac. Barbara Skrzypińska. – Warszawa : „Jota”, 1991. – 42 s.
19. TADEUSZ Konwicki – Mała apokalipsa : streszczenie, omówienie, cytaty / oprac. Barbara Lach. – Białystok : KAW-B, 1997. – 28 s.
20. TADEUSZA Konwickiego powroty do Doliny / Stanisław Rogala ; Instytut Filologii Polskiej Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego, Kieleckie Towarzystwo Naukowe w Kielcach. – Kielce : Wydawnictwo Gens, 2007. – 221 s.
21. TADEUSZA Konwickiego przedstawianie świata / Jan Walc ; post. Tadeusza Lubelski ; [rys. Danuta Konwicka ; tekst na podstawie rękopisu oprac. i przygot. do dr. Przemysław Kaniecki]. – Warszawa : Agora, cop. 2010. – 236 s.
22. WIELKA improwizacja filmowa – opowieść o „Dziadach” Adama Mickiewicza – Lawa Tadeusza Konwickiego / Tadeusz Miczka ; Polska Akademia Nauk. Oddział w Katowicach. Komisja Historycznoliteracka. – Kielce : „Szumacher”, 1992. – 32 s.
23. WNIEBOWSTĄPIENIE Konwickiego / Przemysław Kaniecki. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa : Wydział „Artes Liberales”. Uniwersytet Warszawski, 2013. – 257 s.
24. ZMĘCZENI fabułą : narracje osobiste w prozie po 1976 roku / Jerzy Kandziora ; Polska Akademia Nauk. Komitet Nauk o Literaturze Polskiej. – Wrocław : Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1993. – 156 s.

b. Artykuły

1. APOKRYFY Tadeusza Konwickiego w „cudzym słowie” zawarte / Estera Szymanowska, Grzegorz Hubert Przeszło. W: *M y ś l P o l s k a*. – 2015, nr 9/10, s. 10-11
2. „CAŁA Polska stoi dziś w kolejkach” : powieści Konwickiego jako źródło do badania codzienności PRL-u / Piotr Perkowski. W: *L i t t e r a r i a C o p e r n i c a n a*. – 2008, nr 1, s. 89-103
3. CAŁA Polska w Nowym Świecie / Wojciech Łada. W: *w S i e c i*. – 2015, nr 2, s. 52-54
4. CHYTRY Litwin i stateczny Europejczyk / Paulina Małochleb. W: *D e k a d a L i t e r a c k a*. – 2009, nr 1/2, s. 108-113
Zawiera rec. książki: *Wiatr i pył* / Tadeusz Konwicki. – Warszawa, 2008.

5. CHYTRY wilniuk wychodzi z milczenia / Wiesława Turżańska. W: *A k - c e n t .* – 2012, nr 3, s. 111-116
Zawiera rec. książki: *W pośpiechu* / Tadeusz Konwicki, Przemysław Kaniecki. – Wołowiec, 2011.
6. CZAS form odnowionych : Tadeusza Konwickiego gry z czytelnikiem po 1989 roku / Damian Strzeszewski. W: *Prz. Humanistyczny.* – 2004, nr 3, s. 23-37
7. DEKADENCJA socjalizmu / Andrzej Werner. Kolekcja „Gazety Wyborczej”. W: *Gaz. Wyborcza (WAW).* – 2005, nr 14, s. 20
8. DIABŁY Iwany / Aneta Wiatr. W: *T w ó r c z o ś ć .* – 2006, nr 8, s. 128-131
9. DOLINA ze snu i topografii / Józef Rurawski. W: *Kwartalnik P o - l o n i s t y c z n y .* – 2008, nr 1, s. 143-146
10. „DZIADY” pod murami Kremla / Małgorzata Terlecka-Reksnis. W: *L i t - t e r a r i a C o p e r n i c a n a .* – 2008, nr 1, s. 211-217
11. GUKPPIW wobec powieści „Zwierzoczekoupiór” / oprac. Piotr Perkowski. Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk wobec powieści „Zwierzoczekoupiór” W: *L i t t e r a r i a C o p e r n i c a n a .* – 2008, nr 1, s. 171-174
12. GROTESKOWA wizja państwa w „Kompleksie polskim” Tadeusza Konwickiego / Monika Jung. W: *N a p i s .* – 2008, nr 14, s. 433-439
13. GRY i idee czyli biograficzne wariacje Tadeusza Konwickiego / Joanna Ciepłińska. W: *L i t t e r a r i a C o p e r n i c a n a .* – 2008, nr 1, s. 33-47
14. IDEA „prywatnego ekumenizmu” w filmach Tadeusza Konwickiego / Przemysław Kaniecki. W: *K w a r t a l n i k F i l m o w y .* – 2007, nr 57/58, s. 222-241
15. IDYLLICZNY Konwicki / Marek Zaleski. W: *Prace Komisji Filo - l o g i c z n e j / P o z n a Ń s k i e T o w a r z y s t w o P r z y j a c i ó ł N a u k .* – 2007, t. 48, s. 289-302
16. KAMERA pisarza / Przemysław Kaniecki. W: *K i n o .* – 2007, nr 10, s. 54-56
17. KINO zaduszne / Anita Piotrowska. W: *T y g . P o w s z e c h n y .* – 2015, nr 3, s. 71-72
18. KOLEJKA do Konwickiego / Zofia Zaleska. W: *Gaz. Wyborcza – S t o ł e c z n a .* – 2009, nr 35, s. 1
19. KONWICKI czyta Wojtyłę : o niezrealizowanym scenariuszu według „Brata naszego Boga” / Przemysław Kaniecki ; Uniwersytet Warszawski. W: *P a m i ę t n i k L i t e r a c k i .* – 2013, z. 1, s. 189-197
20. KONWICKI: droga bez końca / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. W y - b o r c z a .* – 2008, nr 128, s. 14

Omówienie pierwszego tomu czasopisma „Litteraria Copernicana” poświęconego Tadeuszowi Konwickiemu.

21. KONWICKI nowoczesny / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2008, nr 302, s. 13
22. KONWICKI: ohydnie mnie tumaniono / Bohdan Urbankowski. W: *Gaz. Polska*. – 2007, nr 38, s. 20-21
23. KONWICKI – poeta i kibic / Jacek Cieślak. W: *Rzeczpospolita (W3)*. – 2011, nr 254, s. A15
24. KONWICKI w jednym tomie / Bartosz Marzec. W: *Rzeczpospolita (W3)*. – 2008, nr 269, s. A20
25. KONWICKI zen / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2011, nr 283, s. 13
26. MICKIEWICZOWIE młodzi : pisarz z Wileńszczyzny o Wieszczu z Wileńszczyzny / Tadeusz Konwicki. W: *Gaz. Wyborcza (WAW)*. – 2005, nr 275, s. 15-16
27. MIĘDZY sielskością a odczarowaniem : wizje dzieciństwa w „Dolinie Isy” Czesława Miłosza i filmowej adaptacji Tadeusza Konwickiego / Miłosz Kłobukowski. W: *Prz. Humanistyczny*. – 2012, nr 5, s. 71-84
28. MILCZĄCY pisarz / Marcin Frątczak. W: *Odra*. – 2009, nr 9, s. 121-123
Zawiera rec. książki: *Wiatr i pył* / Tadeusz Konwicki. – Warszawa, 2008.
29. MITOLOGIZACJA i mistyfikacja : twórczość Tadeusza Konwickiego wobec romantycznego powrotu do „kraju lat dziecińczych” / Agnieszka Czajkowska. *Fragm. pracy*. W: *Litteraria Copernicana*. – 2008, nr 1, s. 61-73
30. NAJSŁYNNIEJSZY kot PRL-u / Janusz R. Kowalczyk. W: *Wyspa*. – 2014, nr 1, s. 53-55
31. „NEUTRALNA treść wypełniająca pewną objętość” : postmodernistyczny autobiografizm Tadeusza Konwickiego / Stanisław Wójtowicz. W: *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka*. – 2008, t. 14/15, s. 85-98
32. NIEBEZPIECZNE związki, czyli romans Tadeusza Konwickiego z Witoldem Gombrowiczem / Marian Bielecki. W: *Pamiętnik Literacki*. – 2007, z. 3, s. 75-92
33. NIEUSTANNIE współczesny czytelnik Konwickiego / Tomasz Mizerkiewicz. W: *Nowe Książki*. – 2008, nr 8, s. 36-37
34. NOC dożynek : problematyka śmierci we „Wniebowstąpieniu” / Przemysław Kaniecki. *Streszcz. ang.* W: *Litteraria Copernicana*. – 2008, nr 1, s. 105-131

35. O GENEZIE „Władzy” Tadeusza Konwickiego : kilka uwag historyka literatury / Jerzy Smulski. W: *Ruch Literacki*. – 2010, z. 2, s. 203-210
36. O(D)POWIADACZ i prawda / Aneta Wiatr. W: *Twórczość*. – 2012, nr 5, s. 119-121
37. OKO pana Konwickiego / Dżamila Ankiewicz, Jolanta Piętek ; rozm. przepr. Jacek Szczurba. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2009, nr 35, s. 14-15
38. OKRUCHY z Konwickiego / Jacek Wakar. W: *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 7, dod. *Kultura*, s. 22
39. PALIAKI charoszyje chłopcy / Dariusz Skórczewski. Bibliogr. W: *Tygieł Kultury*. – 2006, nr 4/6, s. 28-34
40. PAMIĘĆ o Apokalipsie / Adam Ferency ; rozm. przepr. Izabela Szymańska. W: *Gaz. Wyborcza – Stołeczna*. – 2010, nr 239, s. 7
41. PAN jest z zupełnie innego świata / Elżbieta Sawicka. W: *Zeszyty Literackie*. – 2011, nr 4, s. 239-241
42. PAN Tadeusz / Przemysław Pieniążek. W: *Śląsk*. – 2012, nr 7, s. 73
43. PAN z Wilna / Grzegorz Nurek. W: *Nowa Europa Wschodnia*. – 2012, nr 1, s. 153-155
44. PEWNEGO razu w Pałacu / Jacek Tomczuk. W: *Newsweek*. – 2015, nr 20, s. 36-40
45. PIERWSZA eksplikacja „Lawy” : list Tadeusza Konwickiego do Zespołu Filmowego „Perspektywa” w sprawie „Lawy” / oprac. Agata Zwolanowska. W: *Litteraria Copernicana*. – 2008, nr 1, s. 209-210
46. PISARZ chory na Polskę i literaturę / Krzysztof Masłoń. W: *Rzeczpospolita (W1)* 2015, nr 6, s. A8
47. PISARZ jak jeden z nas / Leszek Bugajski. W: *Newsweek Polska*. – 2008, nr 50, s. 86-89
48. POEZJA w Zamku / Cyprian Łakomy. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 116, s. 18
49. POLSKI Dante wśród popiołów / Stanisław Bereś. W: *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 7, dod. *Kultura*, s. 20-21
50. POSTKOLONIALNE spojrzenie na „Bohiń” Tadeusza Konwickiego / Katarzyna R. Łozowska. W: *Kresy*. – 2010, nr 1/2, s. 121-129
51. POWIEŚĆ w kinoteatrze / Tomasz Miłkowski. W: *Przeгляд*. – 2005, nr 3, s. 42-43
52. PÓŁ wieku z cenzurą : przypadek Tadeusza Konwickiego / Piotr Perkowski. Streszcz. ang. W: *Pamiętnik Literacki*. – 2006, z. 2, s. 75-95
53. PRAWDA Miłosza, prawda Konwickiego / Elżbieta Kiślak. W: *Litteraria Copernicana*. – 2008, nr 1, s. 133-145

54. PROROK z Kolonii Wileńskiej: Śmierć Tadeusza Konwického pieczętuje agonię polskiej literatury / Krzysztof Masłoń. W: *Do Rzeczy*. 2015, nr 3, s. 48-51
55. PRZYBYSZ z Doliny / Zofia Sawicka. W: *Rzeczpospolita* (W3). – 2006, nr 140, s. A12-A13
56. „PRZYRODA zawsze wie wcześniej” : katastrofa w przestrzeni natury w ujęciu Tadeusza Konwického / Bernadetta Żynis. W: *Słupskie Prace Filologiczne. Seria Filologia Polska*. – 2004, nr 2, s. 83-100
57. RECENZJE cenzorskie pierwszych powieści Konwického : z Archiwum GUKPPIW / oprac. Piotr Perkowski. W: *Litteraria Copernicana*. – 2008, nr 1, s. 147-160
58. SALTO / Witold Mrozek. W: *Kino*. – 2010, nr 4, s. 58-59
59. „SALTO” Tadeusza Konwického jako filmowa adaptacja własnej metody pisarskiej / Przemysław Kaniecki. W: *Kwartalnik Filmowy*. – 2007, nr 59, s. 114-146
60. SCEPTYCZNY racjonalista / Leszek Bugajski. W: *Twórczość*. – 2009, nr 3, s. 102-105
61. SILVA rerum inaczej / Arkadiusz Morawiec. W: *Nowe Książki*. – 2009, nr 4, s. 50-51
62. SŁOWO w zagrożeniu : o aspekcie badania twórczości Konwického w PRL-u lat 70. i 80. / Przemysław Kaniecki. – *Bibliogr. W: Konteksty*. – 2010, nr 4, s. 80-98
63. SYNCHRONIA muzyczna : o cykliczności wewnętrznej w prozie niefabularnej Tadeusza Konwického / Ryszard Chodźko. W: *Albo albo*. – 2007, z. 2, s. 139-148
64. SZANOWNY doktor i chytry Litwin : Tadeusz Konwicki przemówił / Kalina Błazejowska. W: *Tyg. Powszechny*. – 2012, nr 1, s. 32-33
65. TO moje? / Sabina Kwak. W: *Śląsk*. – 2009, nr 5, s. 75
66. TADEUSZ Konwicki pisarz. Pożegnanie. W: *Tyg. Powszechny*. – 2015, nr 3, s. 65
67. TRUDNE arcydzieło : „Opowieść o „Dziadach” Adama Mickiewicza. Lawa” / Anna Ślósarz. *Bibliogr. W: Nowa Poliszczyzna*. – 2005, nr 5, s. 18-24
68. UCZEŃ kontra mistrz / Malwina Wapińska. W: *Dziennik Gazeta Prawna*. – 2011, nr 243, dod. Kultura i Program TV (BY), s. k27
69. WĄTŁE pytania / Sabina Kwak. W: *Fa-Art*. – 2012, nr 3, s. 163-164
Zawiera rec. książki: *W pośpiechu* / Tadeusz Konwicki, Przemysław Kaniecki. – Wołowiec, 2011.

70. WYBRANE aspekty katastroficznych ujęć rzeczywistości w perspektywie twórczości Tadeusza Konwickiego / Bernadetta Żynis. W: *Filologia Polska*. – 2009, [t.] 4, s. 205-219
71. Z KONWICKIM o zmierzchu / Bogdan Rogatko. W: *Nowa Dekada Krakowska*. –2013, nr 3, s. 114-118
72. ZA CO kochamy (prozę) Konwickiego / Stanisław Bereś. W: *Odra*. – 2015, nr 4, s. 56-61
73. ZAMIAST / Aleksander Jurewicz. W: *Kwartalnik Artystyczny*. – 2009, nr 1, s. 154-156
74. „ZAWSZE czułem się obco” / Natalia Budzyńska. W: *Przewodnik Katolicki*. – 2015, nr 3, s. 58 – 59
75. ZNAD dwory panny Heleny przed dom Poety : kategoria narracji autora w „Lawie” oraz „Bohini” Konwickiego / Przemysław Kaniecki. W: *Kwartalnik Filmowy*. – 2011, nr 73, s. 147-162

Netografia:

<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1604903,1,tadeusz-...>
http://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Konwicki
<http://tygodnik.onet.pl/historia/dodatek-na-pozegnanie-tadeusza-kon...>
<http://ninateka.pl/audio/mala-apokalipsa-tadeusz-konwicki-1-7>
<http://ninateka.pl/audio/wniebowstapienie-tadeusz-konwicki-1-26>
<http://ninateka.pl/audio/zaduszki-tadeusz-konwicki>

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

MATEMATYCY POLSCY
– OD KAWIARNI SZKOCKIEJ POPRZEZ ENIGMĘ
DO BOMBY WODOROWEJ

Jedną z dziedzin, w których Polacy mają doniosły wkład w rozwój nauki światowej jest matematyka. Szczególne miejsce w świecie królowej nauk zajmuje Lwów. W tym mieście w okresie międzywojennym powstała znana na całym świecie lwowska szkoła matematyczna. W środowisku lwowskim Hugo Steinhilber zgromadził wokół siebie grono matematycznych talentów. Najbardziej

znani spośród nich to Stefan Banach, Stanisław Mazur, Stanisław Ulam, Władysław Orlicz.

Z Lwowa wyjechali Wacław Sierpiński i jego dwaj asystenci Stefan Mazurkiewicz i Zygmunt Janiszewski, by w Warszawie tworzyć wydział matematyczny Uniwersytetu Warszawskiego oraz podwaliny warszawskiej szkoły matematycznej.

Każdy z tych ośrodków wydawał czasopismo. W stolicy w „Fundamenta Mathematicae” publikowano artykuły na temat teorii mnogości, natomiast we Lwowie zajmowano się szeregami ortogonalnymi oraz analizą funkcjonalną a wyniki prac ogłaszano w „Studia Mathematica”. Ciekawostką jest, że większość polskich matematyków z tego okresu spotykała się we Lwowie w kawiarni Szkockiej, gdzie toczono burzliwe dyskusje naukowe a ich „owoce” zapisywano na marmurowym blacie stolika, później w zeszytach, który został opublikowany pod tytułem „Księgi Szkockiej”.

Stefan Banach jest do dzisiaj najbardziej cenionym i cytowanym polskim matematykiem. Wielkim uznaniem cieszył się również Alfred Tarski, logik matematyczny, m.in. profesor Uniwersytetu w Berkeley (Kalifornia). Natomiast Stanisław Ulam trafił do Stanów Zjednoczonych i w Los Alamos brał udział w pracach nad bronią jądrową; rozwiązał kluczowy problem, co umożliwiło skonstruowanie bomby wodorowej przez zespół Edwarda Tellera.

Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej matematycy, absolwenci Uniwersytetu Poznańskiego: Marian Rejewski, Jerzy Różycki, Henryk Zygalski złamali szyfr „Enigmy”, niemieckiej maszyny stworzonej do przesyłania tajnych meldunków. Według opinii ekspertów przyczynili się w ten sposób do skrócenia wojny o dwa, trzy lata i ocalenia od śmierci milionów ludzi.

Rocznica śmierci Stefana Banacha (70) oraz ogłoszony przez władze Bydgoszczy Rok Mariana Rejewskiego stały się okazją do przypomnienia osiągnięć polskich matematyków. Prezentowane zestawienie (wybór) zawiera pozycje zwarte (od 1973 roku) i artykuły (od 2003 roku). Zebrany materiał podzielono na cztery części. Pierwsza z nich gromadzi opracowania ogólne. W kolejnych częściach znajdują się publikacje o lwowskim środowisku matematycznym oraz kryptologach związanych ze złamaniem szyfru „Enigmy”. Ostatni dział zawiera prace opisujące sylwetki poszczególnych matematyków i ich dokonania.

I. Opracowania ogólne

a. Pozycje zwarte

1. BIOGRAMY uczonych polskich : materiały o życiu i działalności członków AU [Akademii Umiejętności] w Krakowie, TNW [Towarzystwa Naukowego Warszawskiego], PAU [Polskiej Akademii Umiejętności], PAN [Polskiej Akademii Nauk]. Cz. 3, Nauki ścisłe / oprac. Andrzej Śródka,

Paweł Szczawiński. – Wrocław [i in.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1986. – 573 s. – (Prace OIN PAN / Polska Akademia Nauk. Ośrodek Informacji Naukowej)

Bibliogr. przy biogramach.

2. JEZUICI polscy a nauki ścisłe od XVI do XIX wieku : słownik bio-bibliograficzny / Bogdan Lisiak ; Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”. – Kraków : „Ignatianum”, 2000. – 166 s. : il. – (Studia i Materiały do Dziejów Jezuitów Polskich ; t. 2)
Bibliogr.
3. MATEMATYCY XIX i XX wieku związani z Polską / Roman Duda. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2012. – 587 s. : il. – (Acta Universitatis Wratislaviensis; no 3427)
Bibliogr. s. 37-38 i przy biogramach.
4. MATEMATYCY polscy w dwudziestoleciu międzywojennym : studium historyczne / Małgorzata Przeniosło. – Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego, 2011. – 492 s.
Bibliogr. s. 419-465.
5. MATEMATYCY polskiego pochodzenia na obczyźnie : materiały z XI Ogólnopolskiej Szkoły Historii Matematyki, Kołobrzeg 5-9 maja 1997 / pod red. Stanisława Fudalego. – Szczecin : Wydaw. Naukowe US, 1998. – 300 s. : il. – (Materiały, Konferencje / Uniwersytet Szczeciński ; nr 30)
Bibliogr. przy ref.
6. POCZET wielkich matematyków / pod red. Włodzimierza Krywickiego ; [aut. Jerzy Bartos i in.]. – [Wyd. 3 rozsz.]. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1989. – 343 s. : il.
Bibliogr. s. 332-335.
7. PÓŁ wieku matematyki polskiej 1920-1970 : wspomnienia i refleksje / Kazimierz Kuratowski. – Warszawa : „Wiedza Powszechna”, 1973. – 191 s. – (Omega 247)
8. PROBABILIŚCI, statystycy matematycy, ekonometrycy i biometrycy : od starożytności do 2000 r. / Wiktor Oktaba. – Lublin : Lubelskie Towarzystwo Naukowe, 2002. – 267 s.
Bibliogr.
9. SŁOWNIK biograficzny matematyków polskich / red. Stanisław Domoradzki, Zofia Pawlikowska-Brożek, Danuta Węglowska. – Tarnobrzeg : Państw. Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tarnowskiego, 2003. – 286 s. : il.
10. SZKIC rozwoju polskiej myśli dydaktycznej matematyki w I połowie XX wieku / Władysław Dubiel. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1996. – 96 s.
Bibliogr. s. 70-74.

b. Artykuły

1. BOSKA magia liczb / Andrzej Krajewski. W: *Newsweek Polska*. – 2011, nr 23, s. 80-82
Uczeni ujmujący w równania matematyczne prawa rządzące wszechświatem.
2. POCZĄTKI Akademickiego Ośrodka Matematycznego na Górnym Śląsku / Krystyna Skórnik. – Bibliogr. W: *Antiquitates Mathematicae*. – 2007, vol. 1, s. 139-160
3. ŚLAZACY z wyboru – pionierzy matematyki w powojennym Wrocławiu / Roman Duda. Streszcz. niem., czes. W: *Śląska Republika Uczonych*. – 2006, vol. 2, s. 450-470
4. UWAGI i uzupełnienia do „Słownika biograficznego matematyków polskich” / Zofia Pawlikowska-Brożek, Stanisław Domoradzki. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne*. – 2006, t. 42, s. 179-183

II. Lwowska szkoła matematyczna i jej środowisko

a. Pozycje zwarte

1. BANACH – geniusz ze Lwowa / Józef Koziński. – Warszawa : „Żak”, 1999. – 109 s. : il.
Bibliogr.
2. GENIALNI : lwowska szkoła matematyczna / Mariusz Urbanek. – Warszawa : Wydawnictwo Iskry, 2014. – 283 s. : il.
Bibliogr. s. 270-277.
3. LWOWSKA szkoła matematyczna / Roman Duda. – Wyd. 2. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2014. – 266 s. : il. – (*Acta Universitatis Wratislaviensis* ; no 3295)
Bibliogr. s. 227-253.
4. PRZYGODY matematyka / Stanisław M. Ulam ; przeł. [z ang.] Agnieszka Górnicka. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 1996. – 359 s. : il. – (*Na Ścieżkach Nauki*)
Bibliogr. s. 349-350.
5. STEFAN Banach / Roman Kałuża. – Warszawa : „GZ”, 1992. – 167 s.
Bibliogr.
6. STEFAN Banach : niezwykle życie i genialna matematyka : materiały biograficzne / pod red. Emilii Jakimowicz i Adama Miranowicza. – Wyd. 3. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2010. – 202 s. : il.
Bibliogr. s. 179-184.

7. WŁADYSŁAW Orlicz – twórca Poznańskiej Szkoły Matematycznej : sesja naukowa poświęcona pamięci profesora Władysława Orlicza / pod red. Jerzego Kąkole i Zbigniewa Palki. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2002. – 134 s. : il. – (Matematyka / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ; nr 17)

Bibliogr. przy pracach.

Mater. z sesji naukowej, Będlewo 27-29 września 2000 r.

b. Artykuły

1. ANTONI Łomnicki (1881-1941) matematyk, profesor Politechniki Lwowskiej / Małgorzata Przeniosło. W: *Rocznik Lwowski*. – 2007, s. 53-65
2. BANACH – geniusz ze Lwowa / Józef Koziński. W: *Odra*. – 1999, nr 1, s. 22-31
3. GENIALNI z kawiarni Szkoła : matematyka się liczy / Beata Maciejewska. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2014, nr 254, dod. Magazyn na Święto, s. 12-13
4. HUGO Dionizy Steinhaus – matematyk i intelektualista (okres do 1945 r.) / Małgorzata Przeniosło. W: *Prz. Wschodni*. – 2006, t. 10, z. 1, s. 171-191
5. HUGO Steinhaus jakiego znałem / Henryk Fast. W: *Matematyka*. – 2008, nr 6, s. 330-334
6. HUGO Steinhaus: matematyk, humanista i... popularyzator sprawiedliwego podziału tortu / Rafał Weron. – Bibliogr. W: *Decyzje*. – 2006, nr 6, s. 113-118
7. KAZIMIERZ Kuratowski – matematyk, profesor Politechniki Lwowskiej i Uniwersytetu Warszawskiego (okres do 1945 r.) / Małgorzata Przeniosło. W: *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki*. – 2008, nr 3/4, s. 203-226
8. KOPERNIK matematyki / Beata Maciejewska. – (Polacy, których poznał świat ; [cz.] 3). W: *Gaz. Wyborcza*. – 2013, nr 116, dod. *Ale Historia* nr 20, s. 5
Sylwetka Hugo Steinhaus.
9. MATEMATYKA to ostry instrument / Stanisław Bajtlik. W: *Tyg. Powszechny*. – 2008, nr 27, dod. s. XVIII-XIX
Zawiera rec. książki: *Lwowska szkoła matematyczna* / Roman Duda. – Wrocław, 2007
10. MATEMATYCY Politechniki Lwowskiej. Cz. 2 / Józef Waniurski. – Bibliogr. W: *Antiquitates Mathematicae*. – 2007, vol. 1, s. 161-172

11. MATEMATYCY ze Szkockiej / Mariusz Urbanek. Fragm. książki. W: Odra. – 2014, nr 9, s. 17-23
12. MATEMATYCZNY olimp / Krzysztof Józwiak. W: Uważam Rze. – 2015, nr 1, s. 64-67
Na podst. książki „Genialni : lwowska szkoła matematyczna” Mariusza Urbanka.
13. MICHELSON i Steinhaus / Tomasz Kardaś. W: Matematyka. – 2005, nr 4, s. 11-15
14. MATEMATYK z bombą / Krzysztof Urbański. W: Rzeczpospolita (W3). – 2009, nr 119, s. A20-A21
Sylwetka Stanisława Ulama.
15. PRZEKŁĘTE proste rachunki prof. Mazura : kim był genialny matematyk ze Lwowa? / Krystyna Mazurówna. W: Gaz. Wyborcza. – 2012, nr 281, s. 38-39
16. STEFAN Banach : wybitny polski matematyk / Piotr Czartoryski-Sziler. – (Wielcy zapomniani). W: Nasz Dziennik (Wyd. 3). – 2006, nr 12, s. 21
17. ŚWIETNY matematyk? Pewnie Polak / Mariusz Urbanek ; rozm. przepr. Błażej Torzański. W: Do Rzeczy. – 2015, nr 18, s. 42-44
Wokół książki „Genialni : lwowska szkoła matematyczna”.
18. WŁODZIMIERZ Stożek (1883-1941) – matematyk, profesor Politechniki Lwowskiej / Małgorzata Przeniosło. W: Wrocławskie Studia Wschodnie. – 2007, t. 11, s. 119-134

III. Wokół „Enigmy”

a. Pozycje zwarte

1. MARIAN Rejewski – pogromca ENIGMY / Zdzisław J. Kapera. – Kraków ; Mogilany : The Enigma Press, 2005. – 96 s. : il. – (Biblioteczka Enigmy ; t. 2)
Bibliogr. s. 89-92.
2. MATEMATYCY, szpiedzy i hakerzy : kody i szyfry / Joan Gómez. – Barcelona : RBA Colleccionables ; [Warszawa] : Buka Books Sławomir Chojnacki, 2012. – 141 s. : il. – (Świat Jest Matematyczny ; t. 2)
Bibliogr. s.139.
M.in. o Marianie Rejewskim.
3. WSPOMNIENIA z mej pracy w Biurze Szyfrów Oddziału II Sztabu Głównego w latach 1930-1945 / Marian Rejewski ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2011. – 158 s. : il.
4. ZŁAMANIE Enigmy : historia Mariana Rejewskiego / Leszek Gralewski. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2006. – 192 s. : il.

Bibliogr. s. 185-188.

b. Artykuły

1. ABSOLWENCI Uniwersytetu Poznańskiego rozłożyli na łopatki niemiecki wywiad / Błażej Dąbkowski. W: *Nasza Historia*. – 2015, nr 3, s. 6-11
2. BYDGOSKA konferencja w 100. rocznicę urodzin Mariana Rejewskiego / Hanka Sowińska, Zdzisław Pająk. W: *Prz. Historyczno-Woj. - skowy*. – 2005, nr spec. 5, s. 205-222
3. ENIGMA złamana na dobre / Jacek Krywko. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2014, nr 180, s. 3
4. KALENDARIUM z życia i działalności Mariana Rejewskiego na tle wydarzeń związanych z historią maszyny szyfrującej Enigma / Jerzy Lelwicz. W: *Militaria Pomorskie*. – 2006, nr 1, s. 167-186
5. KRYPTONIM „Kryptolog” : Marian Rejewski i jego tajemnice pod czujnym okiem bezpieki / F.S.S. W: *Głos*. – 2005, nr 30/31, s. 24
6. MARIAN Rejewski w optyce władz bezpieczeństwa PRL / Wojciech Polak. W: *Czasy Nowożytnie*. – 2005, t. 18/19, s. 115-127
7. MASZYNA, która zmieniła wojnę / Sławomir Sieradzki. W: *w Sieci*. – 2013, nr 35, dod. Wrzesień 1939, s. 62-64
8. MATERIAŁY do biografii Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Zygalskiego, Antoniego Pallutha oraz mjr. Maksymiliana Ciężkiego i płk. Gwido Langnera w Centralnym Archiwum Wojskowym / oprac. Waldemar Wójcik. W.: *Prz. Historyczno-Wojkowy*. – 2005, nr spec. 5, s. 37-68
9. POCZUJMY dumę z naszych matematyków / Marek Woźniak ; rozm. przepr. Piotr Bojarski. W: *Gaz. Wyborcza – Poznań*. – 2011, nr 260, s. 6
10. SESJA Naukowa w Wojskowej Akademii Technicznej poświęcona 100. rocznicy urodzin Mariana Rejewskiego „W hołdzie temu, który złamał Enigmę” / Jerzy Gawinecki, Michał Misztal. W: *Prz. Historyczno-Wojkowy*. – 2005, nr spec. 5, s. 223-240
11. TRZEJ pogromcy Enigmy / Piotr Bojarski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2007, nr 291, s. 21
12. ŻYCIE „Enigmą” pisane / Aleksander Woźny. W: *Prz. Historyczno-Wojkowy*. – 2008, nr 1, s. 165-179
Zawiera rec. książki: Marian Rejewski 1905-1980 : życie Enigmą pisane. – Bydgoszcz, 2005.

IV. Inni matematycy

a. Pozycje zwarte

1. „DYNASTIA” Kurzelowitów w dziejach Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie / Daniel Wojciechowski. – Kurzelów ; Kielce : „Jedność”, 2001. – 237 s. : il.
Bibliogr.
2. JUBILEUSZ 80. rocznicy urodzin prof. zw. dr. hab. Jana Stanisława Lipińskiego : uroczysta sesja w dniu 4 grudnia 2003 / Instytut Matematyki Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki Uniwersytetu Gdańskiego, Oddział Gdański Polskiego Towarzystwa Matematycznego. - Gdańsk : Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2003. – 19 s.
Bibliogr. s. 13-14, 15-19.
3. LUDWIK Antoni Birkenmajer : w stulecie wydania przez Akademię Umiejętności dzieła „Mikołaj Kopernik” / pod red. Michała Kokowskiego. – Kraków : PAU, 2002. – 75 s. : il. – (Monografie / Polska Akademia Umiejętności. Komisja Historii Nauki ; 5)
Bibliogr. przy pracach.
4. PROFESOR Mieczysław Biernacki : materiały sesji naukowej Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Matematycznego / Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. – Lublin : UMCS, 1986. – 51 s. : il.
Spis prac M. Biernackiego.
5. PROFESOR Włodzimierz Krywicki / [red. z. Tadeusz Gestenkorn] ; Łódzkie Towarzystwo Naukowe. – Łódź : ŁTN, 1995. – 15 s. – (Sylwetki Łódzkich Uczonych ; z. 26)
Bibliogr. prac W. Krywickiego s. 13-15.
6. PROFESOR Zbigniew Jerzy Jakubowski / [red. zeszytu Anna Łazińska]. – Łódź : Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 2005. – 30 s. : il. – (Sylwetki Łódzkich Uczonych ; z. 79)
Wykaz publ. Z. Jakubowskiego s. 23-29, bibliogr. s. 30.
7. PROFESOR Zygmunt Charzyński / [red. z. Jacek Chądzyński] ; Łódzkie Towarzystwo Naukowe. – Łódź : ŁTN, 1993. – 11 s. – (Sylwetki Łódzkich Uczonych ; z. 9)
Bibliogr. prac Z. Charzyńskiego s. 9-11.
8. WACŁAW Sierpiński / Andrzej Schinzel. – Warszawa : „Iskry”, 1976. – 50 s. : il. – (Współczesne Życiorysy Polaków)
Bibliogr. s. 50-[51].
9. WITELo – matematyk, fizyk, filozof / red. Jan Trzynałowski ; wyd. we współpracy Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego oraz Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Legnicy. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossoliń-

skich, 1979. – 98. : il. – (Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Seria A ; nr 206)

Bibliogr. przy rozdz.

10. WITELON : życie i działalność naukowa : materiały z konferencji naukowej 25 października 2003 r. / [red. Mirosław Szczypiorski]. – Legnica : Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy „Wspólnota Akademicka”, 2004. – 88 s. : il. – (Seria Wydawnicza Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy)

Bibliogr. s. 81-86 oraz przy rozdz.

b. Artykuły

1. ADAM Bielecki (1910-2003) / Wiesława Kaczor, Tadeusz Kuczumow, Wojciech Zygmunt. – Bibliogr. prac A. Bieleckiego s. 223-227. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2004, t. 40, s. 213-228
2. ALFRED Tarski – człowiek, który zdefiniował prawdę / Urszula Wybraniec-Skardowska. W: Ruch Filozoficzny. – 2007, t. 64, nr 4, s. 587-599

M.in. wykładowca podstaw matematyki, logik matematyczny, współtwórca paradoksu Banacha-Tarskiego.

3. ALICJA Rochowicz – ukryta znakomitość i celeritas / Antoni Smoluk. W: Didactics of Mathematics. – 2007, nr 4, s. 123-136
4. ANDRZEJ Mąkowski (1937-2007) / Tadeusz Nadziejka, Andrzej Schinzel, Zbigniew Semadeni, Marcin Kuczma, Marek Kordos, Beata Semadeni-Szlachcic. – Bibliogr. prac A. Mąkowskiego s. 176-181. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2007, t. 43, s. 172-188
5. ANDRZEJ Wójcik (1958-2006). W: Folia Philosophica. – 2006, t. 24, s. 11-12
6. ANDRZEJA Kapiszewskiego poszukiwanie prawdy : w pierwszą rocznicę śmierci / Hieronim Kubiak. W: Gaz. Wyborcza – Kraków. – 2008, nr 107, s. 8
7. ANNA Zofia Krygowska – w stulecie urodzin / Helena Siwek. W: Matematyka. – 2004, nr 6, s. 4-11
8. ANTONI Marian Rusiecki : wspomnienie / Maria Czarnecka, Jan Rusiecki. W: Gaz. Wyborcza – Stołeczna. – 2007, nr 70, s. 27
9. BEZ kredy i tablicy / Halina Bykowska. W: Forum Akademickie. – 2010, nr 1, s. 56-57

Praca dydaktyczna D. Kubackiego.

10. BRZOZEK czy Brożek? – oto jest pytanie! : (w 350 lecie śmierci Jana Brosciusa) / Krzysztof Tatarakiewicz. – Bibliogr. W: *Zeszyty Naukowe. Matematyka* / Uniwersytet Opolski. – 2003, z. 31, s. 171-187
Materiały XVI Szkoły Historii Matematyki „Alгоритmy w dziejach matematyki”, Turawa.
11. CZŁOWIEK wiary i nauki / Józef Roman Maj. – (Sylwetki Roku Wiary). W: *Niedziela* (Wyd. zasadnicze). – 2012, nr 43, s. 21
Sylwetka Jerzego Urbanowicza.
12. DOKTOR nauk technicznych / Bolesław Orłowski. W: *Prz. Techniczny*. – 2005, nr 10/11, s. 20
Sylwetka Stanisława Janickiego.
13. DOKTOR Stanisław Krowicki : (1940-2002) / Wojciech Rybicki, Antoni Smoluk. – Bibliogr. prac S. Krowickiego s. 126-128. W: *Dydaktyka Matematyki*. – 2003, nr 4, s. 121-128
14. DR ALEKSANDER Axer – matematyk niespełniony (1880-1948) / Zenon Andrzejewski. – Bibliogr. prac A. Axera s. 106. W: *Rocznik Przemyski*. – 2004, t. 40, z. 4, s. 101-106
15. DR EDWARD Stamm – zapomniany uczoney / Aleksander Kociszewski. W: *Studia Mazowieckie*. – 2007, nr 4, s. 165-169
16. DR HAB. Józef Kopeć (1923-2006) / Danuta Dąbrowska. W: *Kronika Szczecina*. – 2007, nr 26, s. 189-190
17. JAN Konior (1935-2007). W: *Didactica Mathematicae*. – 2007, vol. 30, s. 173-176
18. JANUSZ Jerzy Charatonik 1934-2004 / Paweł Krupski. – Bibliogr. prac J.J. Charatonika s. 138-150. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne*. – 2005, t. 41, s. 125-150
19. JERZY K. Baksalary (1944-2005) / Tomasz Szulc. – Bibliogr. prac J.K. Baksalarego s. 192-205. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne*. – 2005, t. 41, s. 189-205
20. JERZY Tocki (1944-2006). W: *Didactica Mathematicae*. – 2007, vol. 30, s. 171-172
21. JÓZEF Joachim Telega (1943-2005). W: *Matematyka Stosowana*. – 2005, nr 6, s. 1
22. JÓZEF Marcinkiewicz / A. Zygmund. W: *Lithuania*. – 2007, nr 1/2, s. 94-97
23. JÓZEF Marcinkiewicz – geniusz wydarty Polsce / Adam Białous. W: *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 218, s. 12

24. JULIAN Musielak / Henryk Hudzik, Magdalena Jaroszevska, Anna Kamińska, Leszek Skrzypczak. W: *Annales Societatis Mathematicae Polonae. Series 1, Commentationes Mathematicae.* – 2004, t. spec., s. 1-3
25. KAZIMIERZ Szałajko (1912-2003) / Krystyna Skórnik. – Bibliogr. prac K. Szałajki s. 266-268. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne.* – 2004, t. 40, s. 263-268
26. KAZIMIERZ Urbanik (1930-2005) / Zbigniew J. Jurek, Jan Rosiński, Wojbor A. Woyczyński. – Bibliogr. prac K. Urbanika s. 11-21. W: *Probability and Mathematical Statistics.* – 2005, vol. 25, fasc. 1, s. 1-21
27. KAZIMIERZ Urbanik (1930-2005) / Zbigniew J. Jurek, Jan Rosiński, Wojbor A. Woyczyński. – Bibliogr. prac K. Urbanika s. 113-121. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne.* – 2006, t. 42, s. 103-121
28. KAZIMIERZ Zarankiewicz 2.V.1902-5.IX.1959 / S. Bergman, R. Duda, B. Knaster, Jan Mycielski, A. Schinzel. Bibliogr. prac K. Zarankiewicza s. 124-125. W: *Zeszyty Naukowe. Matematyka / Uniwersytet Opolski.* – 2003, z. 31, s. 117-125
Materiały XVI Szkoły Historii Matematyki „Algotrymy w dziejach matematyki”, Turawa.
29. KRYPTOGRAF w służbie Polsce / Antoni Macierewicz. W: *Gaz. Polska.* – 2012, nr 37, s. 15
Sylwetka Jerzego Urbanowicza.
30. MACIEJ Głoskowski – wybitny matematyk, kartograf i poeta polsko-łaciński / Adam Matuszewski. W: *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki.* – 2005, nr 1, s. 177-181
31. MARIA Zajączkowska (1909-2003) / Krystyna Skórnik. *Matematyka.* – 2004, nr 4, s. 43-44
32. MARIA Zajączkowska (1909-2003) / Krystyna Skórnik. – Bibliogr. prac M. Zajączkowskiej s. 261-262. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne.* – 2004, t. 40, s. 259-262
33. MATEMATYK z duszą wędkarza / Jerzy Olszański. W: *Ziemia Łomżyńska.* – 2007, t. 9, s. 379-385
Sylwetka Franciszka Olszańskiego.
34. MAŻ i żona / Lidia Ostałowska. W: *Gaz. Wyborcza.* – 2010, nr 141, dod. Wysokie Obcasy nr 24, s. 10-18
M.in. sylwetka Jerzego Pawła Nowackiego i in.

35. NAUCZYCIEL narodu / Stanisław Ludwik Krowicki. W: *Nasza Polska*. – 2015, nr 3, s. 11
Sylwetka Jana Śniadeckiego.
36. O KRYPTOLOGU, dzięki któremu wygraliśmy z bolszewikami / Agaton Koziński. W: *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2013, nr 65, dod. Magazyn, s. 8
Sylwetka Jana Kowalewskiego.
37. PIERWSZY rektor AGH / Witold Iwańczak. W: *Niedziela (Wyd. zasadnicze)*. – 2012, nr 47, s. 20-21
Sylwetka Antoniego Hoborskiego.
38. POLAK w Peru : Edward Habich i politechnika w Limie / Bolesław Orłowski. W: *Mówią Wieki*. – 2009, nr 05, s. 59-61
39. POZNAŃSKA dolina Węglarza / Monika Paślawska-Lamęcka. – (Przystanek Poznań: akademicki). W: *Gaz. Wyborcza – Poznań*. – 2008, nr 115, s. 6
Sylwetka Jana Węglarza, matematyka i informatyka.
40. PROF. dr hab. Jan Konior (1935-2007) wybitny dydaktyk matematyki, wspaniały człowiek – wspomnienie / Henryk Moroz. W: *Nauczycieli Szkoła*. – 2007, nr 3/4, s. 323-325
41. PROF. Henryk Greniewski. W: *Gaz. Wyborcza (Poznań)*. – 2013, nr 235, s. 7
W 110. rocznicę urodzin (3 października 1903 – 23 kwietnia 1972)
42. PROFESOR Kazimierz Urbanik (1930-2005) / Ignacy Rutkiewicz. W: *Odra*. – 2005, nr 9, s. 91-92
43. PROFESOR Krygowska – niezwykle człowiek, tytan pracy / Helena Siwek. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 5, Dydaktyka Matematyki*. – 2005, z. 28 s. 83-98
Materiały z sesji naukowej zorganizowanej z okazji setnej rocznicy urodzin Anny Zofii Krygowskiej, Kraków.
44. PROFESOR Włodzimierz Krysicki (1905-2001) / Waław Dyczka. W: *Zeszyty Historyczne Politechniki Łódzkiej*. – 2007, z. 5, s. 69-77
45. PROFESOR z Peru / Monika Szblowska-Zaremba. W: *Forum Akademickie*. – 2007, nr 5, s. 56-57
Sylwetka Edwarda Habicha.
46. PRZEMÓWIENIE na pogrzebie ś.p. profesora Kazimierza Urbanika : (Cmentarz Św. Rodziny we Wrocławiu, 3.06.2005) / Józef Łukaszewicz. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne*. – 2006, t. 42, s. 122-124

47. PRZEMÓWIENIE wygłoszone 12 maja 2006 roku na uroczystości nadania doktoratu honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego / Czesław Olech. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2006, t. 42, s. 55-58
Przemówienie Czesława Olecha.
48. PUBLIKACJE Profesora Bogdana J. Noweckiego / oprac. Janina Wiercioch. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 5, Dydaktyka Matematyki. – 2004, z. 26, s. 11-28
49. STANISŁAW Gołąb i geometria : wspomnienia w setną rocznicę urodzin / Zdzisław Pogoda. W: Zeszyty Naukowe. Matematyka / Uniwersytet Opolski. – 2003, z. 31, s. 157-162
Materiały XVI Szkoły Historii Matematyki „Algorytmy w dziejach matematyki”, Turawa.
50. STEFAN Kaczmarz (1895-1939) / Lech Maligranda. – Bibliogr. prac S. Kaczmarza s. 57-58. W: Antiquitates Mathematicae. – 2007, vol. 1, s. 15-61
51. STROMATA Brosciana / Andrzej Pelczar. – Bibliogr. W: Antiquitates Mathematicae. – 2007, vol. 1, s. 81-113
Sylwetka Jana Brozka.
52. STULECIE urodzin Prof. Andrzeja Bernarda Turowicza OSB / Andrzej Pelczar, Henryk Górecki, Wojciech Mitkowski. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2005, t. 41, s. 151-164
53. SYLWETKA Jubilat / Maciej Klakla, Antoni Chronowski. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 5, Dydaktyka Matematyki. – 2004, z. 26 s. 7-10
Jubileusz 70-lecia urodzin oraz 50-lecia pracy naukowej prof. Bogdana J. Noweckiego.
54. SZEŚCZDZIESIĄTA rocznica urodzin Profesora Wiesława Pleśniaka / Grzegorz Lewicki. W: Alma Mater. – 2004, nr 62 s. 49-50
55. TADEUSZ Dłotko (1930-2005) / Jan Ligęza. – Bibliogr. prac T. Dłotko s. 168-171. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2007, t. 43, s. 163-171
56. TADEUSZ Ważewski – matematyk, uczoney i nauczyciel / Andrzej Pelczar. W: Alma Mater. – 2006, nr 86, s. 42-44
57. THEODOR Kaluza – gwiazda światowej fizyki z opolskiej wyspy Pasieki / Bolesław Grabowski. W: Postępy Fizyki. – 2007, t. 58, z. 4, s. 186-188

58. TOMASZ Mazur / Paweł Błach. – Przemówienie. W: Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego. – 2009, t. 43, z. 3, s. 101-104
59. TOMASZ Mazur we wspomnieniach / Janusz Eksner, Antoni Leon Dawidowicz, Barbara Morawska-Nowak. W: Pamiętnik Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. – 2008, t. 17, s. 319-322
60. TWIERDZENIA o podstawianiu dla całki Lebesgue'a w pracy doktorskiej Witolda Wilkosza / Krystyna Rakoczy-Pindor, Ewa Szostak. Bibliogr. W: *Antiquitates Mathematicae*. – 2007, vol. 1, s. 131-138
61. „UCZYŁEM” Einsteina : rozmowa z prof. Stefanem Straszewiczem. W: *Fizyka w Szkole*. – 2005, nr 4, s. 23-24
62. UMIŁOWAŁA szkołę / Zdzisława Dybiec. W: *Matematyka*. – 2005, nr 2, s. 16-18
Sylwetka Zofii Krygowskiej.
63. UMIŁOWAŁA szkołę / Zdzisława Dybiec. W: *Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego*. Seria 5, Dydaktyka Matematyki. – 2005, z. 28, s. 59-63
Materiały z sesji naukowej zorganizowanej z okazji setnej rocznicy urodzin Anny Zofii Krygowskiej, Kraków.
64. W STULECIE Kazimierza Zarankiewicza / Jerzy Mioduszewski. W: *Zeszyty Naukowe. Matematyka / Uniwersytet Opolski*. – 2003, z. 31, s. 127-129
Materiały XVI Szkoły Historii Matematyki „Algorytmy w dziejach matematyki”, Turawa.
65. WANDA Nowak (1919-2008). W: *Didactica Mathematicae*. – 2008, vol. 31, s. 150-152
66. WITOLD Wolibner / Andrzej Krzywicki. – Bibliogr. prac W. Wolibnera s. 115. W: *Zeszyty Naukowe. Matematyka / Uniwersytet Opolski*. – 2003, z. 31, s. 109-115
Materiały XVI Szkoły Historii Matematyki „Algorytmy w dziejach matematyki”, Turawa.
67. WŁADYSŁAW Misiaszek (1905-2003) / Augustyn Leśniak. W: *Rocznik Sądecki*. – 2007, t. 35, s. 389-393
68. WSPOMNIENIE o Profesorze Stanisławie Gołąbie (1902-1980) / Alina Dawidowiczowa. W: *Zeszyty Naukowe. Matematyka / Uniwersytet Opolski*. – 2003, z. 31, s. 17-19
Materiały XVI Szkoły Historii Matematyki „Algorytmy w dziejach matematyki”, Turawa.

69. WSPOMNIENIE o Witoldzie Wolibnerze / Henryk Fast. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2004, t. 40, s. 269-272
70. WSPOMNIENIE o Zygmuncie Birnbaumie / Wojbor Woyczański. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2004, t. 40, s. 275
71. WSPOMNIENIE o Zygmuncie Zahorskim / Henryk Fast. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 2, Wiadomości Matematyczne. – 2004, t. 40, s. 272-273
72. WYSTĄPIENIE na sesji jubileuszowej z okazji setnej rocznicy urodzin Profesor Anny Zofii Krygowskiej / Wiesław Krygowski. W: Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria 5, Dydaktyka Matematyki. – 2005, z. 28, s. 115-120
73. Z GDAŃSKA do Krakowa / Teresa Bętkowska. – (Smak życia). W: Alma Mater. – 2009, nr 117, s. 78-87
Sylwetka Andrzeja Pelczara.
74. ZYGMUNT Bartkowski (1915-2004) / Hanna Mycielska. W: Gazeta Obserwatora IMGW. – 2004, nr 6, s. 37
75. ZYGMUNT Bartkowski (1915-2004) / Hanna Mycielska. W: Prz. Geofizyczny. – 2005, z. 1/2, s. 108-110

Netografia

http://pl.wikipedia.org/wiki/Lwowska_szko%C5%82a_matematyczna
http://pl.wikipedia.org/wiki/Enigma#Inne_maszyyny_oparte_na_Enigmie

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Günter Grass
(1927-2015)

Günter Grass – niemiecki prozaik, powieściopisarz i poeta, dramaturg i eseista, ale także grafik i rzeźbiarz (studiował na Akademii Sztuk w Düsseldorfie i Berlinie) urodził się 16 października 1927 roku w Wolnym Mieście Gdańsku-Wrzeszczu. Jego rodzice: ojciec Niemiec i matka Kaszubka – prowadzili tam sklep kolonialny. Uczęszczał do Gimnazjum Conradinum w Gdańsku. W czasie wojny został wcielony do paramilitarnej Służby Pracy Rzeszy, a w 1944 zna-

łaż się w Waffen-SS. Walczył jako żołnierz frontowy w 10. Dywizji Pancерnej i został ranny pod Cottbus. W niewoli amerykańskiej pracował jako kamieniarz (tym faktem motywował później wybór rzeźby podczas studiów). Od 1955 roku związał się z literacką Grupą 47.

Pierwsze dzieło literackie – tomik wierszy „Zalety przepiórek” – wydał w 1956 roku. Trzy lata później opublikowana została najsłynniejsza (także za sprawą ekranizacji Volkera Schlöndorffa) powieść Grassa – „Błaszany bębenek”. To głównie dzięki niej w 1999 roku dostał literacką Nagrodę Nobla. Jak pisało w uzasadnieniu: (Grass) „dał literaturze niemieckiej, po latach językowego i moralnego zniszczenia, nowy początek”, a „jego twórczość jest dialogiem z ogromnym dziedzictwem niemieckiej kultury”.

„Błaszany bębenek” to pierwszy tom tak zwanej gdańskiej trylogii. Należą do niej jeszcze powieści „Kot i mysz” oraz „Psie lata”. Miasto urodzenia jest obecne niemal w całej, właściwie autobiograficznej, jego twórczości, nawet w na pół baśniowym „Turbocie” oraz w „Szczurzyca”. Pisarz „powrócił” do Gdańska również po przemianie ustrojowej w 1989 roku powieścią „Wróżby kumaka” (opisał w niej machinacje związane z organizacją akcji na rzecz pojednania polsko-niemieckiego).

Oprócz stale obecnego wątku „gdańskiego”, charakterystyczne są wątki polityczne (na przykład „Z dziennika ślimaka” jest zapisem terenowych podróży Grassa-działacza SPD w kampanii wyborczej do Bundestagu, a w „Rozległym polu” autor krytykował pochopne połączenie Niemiec) oraz historyczne (między innymi „Idąc rakiem”, gdzie znajdują się opisy ucieczki Niemców przed Armią Czerwoną oraz katastrofy storpedowanego na Bałtyku statku „Gustloff”, wypełnionego uciekinierami; „Spotkanie w Telgte” opowiada o fikcyjnym zjeździe prawdziwych postaci niemieckiej kultury podczas wojny trzydziestoletniej, a „Moje stulecie” to sto opowiadań bezimiennych i prawdziwych – jak Wilhelm II czy Bertold Brecht – świadków epoki). Jednak najczęściej wszystkie te wątki występują naprzemiennie. Np. powieść o legendarnej rybie „Turbot” ze znanej baśni „O rybaku i jego żonie” długo nie mogła się ukazać w Polsce, gdyż opisuje wydarzenia z Grudnia 1970 roku. Natomiast „Psie lata” są „najrozleglejszym freskiem lat hitlerizmu”.

Do Grassa przylgnęła także łątka pisarza kontrowersyjnego, skłonnego do prowokacji. Z jednej strony – w literaturze nikt tak jak on nie rozliczył się z hitleryzmem. A z drugiej, prywatnie, przez lata ukrywał swoją przynależność do Waffen-SS. Ujawnił ją dopiero w 2006 roku wspomnieniami pt. „Przy obieraniu cebuli” (czym wywołał burzę zarówno wśród swoich przeciwników, jak i zwolenników). Z kolei w wierszu „Co trzeba powiedzieć” z 2012 roku posądził Izrael o tworzenie napiętej sytuacji na Bliskim Wschodzie, narażając się na oskarżenia o antysemityzm, a także otrzymując zakaz wjazdu do Izraela. Jednak litera-

tura mogła być także płaszczyzną porozumienia, co udowodniał przyjaźniąc się z Tadeuszem Różewiczem i razem z nim budując mosty pomiędzy literaturą niemiecką i polską.

Ciekawostką jest fakt częstej obecności zwierząt w dziełach Grassa – poczynawszy od „Zalet przepiórek”, przez „Kota i mysz”, „Psie lata”, po „Wróżby kumaka”. Widoczna jest ona nie tylko w tytułach. Pisząc o sprawach ludzkich, Grass odwołuje się do zwierzęcych alegorii (np. w „Turbocie” czy w „Rozległym polu”, gdzie perkoz dwuczuby jest „symbolem trawiącej bohatera tęsknoty za dalekimi krainami, pragnienia ucieczki od powszedniości i nowego początku w innym wymarzonym miejscu”. Pisarz stwierdza: „Świat jest pełen ludzi, ale też zwierząt, ptaków, ryb i owadów. Były tutaj przed nami i będą wtedy, kiedy na ziemi zabraknie ludzi”.

Günter Grass, honorowy obywatel Gdańska, doktor honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Uniwersytetu w Gdańsku, pozostawił po sobie bogatą twórczość. W 2009 roku ukazała się „Skrzynka” – ostatnia wydana, znów autobiograficzna, jego powieść. I choć w Passauer Neue Presse zarzekął się, że *nie sądzi, by dał radę napisać kolejną powieść*, jednak do ostatniej chwili pisał. Utwór literacki zatytułowany „Vonne Endlichkait”, łączący prozę z poezją, ma się ukazać latem 2015 roku.

Günter Grass zmarł 13 kwietnia 2015 w szpitalu w Lubece. Miał 87 lat.

W 88. rocznicę urodzin pisarza rodem z Gdańska w jego rodzinnym mieście odsłonięta zostanie rzeźba. Spiżowa postać Grassa, z nieodłączną fajką, usiądzie na ławeczce obok Oskara Matzeratha – bohatera najśłynniejszej jego książki, „Błaszanego bębenka”; będą także maleńkie rzeźby ślimaka i kumaka...

Najważniejsze dzieła: „Zalety przepiórek” (1956), „Błaszany bębenek” (1959), „Kot i mysz” (1961), „Psie lata” (1963), „Z dziennika ślimaka” (1971), „Turbot” (1977), „Spotkanie w Telgte” (1979), „Szczurzyca” (1986), „Wróżby kumaka” (1992), „Rozległe pole” (1995), „Moje stulecie” (1999), „Idąc rakiem” (2002), „Przy obieraniu cebuli” (2006), „Skrzynka” (2009), „Co trzeba powiedzieć” (2012).

a. Pozycje zwarte

1. GDAŃSK według Güntera Grassa / Mieczysław Abramowicz. – Gdańsk : Urząd Miejski. Biuro Prezydenta ds. Kultury, Sportu i Promocji. Referat Promocji, 2007. – 64 s.
2. „GDAŃSKA trylogia” Güntera Grassa / Zbigniew Światłowski. – Wrocław : Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 1982. – 127 s.

3. GRA w historię : o prozie Güntera Grassa / Jan Miziński. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1994. – 157 s.
4. GÜNTER Grass : bibliografia polska za lata 1958-2000 / oprac. Jacek Grzybowski, Maria Mroczkiewicz, Leszek Rybicki ; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada – Korzeniowskiego w Gdańsku. – Gdańsk : „Polnord – Oskar”, 2000. – 142 s.
5. GÜNTER Grass / Zbigniew Świątłowski. – Warszawa : „Czytelnik”, 1987. – 134 s.,
6. GÜNTER Grass / Heinrich Vormweg . – Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 2000. – 181 s.
7. GÜNTER Grass : biografia / Norbert Honsza. – Gdańsk : Wydawnictwo Oskar, 2014. – 271 s.
8. GÜNTER Grass : grafika, rysunek, rzeźba : w 80-lecie urodzin / [oprac. merytoryczne, teksty, wybór il. Małgorzata i Tadeusz Stapowicz ; tł. Bolesław Fac, Danuta Serwotka]. – Gliwice : Galeria Sztuki Współczesnej Esta, [2007]. – 70 s.
9. GÜNTER Grass : literatura, sztuka, polityka : materiały z międzynarodowej konferencji naukowej, Gdańsk, 4-6. 10. 2007 r. / pod red. Marion Brandt, Marka Jaroszewskiego, Mirosława Ossowskiego. – Gdańsk : Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, 2009. – 329 s.
10. GÜNTER Grass i polityka / Magdalena Latkowska ; pod red. nauk. Jana Koźbiała. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2008. – 240 s.
11. GÜNTER Grass i polski Pan Kichot / napisała i zebrała Maria Janion. – Gdańsk : „Słowo/Obraz Terytoria”. 1999. – 279 s.
12. GÜNTER Grass – portret z bębenkiem i ślimakiem / Zbigniew Świątłowski. – Gdańsk : „Polnord – Oskar”, 2000. – 223 s.
13. GÜNTER Grass – przyjaciel z ulicy Lelewela / Bolesław Fac ; [grafiki i rys. Güntera Grassa]. – Gdańsk : „Czec”, 1999. – 98 s.
14. GÜNTER Grass – socjaldemokrata łączący Polskę i Niemcy. – Warszawa : Fundacja im. Friedricha Eberta. Przedstawicielstwo w Polsce, dr. 2008. – 59 s.
15. GÜNTERA Grassa portret własny / Norbert Honsza ; [przeł. Elżbieta Herden i Mieczysław Motowilczuk ; recepcję Güntera Grassa w Polsce oprac. Piotr Litwiniuk]. – Wrocław : Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2000. – 273 s.
16. GUNTERUS Grass : doctor honoris causa Universitatis Studiorum Miczkiewiczianae Posnaniensis. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1991 (Pozn. : UAM). – 100 s.

17. I SZUKAM ziemi Polaków / Ryszard Ciemiński. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1989. – 181 s.
18. KASZUBSKI werblista : rzecz o Günterze Grassie / Ryszard Ciemiński. – Gdańsk : „Tower Press”, 1999. – 246 s.
19. MAŁA pochwała wielkiego Grassa / Karol Koczy. – Szczecin : „Foka”, 1999. – 96 s.
20. NADANIE Günterowi Grassowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego : Gdańsk-Oliwa dnia 26 maja 1993 roku / Uniwersytet Gdański. – Gdańsk : Wydaw. UG, 2000. – 84 s.
21. POLSKIE pytania o Grassa / pod red. Marii Janion ; przy współpr. Andrzeja Wójtowicza. Warszawa : „Hybrydy” : przy współud. Goethe Institute, [1988]. – 287 s.
22. PROWOKACJE literackie = Literatur als Provokation / Norbert Honsza. Wrocław : Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 1994. – 199 s.
23. PRZEMOC, tabu, trauma ofiar : wokół najnowszej opowieści Güntera Grassa / Hubert Orłowski ; [Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego. Instytut Naukowo-Badawczy Poznań. – Poznań : IZ, 2002. – 35 s.
24. RZECZY znalezione : dla tych, co nie czytają / Günter Grass ; przeł. Sławomir Błaut. – Gdańsk : „Polnord – Oskar”, 2002. – 239 s.
25. TRZY eseje / [Maria Janion, Bolesław Fac, Zofia Watrak]. – Gdańsk : Wydaw. im. Joachima Lelewela : Towarzystwo Polska-Niemcy, [1998]. – 42 s.
26. W KALEJDOSKOPIE polskości : Grass, Bienek, Dönhoff o Polsce / Lidia Burakowska-Ogińska. – Katowice : Wydawnictwo Naukowe Unikat 2, 2012. – 357 s. :

b. Artykuły

1. AUTOBIOGRAFIA Güntera Grassa : szczeliny fikcji / Jerzy Łukosz. W: O d r a . – 2007, nr 5, s. 51-56
2. AWANTURA po wierszu Güntera Grassa : czy i jak krytykować Izrael / Paweł Smoleński, Bartosz T. Wieliński, Jacek Bocheński. W: G a z . W y b o r c z a . – 2012, nr 88, s. 24-25
3. BIJE blaszany bębenek : Günter Grass, Gdańsk i „przetamywanie niepamięci” / Marion Brandt. W: A c t a C a s s u b i a n a . – 2013, t. 15, s. 7-18
4. BLASZANY dobosz / Szymon Bojdo. W: P r z . K a t o l i c k i . – 2015, nr 16, s. 54-55

5. BYCIE ojcem to tylko hipoteza, która nieustannie musi się potwierdzać / Ewa Nawrocka. W: *Prz. Polityczny.* – 2009, nr 97/98, s. 180-184
6. CEBULA i Panzerpapst / Artur Nowaczewski. W: *Prz. Polityczny.* – 2007, nr 85/86, s. 144-148
7. CHŁOPIEC z potężną grdyką / Katarzyna Viefhaus. W: *Zbliżenia Polska - Niemcy.* – 2006, nr 3, s. 70-72.
Dyskusja w Niemczech po przyznaniu się Günтера Grassa do służby w Waffen SS.
8. CZY Izrael można krytykować / Alexandra Frea. W: *Polska (Metrop. Warsz.).* – 2012, nr 30, dod. *The Times*, s. 6
9. CZY wciąż „brakujące ogniwo”? : o czytaniu „Psich lat” / Wacław B. Maksymowicz. W: *Studia Germanica Gedanensia.* – 2013, nr 28, s. 131-139
10. CZY wolno krytykować Izrael? / Dariusz Rosiak. W: *Rzeczpospolita (W3).* – 2012, nr 87, s. A16
11. DAWNE demony ciągle nie śpią : na marginesie kulturalno-politycznych wydarzeń w RFN w sierpniu 2006 / Krzysztof A. Kuczyński. W: *Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku. Rozprawy Humanistyczne.* – 2006, t. 7, s. 19-36
12. DLACZEGO powinniśmy czytać Güntera Grassa? / Joanna Jabłkowska. W: *Tygiel Kultury.* – 2005, nr 7/9, s. 16-22
13. GDAŃSKI bój o Grassa / Jarosław Zalesiński. W: *Prz. Polityczny.* – 2006, nr 78, s. 48-50
14. GDAŃSKI Trójkąt Bermudzki / Maria Janion. W: *Prz. Polityczny.* – 2006, nr 78, s. 56-58
15. GDAŃSKIE „książki zbójcekie” / Zbigniew Majchrowski. W: *Prz. Polityczny.* – 2007, nr 85/86, s. 142-144
16. GŁOS w sprawie Günthera Grassa / Dagmara Maćkiewicz. W: *Teki Gdańskie.* – 2006/2007, t. 8/9, supl. s. 139-154
17. GRASS Onion / Antoni Pawlak. W: *Prz. Polityczny.* – 2007, nr 85/86, s. 148-154
18. GRASS o Wałęsie, Michniku i kryzysie małżeńskim / Dorota Karaś. W: *Gaz. Wyborcza – Trójmiasto.* – 2012, nr 288, s. 5
19. GRASS to Niemcy / Thomas Steinfeld. W: *Prz. Polityczny.* – 2007, nr 85/86, s. 178-179
20. GRY Grassa / Jarosław Zalesiński. W: *Prz. Polityczny.* – 2007, nr 85/86, s. 140-141

21. GÜNTER Grass : dziecko szczególnej troski Stasi / Norbert Honsza. W: *Zbliżenia Interkulturowe*. – 2010, t. 7, s. 54-58
22. GÜNTER Grass i polityka / Magdalena Latkowska. W: *Studia Interkulturowe Europy Środkowo-Wschodniej*. – 2009, t. 4, s. 20-35
23. GÜNTER Grass i polsko-niemieckie sprawy / Stanisław Gromadzki. W: *Prz. Filozoficzno-Literacki*. – 2007, nr 2, s. 219-244
Reakcje opinii publicznej na przyznanie się Günтера Grassa do służby w Waffen SS.
24. GÜNTER Grass i protesty studenckie w 1968 roku / Magdalena Latkowska. W: *Prz. Humanistyczny*. – 2010, nr 4, s. 139-147
25. GÜNTER Grass – kalendarium. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 166-169
26. GÜNTER Grass – pisarz prawdziwie kontrowersyjny / Michał Soska. W: *Nasza Polska*. – 2015, nr 16, s. 12
27. GÜNTER Grass, przyjaciel Polski / Adam Michnik. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 86, s. 12
28. GÜNTERA Grassa bieg przez różgi / Hans Mommsen. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 179-180
29. KASZUBI Gintra z Rajchu / Tadeusz Prusiński. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 132-137
30. KIM jest Oskar? / Dorota Rybak. W: *Topos*. – 2008, nr 4, s. 82-87
31. KONTROWERSJE wokół wiersza G. Grassa pt. „Co musi zostać powiedziane” : aspekty literaturoznawcze, polityczne i historyczne / Tomasz G. Pszczółkowski. W: *Społeczeństwo i Polityka : pismo edukacyjne*. – 2012, nr 4, s. 15-23
32. LIST otwarty do Güntera Grassa / Henryk Grynberg. W: *Rzeczpospolita (W3)*. – 2012, nr 85, s. A14
33. LISZAJ nie chce Grassa : faksem z Tel Awiwu / Kataw Zar. W: *Najwyższy Czas!*. – 2012, nr 17, s. XXVI-XXVII
34. LITERACKA twórczość noblistów – Wisławy Szymborskiej, Czesława Miłosza i Güntera Grassa w przekładach dla poznania, porozumienia i zbliżenia polskiego i niemieckiego narodu / Małgorzata Rabęda. W: *Studia Niemcoznawcze*. – 2014, t. 53, s. 451-461
35. LOS niemiecki : dług i wina / Maria Janion. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 125-129
36. MARZENIA siedemnastolatka / Volker Breidecker. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 180-182
37. MISTRZ z Gdańska / Piotr Bratkowski, Łukasz Saturczak. W: *Newsweek*. – 2015, nr 17, s. 80-83

38. MITOLOGIA rodzinna oraz familijna terapia / Norbert Honsza. W: *Zbliżenia Interkulturowe*. – 2008, t. 4, s. 20-24
39. NIE musiał pan tego pisać / Günter Grass ; rozm. przepr. Frank Schirmacher, Hubert Spiegel. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 170-176
40. NIEMCY też są zdolni / Adam Krzemiński. W: *Twórczość*. – 2008, nr 12, s. 88-105
41. NIE zamykaj drzwi, historia i tak się włamie : zmarł Günter Grass : pozostał „Błaszany bębenek” / Paweł Huelle ; rozm. przepr. Marek Górlikowski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 90, s. 14-16
42. NIEZMIENNIKI i metamorfozy / Günter Grass ; rozm. przepr. Nicole Casanova. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 118-122
43. NOBLISTA wzywa do rewolucji / Ewa Stefańska. W: *Fronda*. – 2008, nr 47, s. 100-103
44. NOBLISTA z gdańskiej Labensweg / Bartosz T. Wieliński. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 86, s. 12-13
45. NOTATKI nieuporządkowane / Bohdan Osadczuk. W: *Odra*. – 2007, nr 12, s. 107-108
46. NOWA książka Güntera Grassa / Norbert Honsza ; rozm. przepr. Przemysław Sznurkowski. W: *Zbliżenia Polska-Niemcy*. – 2006, [nr] 3, s. 62-64
47. OBIERANIE niemieckiej cebuli / Hermann Rudolph. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 182-184
48. ODCIĄŻANIE pamięci / Edmund Szcześniak. W: *Prz. Polityczny*. – 2007, nr 85/86, s. 154-155
49. ODCZYTYWANIE Güntera Grassa / Grażyna Barbara Szewczyk. W: *Śląsk*. – 2009, nr 1, s. 74
50. ODKRYŁ nam inny Gdańsk / Dorota Karaś, Maciej Sandecki. W: *Gaz. Wyborcza (Gdańsk)*. – 2015, nr 86, s. 2
51. ODSZEDŁ Günter Grass, przyjaciel Polski / Jacek Cieślak. W: *Rzeczpospolita (W1)*. – 2015, nr 86, s. A1, A14
52. ODSZEDŁ Günter Grass : dzięki niemu Niemcy spojrzeli na brunatne czasy / tł. Witold Turopolski. W: *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2015, nr 31, dod. Times, s. 34-35
53. ODSZEDŁ nasz noblista / Dorota Karaś. W: *Gaz. Wyborcza (Gdańsk)*. – 2015, nr 86, s. 3
54. O GRASSIE w sierpniu 2006 roku / Ewa Nawrocka. W: *Prz. Polityczny*. – 2006, nr 78, s. 54-56
55. OPOWIEŚĆ o pewnej przyjaźni / Andrzej Mestwin Fac. W: *Bliza*. – 2012, nr 2, s. 167-172

56. [OSIEMDZIESIĄT] 80 lat Güntera Grassa, człowieka politycznego / Viktor Grotowicz W: *O d r a .* – 2007, nr 12, s. 141-142
57. [OSIEMDZIESIĄT siedem] 87 lat samotności / Marcin Herman. W: *Rzeczpospolita (W1).* – 2015, nr 90, s. 24
58. OSKAR/Grass: wewnątrz i poza / Ewa Graczyk. W: *Bliza .* – 2010, nr 2, s. 199-214
59. PACYFISTYCZNA agitka : JKM tłumaczy Grassa / Janusz Korwin-Mikke. W: *Najwyższy Czas!*. – 2012, nr 17, s. VII
60. PAMIĘĆ Güntera Grassa nie jest martwa / Norbert Honsza ; rozm. przepr. Przemysław Sznurkowski. W: *Zbliżenia Interkulturowe .* – 2007, t 2, s. 7-13
61. PERSONA non grata / Maciej Nowicki. W: *Newsweek Polska .* – 2012, nr 16, s. 64-67
62. PO CZYJEJ stronie? : stosunek Güntera Grassa do polskiej opozycji / Anna Górajek. W: *Zbliżenia Interkulturowe .* – 2008, t. 4, s. 77-86
63. POETA odzyskuje wolność błazna / Basil Kerski. W: *Prz. Polityczny .* – 2007, nr 85/86, s. 160-165
64. PO GRASSIE / Henryk Waniek. W: *Twórczość .* – 2006, nr 12, s. 151-153
65. POLACY i Niemcy: czy wszystko naprawi czas? / Robert Gliński ; rozm. przepr. Piotr Śmiałowski. W: *Kino .* – 2005, nr 9, s. 18-19
66. PÓŹNY coming out, czyli przypadek Grassa z rodu świętoszków / Joanna Mieszko-Wiórkiewicz. W: *O d r a .* – 2006, nr 10, s. 112-113
67. PRZEGLĄD niemiecki. [Cz.] 3 / Tomasz Gabiś. W: *Arcana .* – 2009, nr 1, s. 158-165
68. PRZY obieraniu Grassa : autobiografia czy autoiluzja? / Günter Grass ; rozm. przepr. Tom Segev. W: *F o r u m .* – 2011, nr 37, s. 58-61
69. SĄD nad Grassem / Tadeusz Kijonka. W: *Śląsk .* – 2006, nr 10, s. 42-43
70. SOPOT w twórczości literackiej Güntera Grassa / Marek Jaroszewski. W: *Rocznik Sopotki .* – 2014, r. 25, s. 105-112
71. SPÓŹNIONE wyznanie / Julian Bartosz. W: *Dziś .* – 2006, nr 11, s. 42-50
72. SYMBOLE, słowa, obrazy... / Andrzej Mestwin Fac. W: *Bliza .* – 2014, nr 3, s. 180-182
73. TAK czytam Grassa / Mieczysław Abramowicz. W: *Prz. Polityczny .* – 2007, nr 85/86, s. 139
74. TEST Grassa / Piotr Semka. W: *Uważam Rze .* – 2012, nr 17/18, s. 56-58
75. TRZY głody Güntera Grassa / Zbigniew Żakiewicz. W: *Prz. Polityczny .* – 2007, nr 85/86, s. 156-159

76. TRZY miasta, trzy arcydzieła / Paweł Huelle. W: *Prz. Polityczny*. – 2009, nr 93, s. 69-72
77. TRZY pogrzeby i jeden palec : misterium śmierci i winy w „Błaszanym bębenku” Güntera Grassa / Grzegorz Sieczkowski. W: *Fronda*. – 2008, nr 49, s. 162-169
78. [TYSIĄC dziewięćset siedemdziesiąty] 1970. Czeka nas jeszcze wiele spraw trudnych... : rozmowa „Współczesności” z Günterem Grassem i Siegfriedem Lenzem. W: *Borussia*. – 2010, nr 48, s. 89-91
79. UKRYTY antypolonizm / Piotr Zaborny, Jędrzej Dmowski. W: *Myśl Polska*. – 2012, nr 47/48, s. 11
80. WAFFEN SS : Norbert Honsza rozmawia z Helmutem Skowronkiem. W: *Zbliżenia Polska-Niemcy*. – 2006, [nr] 3, s. 58-61.
Dot. ujawnienia przez Güntera Grassa przynależności w latach młodzieńczych do oddziałów Waffen SS.
81. WRÓŻBY kumaka, wróżby babci Anny / Aleksandra Kozłowska. W: *Gaz. Wyborcza (Gdańsk)*. – 2015, nr 89, s. 8-9
82. W SPRAWIE Grassa / Joanna Jabłkowska. W: *Zbliżenia Interkulturowe*. – 2007, t. 2, s. 26-30
83. WSZYSTKIE twarze Grassa / Piotr Cywiński. W: *w Sieci*. 2015, nr 16, s. 70-71
84. „ZNIEWOLONY umysł” Guentera Grassa : o hańbie i wstydzie / Julian Bartosz. W: *Oświata i Wychowanie*. – 2006, nr 9, s. 2-7

Netografia:

- <http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1615613,1,nie-zyje-gnter-grass-autor-blaszanego-bebenka.read>
- <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1419117,G%C3%BCnter-Grass-nie-zyje-Laureat-Nagrody-Nobla-zmarl-w-wieku-87-lat>
- <http://www.przegladpolityczny.pl/artykul/183/grass.html>
- <http://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Gunter-Grass-zasiadzie-obok-Oskara-Matzeratha-Pomnik-noblisty-zostanie-odsloniety-juz-w-pazdzierniku-n91630.html#tri>
- http://wyborcza.pl/1,75475,15267451,Gunter_Grass_nie_napisze_juz_zadnej_powiesci.html
- http://wyborcza.pl/1,75475,17744558,Gunter_Grass_nie_zyje__Noblista_mial_87_lat.html
- http://wyborcza.pl/1,75475,17745455,Najwazniejsze_ksiazki_Guntera_Grassa.html

Thomas Mann
(60. rocznica śmierci)

Thomas Mann – ur. 6.06.1875 r. – zm. 12.08.1955 r. – niemiecki pisarz, eseista, publicysta i krytyk, laureat Nagrody Nobla w 1929 roku. Urodził się w zamożnej rodzinie mieszczańskiej. Miał zostać spadkobiercą przedsiębiorstwa handlu zbożem, jednakże śmierć ojca spowodowała zmianę rodzinnych planów. Firma uległa likwidacji, a Tomasz wraz z rodziną przeniósł się do Monachium. Tam był wolnym słuchaczem na politechnice, później pracował w agencji ubezpieczeniowej, wreszcie zajął się dziennikarstwem. Współpracował najczęściej z pismami literackimi. Marzył jednak o karierze pisarza realizowanej przez starszego brata Heinricha. W 1905 roku ożenił się z Katią Pringsheim, z którą miał sześcioro dzieci. Spokojne życie przerwał wybuch I wojny światowej. W okresie wojennej zawieruchy krytykował „cywilizacyjne barbarzyństwo” demokracji i bronił niemieckiego ducha narodowego. Po wojnie zrewidował jednak swoje stanowisko. W miarę upływu czasu coraz większy wpływ na jego życie miała polityka. Był zwolennikiem Republiki Weimarskiej, ale przeciwnikiem faszystów, co znalazło wyraz w antynazistowskiej mowie wygłoszonej w Berlinie (1930) oraz twórczości (nowela „Mario i czarownik”), w której ostrzegał przed wizjonerami w stylu Hitlera. W momencie dojścia Hitlera do władzy (1933) przebywał w Szwajcarii, gdzie pozostał do 1938 roku. W Niemczech jego książki publicznie palono. Pozbawiony został (1936) tytułu doktora honoris causa uniwersytetu w Bonn oraz niemieckiego obywatelstwa. W 1938 roku wyjechał do USA. Pracował tam m.in. jako wykładowca na uniwersytecie w Princeton, wiele lat spędził w Kalifornii (1941-1952). W 1944 roku przyjął amerykańskie obywatelstwo. W czasie II wojny światowej występował w audycjach radiowych przeznaczonych dla rodaków, w których krytykował Hitlera i wzywał naród do opamiętania. Do Europy powrócił w 1952 roku, zamieszkał jednak w Szwajcarii w Zurychu, gdzie zmarł.

Zadebiutował opowiadaniem „Upadła” (1894) opublikowanym w czasopiśmie, a kilka lat potem (1899) wydał zbiór opowiadań „Mały pan Friedemann”. Popularność i rozgłos przyniosła mu powieść „Buddenbrookowie”, w której opisywał dzieje kupieckiej rodziny i ukazywał sprzeczności między rozwojem duchowym a postępowaniem cywilizacyjnym. W twórczości poruszał tematykę zmierzchu dawnego świata i dekadencji epoki. Zwracał uwagę na amoralność sztuki i jej fatalny wpływ na ludzką psychikę. Częstym motywem dzieł Manna był problem wyobcowania artysty z otoczenia, świata oraz braku zrozumienia dla kultury i sztuki ze strony społeczeństwa. Poruszał również kwestię odpowiedzialności intelektualistów za zło szerzące się w świecie; polemizował z faszyzmem, przypominając rzeczywiste tradycje niemieckiej kultury. Lekarstwo na przeróżne

„choroby” człowieka widział w miłości; ozdrowieńczą moc przypisywał także cierpieniu.

Na dorobek pisarza składają się m.in.: powieści – „Buddenbrookowie” (1901), „Królewska Wysokość” (1902), „Czarodziejska góra” (1924), „Józef i jego bracia” (4 t.; 1933, 1934, 1936, 1943), „Lotta w Weimarze” (1939), „Doktor Faustus” (1947), „Wybraniec” (1951), „Wyznania hochsztaplera Feliksa Krulla” (1954); nowele – „Tonio Kruger” (1902), „Tristan” (1903), „U proroka” (1904), „Śmierć w Wenecji” (1913); inne – „Rozważania człowieka apolitycznego” (1918), „Jak powstał Doktor Faustus. Powieść o powieści” (1949 – autokomentarz).

a. Pozycje zwarte

1. CZARODZIEJ : rzecz o Tomaszu Mannie / Maria Kurecka. – Kraków : Oficyna Literacka, 1993. – 381 s.
Bibliogr. s. [382].
2. CZŁOWIEK wobec tajemnicy zła / Marek Bernacki. – Warszawa : Wydawnictwo Adamantan, 2002. – 101 s. – (Przeczytaj przed maturą : opracowania literackie dla licealistów / Marek Bernacki ; 2)
Bibliogr. przy rozdz.
3. DZIENNIKI / Tomasz Mann. [T. 1], Wybór 1918-1921; [T. 2], Wybór 1933-1934; [T. 3], Wybór 1935-1936. – Poznań : „Rebis”, 1995. – 3 t. (320; 368; 384 s.)
4. JAK być artystą : na przykładzie Thomasa Manna / Małgorzata Łukasiewicz. – Warszawa : Towarzystwo „Więź”, 2011. – 222 s. – (Biblioteka „Więzi” ; t. 261)
5. KORESPONDENCJA : 1900-1949 / Tomasz Mann, Henryk Mann. – Warszawa : „Czytelnik”, 1975. – 380 s.
6. KORESPONDENCJA / Hermann Hesse, Tomasz Mann. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2006. – 301 s. : il.
7. LEKSYKON literackich laureatów Nagrody Nobla / Grzegorz Górny. – [Kraków] : „Zebra”, 1993. – S. 75-77
8. MOJE nienapisane wspomnienia / Katia Mann. – Wyd. 2. – Warszawa : Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 2007. – 145 s. : il.
9. NAD twórczością Tomasza Manna / Norbert Honsza. – Katowice : „Śląsk”, 1973. – 232 s. : il.
Bibliogr.
10. TOMASZ Mann / Marek Wydmuch. – Warszawa : „Wiedza Powszechna”, 1979. – 301 s. : il. – (Profile)
Bibliogr. s. 297-[302].

11. TOMASZ Mann : dzieje rozwoju osobowości twórczej / Aleksander Rogalski. – Warszawa : „Pax”, 1975. – 422 s. : il.
Bibliogr.
12. TOMASZ Mann w krytyce i literaturze polskiej : antologia tekstów i dokumentów / wybór i oprac. Roman Dziergwa. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2003. – 434 s. : il. – (Obszary Literatury i Sztuki)
Bibliogr.
13. TOMASZ Mann w oczach krytyki światowej / wybór Aleksander Rogalski ; [słowo wstępne Henryk Krzeczkowski]. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1975. – 546 s. – (Wielcy Pisarze w Oczach Krytyki Światowej)
14. TOMASZ Mann : życie jako dzieło sztuki / Hermann Kurzke. – Warszawa : Wydawnictwo Książkowe Twój Styl, 2005. – 667 s. : il. – (Biografie)
Bibliogr. s. 654-659.

b. Artykuły

1. BRACIA w duchu / Lektor. W: Tyg. Powszechny. – 2006, nr 25, s. 13
Zawiera rec. książki: Korespondencja / Hermann Hesse, Thomas Mann. – Warszawa, 2006
2. CIAŁA zatrata i zbawienie : menu „Czarodziejskiej góry” / Wojciech Nowicki. W: Tyg. Powszechny. – 2013, nr 17/18, s. 62-63
3. CZARODZIEJ bez różdżki : o biografii Tomasza Manna / Anna Pietrzak. W: Prz. Powszechny. – 2006, nr 6, s. 114-127
4. CZYTANIE dzienników, pisanie dzienników / Marta Wyka. W: Tyg. Powszechny. – 2005, nr 8, dod. s. 2-4
5. DLACZEGO nie wróćę do Niemiec? / Thomas Mann. W: Gaz. Wyborcza (WAW). – 2005, nr 100, s. 27
Przemówienie wygłoszone 8.XI.1945 r. w Radiu BBC
6. DO CZEGO używa się literatury?. Cz. 3, Wolność, bliskość, brak / Łukasz Musiał. W: Odra. – 2015, nr 3, s. 35-42
M.in. o twórczości T. Manna.
7. DROGI panie Hitler! / Janusz Rudnicki. W: Książki. – 2012, nr 3, s. 40-42
8. ERNST Bertram, Tomasz Mann i legenda Nietzschego. – [Cz.] 1 i 2 / Ewa Bieńkowska. W: Zeszyty Literackie. – 2010, nr 2, s. 204-209; nr 3, s. 207-213
9. GRA czarnych paciorków / Jan Zieliński. W: Rzeczpospolita (W3). – 2006, nr 205, s. A18

- Zawiera rec. książki: Korespondencja / Hermann Hesse, Thomas Mann. – Warszawa, 2006
10. HISTORIA pewnej przyjaźni / Juliusz Kurkiewicz. W: Tyg. Powszechny. – 2006, nr 32, dod. s. 18-19
Zawiera rec. książki: Korespondencja / Hermann Hesse, Thomas Mann. – Warszawa, 2006
  11. KŁOPOTY z Thomasem Mannem / Basil Kerski ; rozm. przepr. Paweł T. Felis. W: Gaz. Wyborcza. – 2010, nr 194, s. 12
  12. KORESPONDENCJA rodzinna : Eryka – Klaus – Tomasz Mann / Paweł Strózik. Bibliogr. W: Zbliżenia Polska-Niemcy. – 2006, [nr] 3, s. 99-109
  13. KWARTET muzyczno-filozoficzny / Jagna Dankowska. . W: Aspiracje. – Zima/wiosna (2007), s. 2-5
M.in. o T. Mannie.
  14. MANNOWIE / Juliusz Kurkiewicz. W: Tyg. Powszechny. – 2006, nr 13, dod. s. 10-11
Zawiera rec. książki: Tomasz Mann : życie jako dzieło sztuki / Hermann Kurzke. – Warszawa, 2005
  15. MOJA Katia Mann / Jerzy Łukosz. W: Twórczość. – 2007, nr 11, s. 127-132
  16. MOJA światowa niemieckość / Tomasz Mann. W: Gaz. Wyborcza. – 2008, nr 109, s. 23
Przemówienie wygłoszone 8.XI.1945 r. w Radiu BBC
  17. OD POLITYKI do utopii w twórczości Tomasza Manna / Jacek Kępa. W: Kresy. – 2005, nr 1/2, s. 145-152
  18. OSTATNIE dziesięciolecie : w półwiecze śmierci Tomasza Manna / Ewa Bieńkowska. W: Tyg. Powszechny. – 2005, nr 33, dod. s. 12-14
  19. SPOTKANIE z Tomaszem Mannem : rodzinne zaplecze literatury / Andrzej Sulikowski. W: Świat i Słowo. – 2004, nr 2, s. 337-363
  20. TAK to bywa między braćmi / Marek Radziwon. W: Gaz. Wyborcza. – 2006, nr 119, s. 14
Zawiera rec. książki: Korespondencja / Hermann Hesse, Thomas Mann. – Warszawa, 2006
  21. THOMAS Mann i Franz Overbeck / Andreas Urs Sommer. W: Kronos. – 2013, nr 4, s. 53-78
  22. TOMASZ Mann naszych czasów / Feliks Przybylak. W: Odra. – 2005, nr 11, s. 135-136
  23. UPADEK z wysokości : ale książki! / Juliusz Kurkiewicz. W: Tyg. Powszechny. – 2006, nr 35, s. 13
Dot. powieści „Królewska Wysokość” Tomasza Manna

24. W POSZUKIWANIU sensu absolutnego – człowiek, społeczeństwo, światopogląd w twórczości Tomasza Manna / Jacek Kępa. W: *K r e s y*. – 2006, nr 3, s. 155-193
25. WIELCY pisarze w oczach swoich dzieci : czyli o (ro)zbieżnościach rodzinnych losów Stanisława Lema i Tomasza Manna / Katarzyna Bałżewska. W: *B l i z a*. – 2011, nr 2, s. 199-208

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Marcin Radomski

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

„ENIGMA” – BITWA O PAMIĘĆ!

Scenariusz imprezy bibliotecznej

W roku 2015 przypada 110. rocznica urodzenia Mariana Rejewskiego (1905-1980), człowieka o niezwykłym umyśle – luminarza polskiej kryptologii. Rada Miasta Bydgoszczy powzięła decyzję o ustanowieniu roku 2015 – *Rokiem Mariana Rejewskiego*. W związku z tym postanowiliśmy przygotować scenariusz przypominający przedwojenny, spektakularny sukces polskiego wywiadu wojskowego. Chodzi o złamanie niemieckich szyfrów „Enigmy” przez polskich matematyków: Jerzego Różyckiego (1909-1942), Henryka Zygalskiego (1908-1978) i Mariana Rejewskiego.

„Enigma” to przenośna maszyna szyfrująca, która miała ukryć działania Niemców w okresie Republiki Weimarskiej, a następnie przechylić szalę zwycięstwa na stronę III Rzeszy podczas działań militarnych II wojny światowej. Urządzenie przypominało maszynę do pisania zasilaną akumulatorami. Kryło w sobie mechanizm trybów i zębatych walców zmieniających ustawienia wystukiwanych liter. W celu zwiększenia trudności używano dodatkowo elektrycznych styków, dzięki którym treść poszczególnych znaków zmieniano jeszcze kilkakrotnie. Ostatecznie zaszyfrowaną wiadomość nadawano tradycyjnym alfabetem morsa. Niemcy uważali, że jest to najlepsze urządzenie tego typu na świecie uniemożliwiające rozszyfrowanie ukrytych meldunków przez kogokolwiek. Mylili się...

Od 1928 roku polski wywiad wojskowy zaczął przechwytywać szyfr maszynowy „Enigmy”, lecz mimo usilnych starań nie udawało się odczytać zakodowanych tekstów. Intencje Niemców dążących do rewizji postanowień traktatu wersalskiego pozostawały nieznanne. W tym celu zrealizowano oryginalny pomysł przeprowadzenia kursu deszyfrażu dla mówiących po niemiecku matematyków z Uniwersytetu Poznańskiego. W rezultacie najzdolniejsi Marian Rejewski, Jerzy Różycki i Henryk Zygalski zostali zatrudnieni w referacie służb specjalnych (BS-4) odpowiedzialnym za łamanie szyfrów niemieckich, gdzie stosując matematykę wyższą „odczarowali” „Enigmę”. Dokonali tego w stosunkowo krótkim czasie czterech i pół miesiąca. Niemożliwe stało się faktem.

Na krótko przed wybuchem II wojny światowej wywiad polski przekazał Francuzom i Brytyjczykom całą wiedzę dotyczącą umiejętności deszyfracji hitlerowskich meldunków. Podczas wojny alianci przeznaczyci krocie i zaangażowali znaczne siły do pracy deszyfracyjnej nad permanentnie udoskonalaną „Enigmą”. Punktem wyjścia były jednak osiągnięcia Polaków.

Zaproponowana forma kształtowania świadomości młodzieży ma ugruntować wiedzę dotyczącą tak ważnego fragmentu historii Polski jakim był fakt „złamania” „Enigmy”, a w konsekwencji – według opinii historyków – skrócenia czasu trwania wojny o trzy lata i uratowanie 30 milionów istnień ludzkich.

W dobie kultury masowej na ekrany kin trafiają zagraniczne tytuły traktujące o poruszonym przez nas temacie. Takie produkcje jak „U-571”, „Enigma” czy „Gra tajemnic” ukazują tendencyjnie kontekst historyczny, pomijając lub marginalizując wkład polskich matematyków. Młodzież w konfrontacji z takimi ekranizacjami powinna posiadać stosowną wiedzę o polskich dokonaniach, które umożliwiły odczytywanie rozkazów i meldunków przesyłanych za pomocą „Enigmy”.

Cele:

- rozwijanie zainteresowań dotyczących historii Polski okresu międzywojennego i II wojny światowej,
- przybliżenie postaci polskich matematyków, którzy złamali Enigmę,
- przekazywanie wiedzy młodzieży o wielkim sukcesie polskich kryptologów,
- krzewienie świadomości dokonań Polaków podczas II wojny światowej.

Uczestnicy: młodzież gimnazjalna.

Miejsce: biblioteka

Czas trwania: około 45 minut

Forma pracy: film dokumentalny, zadania intelektualne

Metody i techniki: ćwiczenia

Pomoce dydaktyczne: komputery, Internet, projektor multimedialny

I. WSTĘP (30 min):

Wprowadzenie do tematu lekcji bibliotecznej można przeprowadzić z pomocą internetowego kanału youtube, który posłuży nam do odtworzenia filmu dokumentalnego pt. „Bohaterowie II wojny światowej: Ludzie, którzy złamali Enig-

mę”. Proponujemy wspólne oglądanie dokumentu na ekranie. W ten sposób młodzież pozna całą historię maszyny kodującej „Enigma”.

Link źródłowy:

<https://www.youtube.com/watch?v=dQcRqtaQVmk>

II. ROZWINIĘCIE (10 min.):

W tej części używamy pomocy dydaktycznych w postaci komputera z dostępem do Internetu. Korzystając z portalu internetowego www.regionwielkopolska.pl zdobywamy informacje zawarte w treści wybranych zagadnień. Zadaniem uczestników zajęć będzie przeczytanie tekstu i pozyskanie umiejętności udzielenia odpowiedzi na temat prac nad deszyfracją „Enigma”.

Pytania:

1. Podaj nazwiska polskich matematyków pracujących nad niemieckimi kodami
2. W jakim mieście trwały prace nad „złamaniem” „Enigmy”?
3. W ciągu jakiego czasu udało się rozszyfrować meldunki maszyny kodującej?
4. Który z matematyków był najstarszy?
5. Gdzie w 2007 r. odsłonięto pomnik poświęcony polskim kryptologom?
6. W którym roku polski wywiad potrafił odczytywać zaszyfrowane wiadomości?

Odpowiedzi:

1. Marian Rejewski, Henryk Zygałski, Jerzy Różycki
2. Poznań
3. 4,5 miesiąca
4. Marian Rejewski
5. W Poznaniu przed Zamkiem Cesarskim
6. 1932

Linki źródłowe:

- a) <http://regionwielkopolska.pl/wybitni-wielkopolanie/rejewski-marian-1905-1980-zygalski-henryk-1908-1978-rozycki-jerzy-1909-1942.html>
- b) <http://regionwielkopolska.pl/dzieje-wielkopolski/wazniejsze-wydarzenia/pogromcy-enigmy.html>

III. ZAKOŃCZENIE (4,5 min.)

W części ćwiczeniowej będziemy rozszyfrowywać zakodowane hasło krzyżówki będące kombinacją literowo-cyfrową. Wykorzystamy do tego wiedzę zdobytą w poprzedniej odsłonie. Zadaniem deszyfrantów będzie udzielenie odpowiedzi na zadane pytania. Odpowiedzi należy wpisać w puste okna, które w części wypełnione zostały cyframi. Liczy się też czas (4,5 minuty) nawiązujący do czasu (4,5 miesiąca) pracy polskich bohaterów w XX-leciu międzywojennym. Szukając rozwiązania wykonujemy część pierwszą zadania i zestawiamy litery w porządku alfabetycznym. Odpowiedź należy ułożyć z następujących pól: A2, B4, C7, D3, E7 i F6. Dopiero w części drugiej zestawiamy w kolejności alfabetycznej przypisane im cyfry, a następnie łączymy hasło w całość. Praca kończy się w momencie podania ukrytej informacji odpowiadającej nazwie i dacie „złamania” maszyny kodującej.

Pytania:

- 1) W wierszach A, C i D wpisz nazwiska matematyków, którzy zdemaskowali metodę szyfrowania stosowaną przez Niemców. Zaczynij od najstarszego.
- 2) W wierszu B podaj nazwę miasta, gdzie rozszyfrowano „Enigmę”.
- 3) W wierszu E określ, w jaki sposób kodowano meldunki.
- 4) W wierszu F podaj nazwę kraju, który jako pierwszy „złamał” kody niemieckich szyfrów.

A		1						
B			9					
C							0	
D			3					
E							0	
F						2		

Odpowiedzi:

A	R	E1	J	E	W	S	K	I
B	P	O	Z	N9	A	Ń		
C	R	Ó	Ż	Y	C	K	I0	
D	Z	Y	G3	A	L	S	K	I
E	S	Z	Y	F	R	E	M0	
F	P	O	L	S	K	A2		

HASŁO: ENIGMA 1932

Bibliografia w wyborze:

1. ENIGMA : złamanie kodu U-Bootów 1939-1943 / David Kahn ; tł Piotr Carlson. – Warszawa : Wydawnictwo Magnum, 2008. – 328 s. : il., portr.
2. ENIGMA : życie i śmierć Alana Turinga / Andrew Hodges ; przeł. Wiktor Bartol – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2002. – 460 s.
3. ENIGMA: bliżej prawdy / Marek Grajek. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2008. – 691 s. : il.
Bibliogr. s. 677-683
4. ENIGMA: tajemnica drugiej wojny światowej / Józef Garliński. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – 272 s.
5. MARIAN Rejewski – pogromca Enigmy / Zdzisław J. Kapera. – Kraków ; Mogilany : The Enigma Press, 2005. – 96 s. : il.
6. MARIAN Rejewski 1905-1980 : życie Enigmą pisane / zespół red. Jan Stanisław Ciechanowski i in. – Bydgoszcz : Urząd Miasta Bydgoszczy, 2005. – 288 s.: il.
7. MARIAN Rejewski: the man who defeated Enigma / Zdzisław J. Kapera ; tł. na ang. Witod Zbirohowski-Kościan. – Kraków ; Mogilany : The Enigma Press, 2013. – 104 s. : il.
8. TAJEMNICA Enigmy / oprac. aut. Apoloniusz Siekański ; tł. z ang. – Poznań : Zysk i S-ka, 2005. – 70 s. : il.

9. W KRĘGU Enigmy / Władysław Kozaczuk. – Warszawa : Książka i Wiedza, 1986. – 443 s. Bibliogr. s. 431-436
Zawiera także matematyczne podstawy rozwiązania niemieckiego szyfru maszynowego „Enigma”
10. ZŁAMANIE Enigmy : historia Mariana Rejewskiego / Leszek Gralewski – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005. – 192 s. : il.
11. ZŁAMANIE szyfru Enigma: poznański pomnik polskich kryptologów / red. Stanisław Jakóbczyk , Janusz Stokłosa. – Poznań : Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2007. – 140 s. : il.

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

AMATORSKI Klub Filmowy „Kalejdoskop” [w Turku] : 50. rocznica powstania / red. Wanda Grzeszkiewicz. – Turek: Miejska Biblioteka Publiczna im. Włodzimierza Pietrzaka, 2014. – 52 s. : il. + 1 płyta DVD. – (Bibliotheca Turcoviana; nr 21)

ANTONIN na starej pocztówce / Piotr Maśliński, Maciej Kowalczyk. – Przygodzice: Biblioteka Publiczna Gminy Przygodzice im. Gustawa Bojanowskiego, 2015. – 150 s. : il.

ARMIA Krajowa : Inspektorat Rejonowy Środa / Ludwik Misiek; Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej. Koło Środa Wielkopolska / Jarosław Wietlicki. – Poznań: Drukarnia Wielkopolska, 2014. – 160 s. : il.

ATLAS gminy Przygodzice / red. Edmund Radziszewski, Anna Dębska. – Wyd. 2. – Przygodzice: Biblioteka Publiczna Gminy Przygodzice im. Gustawa Bojanowskiego, 2015. – [60] s. : fot, mapy.

BANK Spółdzielczy w Grodzisku Wielkopolskim 1873-2013 : 140 lat tradycji / Marek Tomczak. – Grodzisk Wielkopolski: Bank Spółdzielczy, 2014. – 183 s. : fot.

BIBLIOGRAFIA regionalna Ostrowa Wielkopolskiego i powiatu ostrowskiego 2013 / red. prow. Włodzimierz Grabowski; oprac. i red. Ewa Cegła; Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim. – Ostrow Wlkp.: Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, 2014. – 146 s.

BIBLIOTEKA : 15-lecie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kępnie. Historia. Informacja. Działania / oprac. Natalia Wolko-Stempniewicz. – Kępno: Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kępnie, 2015. – 100 s. : fot.

CHATA Zbójców Bucharzewo : informator / Paweł Anders, Andrzej Jacek Kowalski, Stanisław Sierpowski; oprac. graf. Ignacy Grzęda. – Poznań: Akademicki Klub Seniora w Poznaniu, 2015. – 47 s., [8] s. tabl. : fot.

CHOPIN żychliński / Jadwiga Kujawińska, Henryk Janasek, Ryszard Sławiński. – Konin: Towarzystwo im. Fryderyka Chopina w Żychlinie: Wydawnictwo Miejskiej Biblioteki Publicznej w Koninie, 2014. – 159 s. : fot.

Dot. Towarzystwa im. Fryderyka Chopina w Żychlinie oraz Festiwali Pianistycznych „Chopinowskie Interpretacje Młodych” w Koninie i Żychlinie. Pobyt F. Chopina w Żychlinie w 1829 r.

CHORO Basilicae Metropolitanae Gnesnensis in memoriam (1914-2014) : księga pamiątkowa dedykowana Chórowi Bazyliki Metropolitalnej w Gnieźnie / red. Piotr Wiśniewski, Dariusz Sobczak. – Lublin: Wydawnictwo Polihymnia, 2014. – 391 s. : il.

DROGA św. Jakuba : Droga Wielkopolska. Droga Dolnośląska. Droga Sudecka : przewodnik pielgrzyma / tekst Piotr Góralczyk [i in.]. – Wrocław: Stowarzyszenie „Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce”, [2014]. – 198 s. : fot.

Zawiera m.in. Droga Wielkopolska. s. 11-111.

DUSZA zaklęta w fortepianie / Elwira Fibiger. – Warszawa: Burda Publishing Poska Sp z o.o., 2015. – 94 s., [56] k. tabl. : fot.

Historia właścicieli Fabryki Fortepianów i Pianin w Kaliszu.

DZIEJE Ludowego Klubu Sportowego „Borusja” Boruja Kościelna (1969-2014) / Tomasz Siwiński. – Nowy Tomyśl: Drukarnia Beyga, 2014. – 144 s. : il.

Klub piłkarski w Borui Kościelnej.

FOLKLOR taneczny zachodniej Wielkopolski / Mirosława Bobrowska [i in.]. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, 2014. – 197 s. : fot., nuty, portr. + 1 płyta DVD. – (Wielkopolskie Zeszyty Folkloru; 2/2014)

GMINA Wapno = Gemeinde Wapno : [informator] / red. Danuta Kaczmarek [i in.]. – Bydgoszcz: Wydawnictwo Pejzaż, 2014. – 51 s. : fot.

Tekst także w jęz. niemieckim.

HENRYK Król fotograf i animator : wybór tekstów 1974-2015 / Bogusław Bieganowski [i in.]; red. Władysław Nielipiński. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, 2015. – 71 s. : fot.

Fotografik z Trzcianki.

HERBARZ Pojezierza : rody ziemiańskie i ich siedziby na ziemi międzychodzko-sierakowskiej : przewodnik / red. i teksty Hanna Andrzejewska [i in]; fot. Tadeusz Andrzejewski, Robert Jędrzejczak. – [B.m.]: Agencja Reklamowa AGPA; Sieraków: Muzeum Zamek Opalińskich, 2014. – 183 s. : fot.

HIPOLITA Cegielskiego lata spędzone w Trzemesznie [pow. Gniezno] : praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Leśniewskiego. – Trzemeszno: Urząd Miasta i Gminy, 2014. – 152 s. : il.

KALENDARIUM Kaliskiego Hufca : w latach 1945-2011 / oprac. Urszula Góral [i in.]. – Kalisz: [Komenda Hufca ZHP], 2014. – 128 s. : fot.

KALISKI kalejdoskop przewodnicki 2014 / teksty oprac. Piotr Sobolewski; Regionalna Pracownia Krajoznawcza PTTK. – Kalisz: Edytor, 2015. – 109 s. : fot.

Opis obiektów prezentowanych i omawianych przez członków Koła Przewodników Miejskich i Terenowych PTTK w Kaliszu w 2014 roku

KRONIKA Konwentu Bernardynów Sierakowskich [w Sierakowie] / red., wstęp i komentarze Tadeusz Andrzejewski, Robert Jędrzejczak, Artur Paczesny; Muzeum Zamek Opalińskich w Sierakowie. – [B.m.]: Agencja Reklamowa AGPA, 2015. – 150 s. : fot.

KSIĘGA laureatów : Gospodarczo-Samorządowy HIT Regionu 2013 : Wielkopolska, Ziemia Lubuska. – Piła: Agencja Promocyjna Punkt S, [b.r.]. – 60 s. : fot.

KU ŚWIĘTOŚCI : rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego ks. Aleksandra Woźnego w kościele pw. św. Jana Kantego w Poznaniu, Poznań 25 stycznia 2014 roku / przygot. Wojciech Mueller. – Poznań: Wydawnictwo Kontekst, 2014. – 39 s. : il.

Proboszcz parafii pw. św. Jana Kantego w Poznaniu w latach 1945-1983.

LECH Poznań : kronika 2013/2014 / tekst Andrzej Dawidowski; fot. Adam Ciereszko [i in.]. – Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 2014. – 150 s. : fot., portr.

MIEJSKIE wodociągi i kanalizacja w Chodzieży : 100 lat w służbie mieszkańców 1914-2014 / Andrzej Zarzycki. – Poznań: Wydawnictwo i Drukarnia UNI-DRUK S.J., 2014. – 231 s., [16] s. tabl. : fot.

MIEŚCISKO : okruchy ludzkich losów / Ewelina Pierzyńska-Jelska. – Kielce; [Radom]: Ewelina L. Pierzyńska-Jelska, 2014. – 24 s., [25] k. tabl. : il.

MISTRZOWIE drugiego planu : poznański teatr alternatywny po 1989 roku / Magdalena Grenda. – Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2014. – 177 s., [12] s. tabl. – (Monografie Wydziału Nauk Społecznych UAM)

MONOGRAFIA Biblioteki Publicznej Miasta Gniezna / red. Romana Lechert. – Gniezno: Wydawnictwo Gaudentium, 2015. – 76 s. : fot. + 1 płyta CD.

MUZEUM Pałac w Rogalinie : przewodnik / J. Nowak, E. Leszczyńska. – [Poznań]: Muzeum Narodowe w Poznaniu, [2015]. – 63 s. : fot., pl.

NOCNY Poznań w blasku neonów / Magdalena Mrugalska-Banaszak. – Poznań: Muzeum Narodowe w Poznaniu, 2015. – 212 s. : fot.

Katalog wystawy 27.03-7.06.2015. Fotografie poznańskich neonów z okresu międzywojennego do lat 70-tych XX wieku.

OCALMY od zapomnienia. Darczyńcy Archiwum Państwowego w Kaliszu i ich dary / oprac. Grzegorz Waliś; red. Grażyna Schlender. – Kalisz: Archiwum Państwowe w Kaliszu, 2014. – 164 s. : fot.

Charakterystyka darów przekazanych do archiwum i wykaz darczyńców.

OJCOWIZNA : zarys wspomnień rodzinnych z Wielkopolski : Izidor Eichstaedt 1912-1977 / Zofia Eichstaedt-Jabłońska. – Pruszcz Gdański: Wydawnictwo Jasne, 2014. – 43 s. : il.

Wspomnienia dot. rodu wielkopolskiego oparte na zapiskach pamiętnikarskich córki Izidora Eichstaedta.

OPOWIEŚCI i legendy chodzieskie / red. Edmund Wolski; il. Alfred Aszkiewicz. – Chodzież: Miejska Biblioteka Publiczna im. Stefana Michalskiego, 2014. – 71 s. : il.

PARAFIA świętego Marcina Biskupa Tours na tle historii Szkaradkowa / Romuald Krzyżosiak; Parafia pod wezwaniem św. Marcina Biskupa w Szkaradkowie. – Szkaradkowo: Parafia Rzymskokatolicka w Szkaradkowie, 2014. – 180 s. : fot.

Zawiera także biogramy osób związanych ze Szkaradkowem.

POŁUDNIOWO-Zachodnia Wielkopolska w latach I wojny światowej : wybór źródeł / tekst Eugeniusz Śliwiński; wybór materiałów Barbara Ratajewska, Eugeniusz Śliwiński. – Leszno: Archiwum Państwowe; Łódź: Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, [2014]. – 107 s. : fot.

Bibliografia s. 108-109.

POZNAŃ plan minimum : przewodnik turystyczny / Jacek Y. Łuczak. – Poznań: Wydawnictwo Miejskie Poznania, 2015. – 115 s. : fot.

PRASA podziemna opozycji politycznej w Poznaniu od wprowadzenia stanu wojennego do porozumień okrągłego stołu 1981-1989 / Przemysław Zwiernik. – Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego; Poznań: Instytut Pamięci Narodowej, 2014. – 495 s. : fot. – (W Służbie Niepodległej)

PROF. dr phil. Stanisław Pawłowski 1882-1940 : dębowczanin, geograf i nauczyciel, profesor i rektor Uniwersytetu Poznańskiego / zebrał i oprac. Zbigniew Stanisław Pawłowski. – Wyd. 2. popr. i uzup. – Poznań: Wydawnictwo Kontekst, 2014. – 92 s. : il.

RESTAURACJE, bary i kawiarnie w Poznaniu i okolicach. – Poznań: [b.w.], 2014. – 45 s. : fot.

RĘKOPIS najstarszej poznańskiej księgi ziemskiej (1386-1400) : wokół analizy filologicznej / Maria Trawińska. – Warszawa: Instytut Sławiastyki PAN; Poznań: Wydawnictwo Rys, 2014. – 155 s. : il.

ROK Pański : klasztory Wielkopolski w fotografiach Karola Budzińskiego : [album] / oprac. Robert Michał Czerniak; fot. Karol Budziński. – Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 2015. – 177 s. : fot.

SERCE miasta jest po prawej stronie : archeologia o przeszłości poznańskiej Śródki i Ostrówka / Ewa Pawlak, Paweł Pawlak. – Poznań: Wydawnictwo Kontekst, 2015. – 131 s. : fot.

STRATY osobowe ludności polskiej powiatu międzychodzkiego podczas działań wojennych oraz okupacji niemieckiej w latach 1939-1945 i okresu stalinizmu do 1956 r. Cz. 2 / red. Łukasz Jastrząb, Jarosław T. Łożyński, Antoni Taczanowski. – Sieraków: Drukarnia Międzychód, 2015. – 178 s. : fot. – (Sierakowskie Zeszyty Historyczne; nr 13)

WCZORAJ i dziś : gmina Nowe Miasto nad Wartą w fotografii / oprac. Krystyna Muzolf, Maria Tomczak; Biblioteka Publiczna Gminy Nowe Miasto nad Wartą. – Nowe Miasto nad Wartą: Biblioteka Publiczna Gminy Nowe Miasto nad Wartą, 2014. – 60 s. : fot.

WIELKOPOLSKIE tradycje i obyczaje rodzinne / Witold Przewoźny. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, 2014. – 127 s. : fot. – (Wielkopolskie Zeszyty Folkloru)

WYBITNI Wielkopolanie bł. Edmund Bojanowski i hr. August Cieszkowski w 200. rocznicę urodzin / pod red. Janusza Karwata. – Luboń: Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Forum Lubońskie” im. Augusta Cieszkowskiego, 2014. – 251 s. : fot.

ZDUNY : szkice z historii miasta i okolic / Sławomir Pałasz. – Kwidzyn: Vega Studio Adv. Tomasz Müller, 2014. – 584 s. : il.
Bibliografia s. 529-578.

ZIEMIA wrzesińska w latach I wojny światowej : czasy i ludzie / Marian Torzewski; Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy we Wrześni – Września: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy, 2014. – 100 s. : fot.

ZIEMIA Zaniemyska : przyroda, historia, turystyka / red. Henryka Noetzel, Roman Plebański. – Zaniemyśl: Stowarzyszenie „Ziemia Zaniemyska”, 2014. – 112 s. : il.

ZŁOTY jubileusz biologów 1964-2014 / koncepcja i red. Karol Latowski. – Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza: Wydawnictwo Kontekst, 2014. – 103 s. : il.

Wydział Biologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Księga pamiątkowa.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(marzec–maj 2015)

W miesiącach wiosennych inspirację do działalności bibliotek stanowiły: Wielkanoc, nadejście wiosny, Dzień Kobiet, Dzień Matki oraz Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich. Wiele placówek organizowało bloki imprez z okazji Tygodnia Bibliotek, połączone z akcją „Cała Polska czyta dzieciom”. Coraz częściej w księżnicach realizowana jest Noc Bibliotek. Kontynuowane są spotkania Dyskusyjnych Klubów Książek i Dyskusyjnych Klubów Filmowych.

Liczne formy popularyzatorskie poświęcone były obchodom Roku Jana Pawła II i Teatru Publicznego.

Marzec

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa twórczości Jarosława Iwaszkiewicza z okazji 35. rocznicy śmierci (Filia w Słupi)
- Wystawa twórczości Juliusza Verne z okazji 110 rocznicy śmierci (Filia w Słupi)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Galeria na Wejściu – Rok 2015 Rokiem Jana Pawła II, Jan Długosza i Teatru Publicznego
- XIV edycja konkursu Śladami Tomka Wilmowskiego – „Tajemnicza wyprawa Tomka”. Współorganizator: Gimnazjum w Bojanowie
- Z aparatem przez Anglię – wystawa fotograficzna ucznia gimnazjum Kacpra Ptaszkowskiego
- Spotkanie z podróżnikiem Władysławem Grodeckim
- Konkurs plastyczny na palmę wielkanocną i wystawa pokonkursowa
- I Wiosenny Marsz Nordic Walking. Organizatorzy: MBP w Bojanowie, GCKSTiR w Poniecu, Sołectwo w Tarchalinie
- „Bojanowo wczoraj i dziś” – cykl historyczny dla klas V-tych (także w kwietniu i maju)

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Wystawa rękodzieła artystycznego lokalnych twórców

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- „Przygotowujemy prace na konkurs wielkanocny” – zajęcia dla dzieci

- „Walentynki w świecie zwierząt” – zajęcia dla dzieci w świetlicy wiejskiej w Kosmowie

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- Konkurs „Czytanie jest sztuką” – eliminacje miejsko-gminne powiatowego konkursu
- „Inscenizowana historia pisma i komunikacji” – interaktywne warsztaty literackie prowadzone przez Michała Zawadkę

Gniezno

- „Kobiety to czytają” – akcja czytelnicza popularyzująca dobre powieści z okazji Dnia Kobiet
- „Dziewczynka pełna pomysłów, czyli ... Skłota” – spotkanie z pisarką Agnieszką Gadzińską
- „Dzień dobrego humoru” – poranek czytelniczy w ramach Czytajek z naszych bajek
- „Książę nie chce już księżniczki?!” – impreza czytelnicza dla najmłodszych z okazji Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci im. H.CH. Andersena
- Program edukacyjny 2015 – Rok Koronacji w Mieście Królów:
  - ~ „O zaklętej księżniczce w zamku gnieźnieńskim” – warsztaty dla najmłodszych
  - ~ „Z wizytą na dworze króla Bolesława Chrobrego” – konkurs plastyczny

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Etap gminny konkursu pięknego czytania „Czytanie jest sztuką” (Oddział Dla Dzieci)
- Warsztaty rękodziela i robótek ręcznych – ozdoby wielkanocne m.in. techniką decoupage
- „Co w trawie piszczy” – zajęcia literacko-plastyczne z przedszkolakami (Filia Tursko)
- „Wielkanocne impresje” – zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci (głośne czytanie, pogadanka, prace plastyczne (Filia Kościelna Wieś)

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- „Świat kobiet” – wystawa książek

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkanie autorskie z pisarką Agnieszką Lingas-Łoniewską (filie w Dubinie i Szkaradowie)
- Wieczór literacko-muzyczny z fletnią Pana w tle – utwory znanych klasyków, melodie ludowe i inne, grał Oleg Dowgał

- Zajęcia dla uczniów klas V i VI szkoły podstawowej – w ramach Cyfrowej Dziecięcej Encyklopedii Wielkopolan

Kalisz

- „Jaki powinien być dobry nauczyciel?” – dyskusja Kornelii Rybickiej (UAM) z młodzieżą licealną oraz studentami WP-A – w ramach cyklu „Kino na temat”; projekcja filmu „Carte Blanche”
- Spotkanie z Jadwigą Milušką, autorką książki „Stefan January Giller 1833-1918” (z serii „Kaliszanie”)
- Zwyczaje i tradycje związane ze świętami wielkanocnymi – pogadanka dla dzieci z przedszkola (Filia nr 2)
- „Książka i jej tajemnice” – pogadanka dla dzieci z przedszkola (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Witaj Wiosno!” – pogadanka dla dzieci z przedszkola (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Być jak królowna” – pogadanka z udziałem „światliczaków” ze szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Przyboś – świat wzburzony spojrzeniem” – czytanie tekstów literackich z okazji 114. rocznicy urodzin Juliana Przybosia (Filia nr 7; współorganizacja Stowarzyszenie Promocji Sztuki „Łyżka Mleka”)
- „Moja pasja – Życie pełne i świadome” – spotkanie z Agnieszką Kubicką, doradcą personalnym – dla uczniów liceum ogólnokształcącego (Filia nr 9)
- „Biblioteka? Znam i korzystam” – warsztaty biblioteczne dla uczniów gimnazjum (Filia nr 9)
- „A teatr jest po to, żeby wszystko było inne niż dotąd” – spotkania z dziećmi z przedszkola z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- Spotkanie z Arkadiuszem Błaszczkiem, autorem książki „Miasto ponad ogień i czas”, w Klubie Seniora (Filia nr 16)
- „Bezpieczny Senior” – pogadanka z sierż. Edytą Marciniak w Klubie Seniora (Filia nr 16)
- Konkurs recytatorski dla dzieci z przedszkola – współorganizacja (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
- Wystawy:
  - ~ „Kwiaty dla kobiet” – wystawa plastyczna przygotowana przez podopiecznych Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Filia nr 1)
  - ~ „Bałwanki” – wystawa dziecięcych prac plastycznych uczniów szkoły podstawowej (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
  - ~ „Marzenia się spełniają. Arkady Fiedler – 30. rocznica śmierci” (Filia nr 2)
  - ~ „Słynne kobiety – Międzynarodowy Dzień Kobiet” (Filia nr 3)

- ~ „2015 Rokiem Miasta Królów – Gniezno wczoraj i dziś” (Filia nr 7)
- ~ „Lata dwudzieste, lata trzydzieste...” – wystawa z okazji 35. rocznicy śmierci Tamary Łempickiej (Filia nr 9)
- ~ „Międzynarodowy Dzień Teatru – 27 marca” (Filia nr 9 oddział dziecięcy)

Kępno

- Wykład Róży Kizioł, z Małopolskiego Centrum Biotechniki z Pasieki Zarodowej w Maciejowie, dla członków Powiatowego Koła Pszczelarzy w Kępnie
- Projekcja spektaklu Teatru Telewizji „Inka 1946” – w ramach obchodów „Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych”
- Spotkanie postanki na Sejm RP Bożeny Henczyca z młodzieżą z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Kępnie
- „Kępno. Hasło. Promocja” – drugi turniej Yu-Gi-Oh!
- Wystawa wielkanocna prac z Warsztatów Terapii Zajęciowej prowadzonych w Słupi
- „Ekonomiczne zarządzanie budżetem domowym” – wykład Anny Warchlewskiej z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu
- Promocja książki „15-lecie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kępnie. Historia. Informacja. Działania” wydanej z okazji jubileuszu biblioteki

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Dzień Kobiet i Mężczyzn” – spotkanie dla członków Stowarzyszenia „Słoneczny Promyk” w Kiszkwie
- „Śniadanie wielkanocne” – dla osób niepełnosprawnych Stowarzyszenia „Słoneczny Promyk” w Kiszkwie

Kłecko (pow. Gniezno)

- Zajęcia z cyklu „Poznanie swojej Biblioteki od A do Z” – warsztaty plastyczne dla dzieci (także w kwietniu i maju)
- Wykonywanie jaja wielkanocnego metodą decoupage – warsztaty rękodzieła artystycznego dla dorosłych
- Rok 2015 rokiem Gniezna – Miasta Królów – rys historyczny o mieście, wystawa książek

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ „Światowy Dzień Książki dla Dzieci”
  - ~ „Tradycje wielkanocne”

Koło

- „Jeden z punktów tworzenia gry ulicznej w ramach projektu „Nasza Gmina” – spotkanie z uczniami Zespołu Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych w Kole
- Spotkania członków Klubu Trzecia Zmiana – tematy:
  - ~ „Postępowanie zapobiegające zakażeniom” – prowadzenie: przedstawiciel Sanepid-u
  - ~ „Sztuka nowoczesna: Klasycyzm”, „Sztuka nowoczesna: Romantyzm” – prowadzenie Ewelina Jasińska, nauczyciel z Zespołu Szkół Plastycznych w Kole
- Zajęcia z elementami biblioterapii – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla Dzieci)
- Akademia Plastyki – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla Dzieci)
- Finał konkursu „Rolka i jej marzenie” (Filia dla Dzieci)
- Konkurs „Wybieramy mistrza pięknego czytania powiatu kolskiego” (Filia dla Dzieci)
- Spotkanie z Szymonem Czerwińskim, pracownikiem Urzędu Miejskiego w Kole – „Środowisko ponad wszystko”

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- Z wizytą w Przedszkolu „Parkowe Skrzaty” – głośne czytanie książek o zwyczajach i tradycjach wielkanocnych w grupach: trzylatków, czterolatków i sześciolatek
- „Tradycje i zwyczaje wielkanocne” – zajęcia dla klas zerowych z koźmińskich szkół podstawowych

Krotoszyn

- Spotkanie z cyklu poświęconego twórczości Doroty Latour; pokaz filmów dokumentalnych „Milenium Polski” i „Perskie requim”
- Wystawy (Oddział dla Dzieci i Młodzieży):
  - ~ „Krotoszyn moje miasto” – pokonkursowe prace plastyczne z okazji obchodów 600-lecia miasta
  - ~ Szkice bohaterów przygodowej gry akcji „Assassins Creed III” oraz postacie z „Hobbitta” autorstwa Dominiki Bukowskiej
- Spotkanie Klubu Mam – zajęcia na temat dekorowania stołów (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Spotkania z tradycją wielkanocną dla szkół podstawowych (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Aleja Gwiazd” – warsztaty literackie dla gimnazjalistów (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)

- Bajkoczytacz: „Złość złym doradcą” – zajęcia dla rodziców i dzieci z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Tydzień z Internetem (Oddział dla Dzieci i Młodzieży):
  - ~ „Selfuj się, kto może!” – dla seniorów
  - ~ „Zawodowe selfie” – dla młodzieży
  - ~ „Zakoduj selfie” – dla dzieci
- „Masz problem? Czytaj książki!” – warsztaty literackie dla gimnazjalistów z Chwaliszewa
- Dzień Teatru (Filia):
  - ~ „Moja maska teatralna” – konkurs plastyczny i wystawa pokonkursowa
  - ~ „Co wiemy o teatrze” – spotkanie konkursowe
- Tydzień z Internetem – „Bezpieczny Internet”; „Sieciakowe spotkanie”
- „Co ze mnie wyrośnie?” – zajęcia dla uczniów klasy II szkoły podstawowej

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Symbole z wielkanocnego koszyka” – lekcja regionalna dla dzieci (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Wielkanocne ucztowanie” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Zajączek” – zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia w Garzynie)
- „Zakładki do książek” – zajęcia plastyczne
- Spotkanie autorskie z Marcinem Pałaszem dla dzieci

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Metamorfozy ornamentu” – wystawa prac Edwarda Gałustowa („Galeria Recto Verso”, „Galeria Lochy”)
  - ~ „Malarstwo... i nie tylko” – wystawa prac Izabeli Topczewskiej; zaprezentowano na niej najważniejsze działania artystyczne autorki na przestrzeni lat („Galeria za Regalami”)
  - ~ „Zatrzymane w czasie” – wystawa Haliny Donke („Galeria Lochy”, „Galeria Recto Verso”)
- „Jak spokój po burzy” – wieczór promujący najnowszy zbiór poetycki Ryszarda Biberstajna. Spotkanie poprowadził Sergiusz Sterna-Wachowiak, a wydarzeniu towarzyszyła oprawa muzyczna w wykonaniu „Zespołu Kameralnego” w składzie: Anna Majdanik – skrzypce, Tomasz Biberstajn – fortepian
- Warsztaty fotograficzne współorganizowane przez Fundację Centrum Aktywności Twórczej i MBP
- „Zatrzymane w czasie” – otwarcie wystawy Haliny Donke

- „Spotkanie z Portugalią” – poświęcone historii i kulturze Portugalii, współorganizowane przez MBP i Fundację Centrum Aktywności Twórczej
- „Dekoracyjna Pracownia – decoupage i nie tylko” – warsztaty tworzenia biżuterii i ozdoby dla młodych artystów w wieku 12-17 lat
- „Mistrz Pięknego Czytania” – finał X Miejskiego Konkursu dla uczniów klas III i VI leszczyńskich szkół podstawowych
- Spotkanie z Marcinem Pałaszem w ramach „Strefy Młodych”
- Spotkanie „Klubu Twój Styl”
- Półfinał I Ogólnopolskiego Konkursu Poezji i Prozy Łagrowej Byłych Więźniarek Obozu Koncentracyjnego Ravensbrück – dla gimnazjalistów
- „Obywatelskie czwartki” – spotkanie inaugurujące cykl poświęcony tematowi ważnym z punktu widzenia lokalnej społeczności. W jego ramach odbywać się będą debaty społeczne z udziałem zaproszonych gości
- „Wieczory u Brona” – koncert zespołu Boogie Bron Band i zaproszonych gości (także w kwietniu i maju)
- „W hołdzie Janowi Pawłowi II” – turniej recytatorski, zorganizowany przez Gimnazjum nr 4 im. Zjednoczonej Europy w Lesznie we współpracy z MBP – finałowe prezentacje
- „Spotkanie z Francją” – poświęcone historii i kulturze Francji, współorganizowane przez MBP i Fundację Centrum Aktywności Twórczej

Lipno (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie z Marcinem Pałaszem dla dzieci (Filia w Wilkowicach)
- „Wielkanoc w tradycji” – wystawa „stołu bibliotecznego” w Gminnym Ośrodku Kultury

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Rok Teatru Publicznego” – wystawa: plakaty, programy i rekwizyty oraz biografie artystów

Nowy Tomyśl

- Z cyklu Spotkania niebanalne: „Kpiną w balonik powagi” – spotkanie z Markiem Koneckim, autorem satyrycznych tekstów i rysunków
- Z cyklu Twórca i jego dzieło: „Przekraczające granice” – spotkanie z Magdą Omilianowicz z Koszalina, dziennikarką, autorką reportaży i felietonów o tematyce społecznej i podróżniczej
- Z cyklu Piątkowe Harce w Strefie Koloru: zajęcia czytelnicze dla dzieci w wieku 6-9 lat współorganizowane z 19. Drużyną Harcerską Buki (także w kwietniu i maju)
- Z cyklu Pisarz nas gości... – spotkania z Mikołajem Golachowskim, przyrodnikiem, podróżnikiem, autorem książki „Pupy, ogonki, kuperki” (Strefa

Koloru Oddział dla Dzieci i Młodzieży MiPBP, Filia w Sątopach, GBP w Kuślinie)

- Z cyklu Opowieści bez liku w wielkanocnym koszyku – zajęcia czytelnicze dla dzieci wieku przedszkolnym współorganizowane z uczniami Zespołu Szkół Zawodowych
- „Jak mądrze gospodarować budżetem domowym?” – spotkanie z Anną Warchlewską i Romanem Pomianowskim, poświęcone praktycznym tematom z zakresu mądrego gospodarowania budżetem domowym i radzenia sobie w kryzysie finansowym
- Trzydniowe Święto Kobiecości:
  - ~ „Sztuka jest kobietą” – spotkanie z Jolantą Ciecharowską, pieśniarką, malarką i poetką, z udziałem akompaniatora Romualda Andrzejewskiego
  - ~ „Cztery strony świata – kobiety” – spotkanie z Agnieszką Siejką, która opowiadała o kobietach z różnych stron świata
  - ~ „Solidarność według kobiet” – projekcja filmu dokumentalnego Marty Dzido i Piotra Śliwowskiego
- Debata: „Kompetencje przyszłości – jak rozwinąć nasze skrzydła?”
- Nowotomyskie Piętro Wyrazów Literackich: „Poezja dla każdego” – spotkanie z wierszami nie tylko znanych i uznanych poetów polskich z okazji Światowego Dnia Poezji. Debiut wieczoru – Wojciech Budzisz z ilustracją muzyczną Barbary Karlik

Oborniki

- „Dzień dobry, wiosno...” – wieczór poetycko-muzyczny
- Spotkanie autorskie z Magdą Omilianowicz
- „Pomagamy Polakom na Litwie” – wystawa fotografii
- Spotkanie poetycko-muzyczne z fletnią Pana w tle (Oleg Dowgal, Roman Pankiewicz)
- „Bezpieczny senior” – wykład (UTW)
- „Czy warto i opłaca się być zdrowym? Czy podróże kształcą?” – wykład Szymona Spolankiewicza (UTW)
- „W poetyckim ogrodzie Leśmiana” – VII Powiatowy Konkurs Recytatorski
- Warsztaty „W kobiecym kręgu” (także w kwietniu i maju)
- Warsztaty z Mądrą Sową:
  - ~ „Przedwiośnie. Powroty ptaków, pogoda, pierwsze kwiaty”
  - ~ „Przygotowania do powitania wiosny”

Opatów (pow. Kępno)

- „Moja pierwsza książeczka” – wystawa książek dla najmłodszych (Filia Siebianice)

Osieczna (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie z Marcinem Pałaszem dla dzieci z Zespołu Szkół w Kąkolewie

Ostrzeszów

- „Ach piękna Pani raz zobaczona” – spotkanie z regionalnym poetą B. Grobelnym z okazji Dnia Kobiet
- „Pisarstwo Jarosława Iwaszkiewicza wobec tradycji i współczesności” – wystawa
- „Poezja dla każdego” – wystawa z okazji Światowego Dnia Poezji
- „Kartka na Dzień Kobiet” – konkurs plastyczny (Filia Szklarka Przyg.)

Pakosław (gm. Rawicz)

- Wieczornica poświęcona pamięci Świętego Jana Pawła II z udziałem aktora Zbigniewa Walerysia

Perzów (pow. Kępno)

- Spotkanie literacko-muzyczne z Romanem Pankiewiczem, pisarzem i podróżnikiem, oraz Olegiem Dovgalem, artystą, wirtuozem gry na fletni Pana, mieszkającym we Lwowie – dla uczniów gimnazjum

Pleszew

- Pierwsze spotkanie Klubu Modelarstwa Papierowego
- Plebiscyt na „Najpoczytniejszą książkę 2014 roku”

Powidz (pow. Słupca)

- „Krioterapia – warto wiedzieć” – spotkanie ze Zbigniewem Kołbą, prowadzącym gabinet krioterapii i autorem książki „Krioterapia – to warto wiedzieć”
- Udział w projekcie Fundacji im. Zbigniewa Herberta „Czytam w podróży Herberta”
- „Cyber pułapka” – spektakl w wykonaniu Teatru Profilaktyki i Edukacji Maska z Krakowa, ukazujący skutki uzależnienia od internetu – dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Dziwne znaleziska książkowe” – wystawa (Bucz)
- „Fascynujący świat bajek” – turniej wiedzy (Bucz)
- „Z kobietami źle, bez kobiet jeszcze gorzej” – przedstawienie z okazji Dnia Kobiet – impreza lokalna (Bucz)
- „A w lasach koło Wolsztyna” – wernisaż wystawy fotograficznej z udziałem autora prac Rafała Mencela (Bucz)

- „Obudziła się wiosna tu i tam, rozrzuciła kwiatki wszędzie nam” – zajęcia czytelniczo-plastyczne w przedszkolu (Filia Mochy)
- „Podróże po literaturze z Katarzyną Jęsiak” – spotkanie autorskie (Filia Mochy)
- „Wirtualne podróże” – Tydzień z Internetem (Filia Mochy)
- „W krainie baśni Hansa Christiana Andersena” – gminny konkurs plastyczny

Rawicz

- „Mężczyzna prosty w obłudze” – spotkanie autorskie dla dorosłych z Magdaleną Kadysz
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Magdaleną Kadysz
- Koncert muzyczny w wykonaniu Arkadiusza Stasiaka z okazji Dnia Kobiet
- Spotkanie z monodramem „Ja jestem Żyd z wesela...” w wykonaniu Zbigniewa Walerysia
- „Magiczne słowa mniej lub bardziej przyjemne – humorek” – warsztaty literacko-manualne dla przedszkolaków
- „Czytanie dla małych i dużych: o tym jak bajki mogą pomagać” – spotkania dla najmłodszych (także w kwietniu i maju):
  - ~ czytanie bajek
  - ~ kolorowanka – kolorowy świat malucha

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- „Kompetencje przyszłości – jak rozwinąć nasze skrzydła?” – debata zorganizowana przez Bibliotekę w ramach ogólnopolskiego przedsięwzięcia „Narodowy coaching – jak rozwinąć nasze skrzydła?” realizowanego przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, wspólnie z Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
- Kółko Astronomiczne – zajęcia teoretyczne i obserwacje (także w kwietniu i maju)

Słupca

- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego „Spotkanie z bajką”
- Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim
- Udział w ogólnopolskiej akcji „Czytam w podróży... Herberta”
- „Wiosna tuż, tuż” – rozstrzygnięcie konkursu plastycznego

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ „Arkady Fiedler i jego wyprawy”
  - ~ „Portret kobiety”
  - ~ „Światowy Dzień Poezji”

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Czas zatrzymany na fotografiach z Nepalu” – spotkanie z państwem Błachnio, podróżnikami
- „Wiry czasu” – wieczór poetycko-muzyczny, promocja wierszy Haliny Dzi-szyńskiej-Błachnio
- O Nepalu z podróżnikami – dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej
- „Śnieżka i Dinozaurus” – przedstawienie dla dzieci z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru
- „Nasi sąsiedzi z Doliny Cybiny” – wystawa fotografii Bogusława Kaźmierczaka i spotkanie z autorem

Trzcianka

- „Podróżuję każdym słowem” – autorski wieczór Mateusza Kowalskiego (studenta Uniwersytetu Warszawskiego, który od kilku lat spełnia się aktorsko w trzcianeckim teatrze LOTKA)
- Tydzień z Internetem „Selfuj się kto może” – spotkanie warsztatowe z wykorzystaniem urządzeń mobilnych, iPadów Apple – nauka jak prosto i efektywnie zrobić selfie
- „Wolne Lektury” – uruchomienie dodatkowej usługi dla użytkowników korzystających z zasobów naszego katalogu on-line
- Spotkanie bibliotek samorządowych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego:
  - ~ Jak „złović” czytelnika z sieci do biblioteki – Krystyna Brodowska, koordynator firmy Sokrates Software w Poznaniu
  - ~ Warsztaty dotyczące pisania wniosku projektu „Wielkopolska Wiara”
  - ~ Spotkanie z Bartoszem Sokulskim, animatorem i doradcą subregionu pilskiego
  - ~ „Dolina Skrzatów” – wystawa
- „Senior potr@fii” – kurs obsługi komputera
- „Człowiek człowiekowi wilkiem” – spotkanie autorskie z Zygmuntem Stenczakem
- „Dolina Skrzatów” – warsztaty prowadzone przez profesora Skrzatologii Konrada Dzieciulewskiego oraz prezentacja ekspozycji „Dolina Skrzatów”
- „Balonowa Radość” – warsztaty modelowania balonów
- Akcja ferie „Cofnij się w czasie”:
  - ~ „O bezpieczeństwie podczas ferii zimowych” – spotkanie z sierż. sztab. Esterą Bartol
  - ~ Bał karnawałowy „Powrót do przeszłości” – zabawy taneczno-ruchowe przy muzyce, stroje z wybranej epoki

- ~ „Pocztówka z dawnych lat” – przegląd starych pocztówek, tworzenie własnych metodą kolażu
- ~ „Jak to było przed wiekami? Na salonach dworskich i nie tylko...” – zabawy ruchowe i zręcznościowe
- ~ Szlachcic czy chłop? – znajdź swój herb!
- ~ „My Słowianie, czy znasz swoje korzenie?” – zajęcia literackie
- ~ „Kamień na kamieniu, czyli jak powstały piramidy?” – zajęcia literackie, przestrzenne
- ~ „Ramię w ramię” – zajęcia integracyjne z uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej z Trzcianki i Wielenia – Bezpieczeństwo przede wszystkim! – spotkanie z sierż. sztab. Esterą Bartol
- ~ „Pierwotni wynalazcy – od tajemniczych początków...” – zajęcia literackie i plastyczno-techniczne
- ~ „Balonowa uczta!” – kreatywne warsztaty

Wągrowiec

- Warsztaty komputerowe dla seniorów
- „Spotkania z Literaturą” w Dziennym Domu Seniora w Wągrowcu (także w kwietniu i maju)

Wijewo (pow. Leszno)

- „Wijewo na dawnych fotografiach” – wystawa

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Wesołe pisanki” – konkurs plastyczny dla dzieci
- Wystawa prac plastycznych Aleksandry Hejne, miejscowej artystki

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Wykonujemy ozdoby wielkanocne” – zajęcia plastyczne (Filia w Krzycku Wielkim)
- „Święta wielkanocne w rodzinie” – konkurs plastyczny dla dzieci (Filia w Bukówcu Górnym)
- „Kartka wielkanocna” – konkurs plastyczny dla dzieci

Zagórów (pow. Sępca)

- Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim dla dzieci ze szkół podstawowych
- „Maluchy czytane wiedzą, co jest grane!” – zajęcia dla dzieci na podstawie scenariusza z programu „Małe ważne książeczki”. Dzieci poznawały książkę Themersonów „Był gdzieś haj taki kraj. Była gdzieś taka wieś”
- Tydzień z Internetem: zajęcia dla grupy seniorów wg scenariusza „Selfuj się, kto może”

- Spotkanie autorskie z Agnieszką Lingas-Łoniewską

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Selfuj się kto może” – spotkanie w ramach „Tygodnia z Internetem” (Baszków)
- „Kreatywne warsztaty ekologiczne” (Baszków)
- „Proszę przytul mnie!” – zajęcia biblioterapeutyczne
- Spotkanie autorskie z Łukaszem Gołębiewskim
- „Postcrossing”
- „Choroby cywilizacyjne a dieta” – spotkanie z lekarzem Maciejem Hoffmannem

K w i e c i e ń

Baranów (pow. Kępno)

- Uroczyste podsumowanie Gminnego Konkursu Wielkanocnego pn. „Ozdoba wielkanocna” połączone z otwarciem wystawy.
- Wystawa bajek Hansa Christiana Andersena z okazji 210. rocznicy urodzin (Filia w Słupi)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Spotkanie poetyckie z Jadwigą Mendyką z Rydzyny
- „Moja Gmina oczami dziecka” – wystawa fotograficzna
- Spotkanie z pisarką Agnieszką Frączek

Gniezno

- „Andrzej Schmidt Patron Oddziału Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego w Gnieźnie” – wystawa jubileuszowa
- „Ziemia – zielona wyspa” – poranek czytelniczy dla najmłodszych z okazji Międzynarodowego Dnia Ziemi
- „Moje miasto Gniezno” – impreza czytelnicza z udziałem Ramzesa Temczuka, wydawcy książki „Dawne widoki Gniezna”
- „70 lat Pippi Pończoszanki” – impreza czytelnicza z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Spotkania autorskie z Kazimierzem Szymeczko autorem książek dla dzieci i młodzieży (Oddział Dla Dzieci, Filia Kościelna Wieś)
- „Prawie wszystko o prezydenturze w Polsce” – prelekcja Macieja Kowalczyka

- Światowy Dzień Książki – zajęcia edukacyjne dla dzieci ze szkół podstawowych poświęcone historii książki, jej obiegowi i współczesnym formom – prezentacja multimedialna, pogadanka (Oddział Dla Dzieci)
- IV Konkurs Recytatorski pt. „Poezja Przedszkolaka” (Filia Tursko)

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- „Prima aprilis w Bibliotece” – impreza okolicznościowa
- „Podróże małe i duże” – wystawa książek

Jutrosin (pow. Rawicz)

- „Wiersze znane i nieznane zawsze chętnie są recytowane” – konkurs dla przedszkolaków
- Inscenizacja „Czerwonego Kapturka” dla przedszkolaków wystawiona przez koleżanki ze starszych klas (Filia w Szkaradowie)
- Spotkanie autorskie z Romualdem Krzyżosiakiem, historykiem

Kalisz

- III Międzyszkolny Konkurs Języka Angielskiego dla uczniów klas VI szkół podstawowych z Kalisza i powiatu kaliskiego (współorganizacja)
- Spotkanie z Anatolem Diaczyńskim, autorem książek o losach dzisiejszych Polaków w Kazachstanie
- „Kaliskie lata Srebrnej Natalii” – spotkanie z Kirą Gałczyńską
- Spotkanie z Rosalind Brenner, autorką książki „Kalisz. A journey of return”
- Cała Polska czyta dzieciom – spotkania z Karoliną Pawliczak, wiceprezydentem miasta Kalisza dla dzieci z przedszkola (Filia nr 3)
- „Biblioteka: miejsce zaczarowane” – pogadanka dla przedszkolaków (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Skrzat u kupca” – przedstawienie w wykonaniu Zespołu Aktorskiego „Kleks” w ramach obchodów 210. rocznicy urodzin Hansa Christiana Andersena (Filia nr 7)
- „Różewicz – list do ludożerców” – czytanie tekstów literackich z okazji pierwszej rocznicy śmierci Tadeusza Różewicza (Filia nr 7; współorganizacja Stowarzyszenie Promocji Sztuki „Łyżka Mleka”)
- „Moja pasja: kino i film” – spotkanie z Moniką Gawianowską, specjalistą ds. kluczowych klientów kina „Helios” dla uczniów liceum ogólnokształcącego (Filia nr 9)
- „Ozdoby wielkanocne” – konkurs dla dzieci przedszkolnych (Filia nr 2)
- Wystawy:
  - ~ „Kolumny teatru wierzą w wieczność jak w otwarte ramiona Melpomeny” – z dziejów Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu

- ~ „2 kwietnia – Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci” (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
- ~ „210. rocznica urodzin i 140. rocznica śmierci Hansa Christiana Andersena” (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
- ~ „Jan Paweł II – 10. rocznica śmierci i 95. rocznica urodzin” (Filia nr 2)
- ~ „By odnowić oblicze ziemi...” – z okazji 10. rocznicy śmierci Jana Pawła II (Filia nr 3)
- ~ „Królowy snów i podwórek” (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- ~ „... moim domem było i jest dzieło: obraz, spektakl, teatr, scena ...” – wystawa publikacji w 100. rocznicę urodzin Tadeusza Kantora (Filia nr 7)
- ~ „Szlachetne zdrowie...” – z okazji Światowego Dnia Zdrowia (Filia nr 9)
- ~ „Międzynarodowy Dzień Lotnictwa i Kosmonautyki” (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- ~ „100. rocznica urodzin Tadeusza Kantora” (Filia nr 16)

Kępno

- Spotkanie Andrzeja Józwicka, radnego miejskiego, z uczniami z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Kępnie – w ramach projektu edukacyjnego „Od samorządu terytorialnego do władzy centralnej”
- Biblioteka została nominowana do grona laureatów XXIII edycji Konsumenckiego Konkursu Jakości Usług „Najlepsze w Polsce” – „The Best in Poland”. W związku z tym już po raz trzeci przyznano jej certyfikat za: „Promowanie twórczych dokonań mieszkańców regionu oraz działania na rzecz czytelnika niepełnosprawnego”
- Zajęcia plastyczne z elementami arteterapii oraz wystawa prac – cykliczna forma współpracy pomiędzy biblioteką a Zespołem Szkół Specjalnych w Słupi
- Warsztaty dla młodzieży ponadgimnazjalnej – w ramach programu „Młody Obywatel”, którego celem jest promowanie wiedzy na temat społeczności lokalnej
- „W świecie barw” – wystawa prac malarskich Stowarzyszenia Plastyków Amatorów Powiatu Kępińskiego
- Spotkanie młodzieży uczestniczącej w projekcie „Młody Obywatel – Lokalni Architekci”, realizowanym przez bibliotekę

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Kryspinem Krystkiem
- Wycieczka: Brama Poznań, Ostrów Tumski, Palmiarnia – dla członków „Słonecznego Promyka” oraz mieszkańców gminy Kiszkowo

Kłecko (pow. Gniezno)

- Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich – wystawa książek, rys historyczny dotyczący Dnia obchodzonego w Polsce i na świecie

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z pisarką Agnieszką Lingas-Łoniewską
- Wystawa „Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich”
- Mini ekspozycja starych maszyn do pisania

Koło

- Wizyta wolontariuszy w Domu Pomocy Społecznej w Kole
- Spotkanie członków Klubu Trzecia Zmiana – tematy:
  - ~ „Prawa konsumenta” – Powiatowy Rzecznik Praw Konsumenta – Urszula Pękacz
  - ~ „Przemoc domowa” – przedstawiciele Wydziału Prewencji Policji w Kole
- Spotkanie autorskie z Katarzyną Wilk promujące książkę „Podróż w zaświaty”
- „Poeta uśmiechniętego Chrystusa” – konkurs recytatorski poświęcony ks. Janowi Twardowskiemu
- Zajęcia biblioterapeutyczne – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla Dzieci)
- Akademia plastyki – prace manualne, głośne czytanie

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Agnieszką Lingas-Łoniewską
- Światowy Dzień Książki – wystawa książek

Krotoszyn

- Wernisaż wystawy „Ekslibrisy krotoszyńskie i inne z kolekcji Józefa Zdunka”
- Spotkanie autorskie z pisarką Agnieszką Lingas-Łoniewską
- Eliminacje konkursu historycznego z okazji 600-lecia Krotoszyna
- III spotkanie „Dante z Wilamowic”
- Klub Świata Ciekawych – „Wystawiamy Kopciuszka” – warsztaty teatralne dla uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Biblioteka – miejsce przyjazne dla człowieka” – zajęcia dla przedszkolaków (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Bajkoczytacz: „Jak sobie radzić ze złością u dzieci?” – warsztaty dla rodziców i dzieci z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)

- Strefa innowacji – największe rzeczy dzieją się z pasji – spotkanie z burmistrzem i dyrektorami szkół ponadgimnazjalnych (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Spotkanie Klubu Mam – „Wiosna w Klubie Mam” (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Świat Najpiękniejszych Baśni” – konkurs dla uczniów klas I-III szkoły podstawowej (Filia)
- „Zabawy z Literaturą” – spotkanie z dziećmi z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich (Filia)
- „Z przysłowiami za pan brat” – spotkania konkursowe (Filia)
- „Czytamy wiersze Juliana Tuwima” – zabawy z Tuwimem (Filia)
- „Zabawy w bibliotece – Rusz głową” – rozsypanki literowe (Filia)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Ziemia – zielona wyspa” – zajęcia plastyczne
- „Wiosenny bukiet” – zajęcia plastyczne (Filia w Garzynie)
- „Wiosna” – konkurs recytatorski dla dzieci (Filia w Garzynie)
- „Jak żyli i mieszkali nasi przodkowie” – lekcje regionalne dla przedszkolaków z Leszna i Krzemieniewa (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Sałatkowe święto wiosny” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Zatrzymane w czasie” – wystawa Haliny Donke („Galeria Lochy”, „Galeria Recto Verso”)
  - ~ „Salon ilustratorów” – wystawa polskich twórców ilustracji i grafiki książkowej, zwłaszcza rozpoczynających karierę reprezentantów młodego pokolenia (Galeria za Regałami”, „Galeria Lochy”)
- „Polacy – Romowie. Zderzenie kultur” – spotkanie ze Zbigniewem Walerysiem, aktorem, odtwórcą roli Dionizego Wajsa w „Papuszy” oraz ambasadorem kampanii „Jedni z wielu”, której celem jest zmiana nastawienia Polaków do mniejszości romskiej
- Inauguracja Dni Literatury dla dzieci i młodzieży ph. „Apetyt rośnie w miarę czytania”. W jej ramach odbyło się otwarcie wystawy „Salon Ilustratorów” oraz zajęcia literacko-plastyczne z Elżbietą Krygowską-Butlewską pod nazwą „Fabryka wyobraźni”- w ramach projektu dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W kwietniu w ramach projektu odbyły się:
  - ~ „Muzyczna zgraja” – warsztaty muzyczne z Izabellą Klebańską
  - ~ „Fantastyka w rytmie rocka” – spotkania z Jakubem Ćwiekiem

- ~ „Fantastyczny Romek” – spotkania z Romualdem Pawlakiem
- ~ „Zasuplane historie” – spotkania z Agnieszką Tyszką
- ~ „Rymowane dranie” – zabawy językiem polskim prowadzone przez Agnieszkę Frączek
- ~ „Nie stój jak słup soli” – spotkanie z Elżbietą Zubrzycką
- ~ „Kultura czytelnicza młodych: współczesne trendy” – konferencja dla nauczycieli, bibliotekarzy, pedagogów i rodziców. W programie:
  - „Dekalog dobieracza, czyli jak dobierać książkę do bibliotek dla dzieci” – Grażyna Lewandowicz – Nosal
  - „Dorastanie z książką – z wyników czytelnictwa dzieci i młodzieży” – Zofia Zasacka
  - „Jakie korzyści może odnieść z czytania młody czytelnik – na przykładach” – Elżbieta Zubrzycka
- Spotkanie Klubu „Twój Styl” – warsztaty „Malowanie na jedwabiu”
- „Obywatelskie czwartki” – kolejne spotkanie cyklu, podczas którego tematem dyskusji była przyszłość Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lesznie
- „Spotkanie z Hiszpanią” – poświęcone historii i kulturze Hiszpanii, współorganizowane przez MBP i Fundację Centrum Aktywności Twórczej

Lipno (pow. Leszno)

- Warsztaty muzyczne dla dzieci z Izabellą Klebańską

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Dni Literatury Dziecięcej” – spotkanie z Agnieszką Gadzińską oraz lekcja biblioteczna w formie konferencji prasowej
- „Rok Świętego Jana Pawła II” – koncert muzyczny w wykonaniu chóru „Melodia” i uczniów gimnazjum; wystawa książek.
- Warsztaty literacko – poetyckie ze Stanisławą Łowińską – przygotowanie do Lednickiej Wiosny Poetyckiej
- Jan Hyjek – spotkanie autorskie dla gimnazjalistów

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- „W świecie legend Wandy Chotomskiej” – konkurs literacki

Niechanowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Janem Hyjkiem

Nowy Tomyśl

- Z cyklu: W przestrzeni... sceny – spektakl Grupy Teatralnej BAJ działającej przy Gminnej Bibliotece Publicznej i Centrum Kultury w Dopiewie

- Z cyklu: Godziny dla rodziny – „Bezpieczna sieć – zadowoleni rodzice!” – spotkanie na temat bezpieczeństwa w sieci. Prowadzenie: Dariusz Borowski ze Stowarzyszenia Paruzja
- Jubileuszowa wystawa Zdzicha Połęczarza – potrójny jubileusz : 55-lecia działalności artystycznej, 160. wystawa indywidualna i 70-lecie urodzin (Galeria na Piętrze)
- „Burkina Faso – tak, jak w kinie...” – spotkanie ze Zbyszkim Borysem, fotografem, dziennikarzem i podróżnikiem
- Nowotomyskie Piętro Wyrazów Literackich: „Wieczór z poezją Doroty Nowak” – promocja tomiku poetyckiego „na dwa”. Oprawa muzyczna – Sebastian Koberling

Oborniki

- Warsztaty z Mądrą Sową:
  - ~ „Wielkanocne przygotowania, festiwal pisanek, palm i zajączków”
  - ~ „Światowy Dzień Ziemi”
- Spotkanie z bioenergoterapeutą Krzysztofem Malengowskim
- „Zjawiska przyrodnicze na przełomie pór roku” – wystawa pokonkursowa z okazji X Powiatowego Festiwalu Nauk Przyrodniczych
- Wieczór poetycko-muzyczny promujący najnowszy tomik poezji Henryka Wojtysiaka „Most uczuć”
- Biblioteczny Kącik Malucha – zajęcia dla dzieci poniżej 5 roku życia
- „Profilaktyka nadwagi i otyłości” – wykład Liliany Budzińskiej (UTW)

Opatów (pow. Kępno)

- Wystawa książek o Świętym Janie Pawle II (Filia Siemianice)

Osieczna (pow. Leszno)

- Spotkania autorskie ze Stanisławą Łowińską dla czytelników w Kąkolewie i Osiecznej

Ostrowite (pow. Słupca)

- Spotkanie „Bezpieczne życie seniorów”

Ostrzeszów

- „Bezpieczny senior” – spotkanie z policjantem
- „Pamięć i tożsamość” – wystawa z okazji 10. rocznicy śmierci papieża Jana Pawła II
- „Nasze symbole narodowe” – spotkanie przedszkolaków, wykonanie prac ryunkowych na Dzień Flagi
- „Poeci dzieciom – dzieci poetom” – konkurs recytatorski
- „W baśniowym świecie” – wystawa twórczości Hansa Christiana Andersena

- „Ilustrujemy ulubioną książkę” – konkurs plastyczny (Filia Rogaszyce)

Pleszew

- Powiatowy Konkurs Recytatorski dla uczniów szkół podstawowych
- Powiatowy Konkurs Pięknego Czytania „Czytanie jest sztuką”
- „Mowa mieszkańców Wielkopolski” – wykład Adama Lisa
- Spotkanie z Grażyną Zielińską, aktorką teatralną i telewizyjną

Rawicz

- Spotkanie autorskie dla dorosłych z Moniką A. Oleksa
- X Jubileuszowa Konferencja dla uczniów kl. V „Kocham Moje Miasto” – „Pomniki i tablice pamiątkowe w naszym mieście” (współorganizacja)
- „Magiczne słowa mniej lub bardziej przyjemne – ostrożnie” – warsztaty literacko-manualne dla przedszkolaków
- Klub Melomana „Piosenka na każdą okazję”
- Galeria Jednego Obrazu: „Kwiaty” malowane na jedwabiu – K. Formanowicz

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Drugie życie przedmiotu” – gminny konkurs plastyczny (Filia Mochy)
- „Książka to godny szacunku przyjaciel” – zajęcia z okazji Dni Książki i Praw Autorskich (Filia Kaszczor, Filia Przemęt)

Słupca

- „To warto przeczytać” – rozstrzygnięcie powiatowego konkursu literackiego

Sompolno (pow. Konin)

- Wystawa malarstwa Wandy Laskowskiej lokalnej malarki
- Spotkanie z Kazimierzem Nowosielskim, regionalnym poetą
- Akcja „Czytam Sobie” – zabawy dla dzieci (także w maju)

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ „Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci”
  - ~ „Jean de La Fontaine i jego bajki”
  - ~ „Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich”

Swarzędz (pow. Poznań)

- Spotkanie licealistów z poetą i krytykiem literackim Pawłem Kuszczyńskim

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek dla gimnazjalistów

Trąbczyn (pow. Słupca)

- Wystawa starych monet, banknotów, kart telefonicznych, znaczków oraz okolicznościowych stempli pocztowych, pochodzących z prywatnych zbiorów kolekcjonera – amatora
- Quest dla drużyn zuchowych i harcerskich – w ramach I Zagórowskiego Pikniku Historycznego

Trzcianka

- Odwiedziny uczennic z Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii – zapoznanie z księgozbiorem i bogatą ofertą biblioteki oraz udział w queście „Trzcianka – tropem historii”
- Spotkanie z o. Juliuszem Wiewiórą – w ramach XXXII Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej – prelekcja „Święta Teresa z Avila a Złoty Wiek literatury hiszpańskiej”
- „Kryminalistka” – spotkanie z Joanną Jodełką – autorką powieści kryminalnych
- Ogłoszenie IV Powiatowego Konkursu Poetyckiego im. Andrzeja Sulimy-Sury

Wągrowiec

- „Wielkanocna historyjka” – impreza czytelnicza w Dziennym Domu Seniora w Wągrowcu
- Światowy Dzień Książki – akcja promocyjna w komunikacji miejskiej

Wijewo (pow. Leszno)

- „Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci” – przegląd nowości i pogadanka dla dzieci

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Czy rozwiążesz tę zagadkę?” – turniej czytelniczy dla uczniów klas III szkół podstawowych gminy Witkowo
- „Wesołe pisanki” – wystawa dziecięcych prac konkursowych

Włoszakowice (pow. Leszno)

- Wystawa prac laureatów konkursu „Święta wielkanocne w rodzinie” (Filia w Bukówcu Górnym)

Zagórow (pow. Słupca)

- Selfies i obróbka zdjęć w aplikacjach na tablety – zajęcia dla seniorów
- Obchody Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich – prezentacje multimedialne, śpiewanie piosenek na temat książek i czytania, niespodzianka dla dzieci w postaci tortu w kształcie książki

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Moniką Oleksą (Baszków, Konarzew)
- „Nietrzymanie moczu – problem nie tylko wieku i nie tylko kobiet” – wykład Macieja Hoffmana (Baszków)
- Spotkanie autorskie z Krystyną Śmigielką
- „W krainie motyli” – zajęcia biblioterapeutyczne
- Fantazje z kamishibai – zajęcia kółka plastycznego
- „Plamy, plamki, plameczki...” – zajęcia kółka plastycznego
- Spotkania w ramach cyklu „Moje podróże”:
  - ~ „Kanał, dżungla, Indianie, moja przeprawa przez Panamę...”
  - ~ „Uroki Karaibów”

M a j

Baranów (pow. Kępno)

- Wieczór twórczości poetyckiej Moniki Banaś, Aleksandry Jokiel i Krzysztofa Rębowskiego – w ramach Ogólnopolskiej Akcji „Noc Bibliotek” – historia powstawania tomików oraz proces tworzenia wierszy czytanych przez zaproszonych autorów
- Wystawa twórczości Marii Dąbrowskiej z okazji 50. rocznicy śmierci (Filia w Słupi)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Spotkanie poetyckie z Barbarą Ratajczak, autorką tomiku „Życie nie jeden raz. Zrozumieć świat”
- Teatrzyki bajkowe „Foszek Czyścioszek” „Pszczółka Kaja”, „Pinokio”
- Wystawa: „Muzeum piosenki – szalone lata 60-te i 70-te” – kolekcja płyt Sergiusza Chwiłkowskiego
- Wystawa: „Radosna twórczość przedszkolaków” – prace uczestników kółka plastycznego przy Przedszkolu w Bojanowie
- „Moja Miejscowość – Moja mała ojczyzna. Portret gminy Bojanowo” – konkurs plastyczny. Organizatorzy: Urząd Miejski w Bojanowie, MBP.
- Marsz Żywych Książek – przemarsz dzieci z Przedszkola w Bojanowie i uczniów klas I-III szkoły podstawowej ulicami miasta zakończony teatrykiem „Trzy świnki”. Organizatorzy: Przedszkole w Bojanowie i MBP
- Noc Bibliotek:
  - ~ Spotkanie z balladami Oli Kiełb
  - ~ Rozszerzona i wirtualna rzeczywistość 3D

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Tydzień Bibliotek:

- ~ przedstawienie teatralne „Kozucha – kłamczucha”
- ~ spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek
- ~ „Franklin i przyjaciele” – spotkanie z książką i biblioteką dla grup przedszkolnych
- ~ spotkanie z Martynką – dla uczniów „zerówki”

Czermin (pow. Pleszew)

- „Przydrożne znaki wiary Ziemi Pleszewskiej” – wykład regionalisty i etnografa Stanisława Małyszko

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- Ogólnopolski Tydzień Bibliotek:
  - ~ Spotkanie z Zofią Stanecką
  - ~ Noc w Bibliotece pt. „Nocne zmagania z rękodzięłem”
  - ~ Gra miejska „Kmiecia Czurnia podróże w czasie”
  - ~ „Zabierz krówkę na majówkę” – zajęcia dla przedszkolaków (Filia w Żydowie)

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- Spotkanie autorskie z Marią Ulatowską i Jackiem Skowrońskim
- „Świątynie Ziemi Dobrzyckiej – XIII edycja turnieju wiedzy z cyklu „Ziemia Dobrzycka Moja Mała Ojczyzna”

Gniezno

- Będzie się działo – Tydzień z biblioteką:
  - ~ „W bibliotece fajnie jest” – impreza czytelnicza dla dzieci
  - ~ „Randka w ciemno z książką” – akcja czytelnicza dla młodzieży i dorosłych
  - ~ „Rysuj na tablecie” – akcja komputerowa dla najmłodszych
  - ~ „Zostaw po sobie ślad w cyfrowej ramce” – zdjęcia z „Książką z dziurą” i „Selfie” – książką dla całych rodzin
  - ~ „Kto więcej wie. Książka i minikomputer” – konkurs dla dzieci
  - ~ „Kolorowy pociąg” – poranek czytelniczny dla najmłodszych zorganizowany w gnieźnieńskiej parowozowni w ramach Dni Pary
- „Stanisław Samostrzelnik iluminator książek” i „Biblioteki obraz własny” – wystawy towarzyszące jubileuszowi 70-lecia Biblioteki Publicznej Miasta Gniezna

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Spotkanie autorskie z Marią Ulatowską i Jackiem Skowrońskim
- Spotkania autorskie z Agnieszką Frączek – autorką książek dla dzieci (filie Kucharki i Tursko)

- „Jan Paweł II. Papież, który kochał dzieci” – zajęcia edukacyjne dla dzieci przedszkolnych wzbogacone rekwizytami papieskimi oraz grą na harmonijce ustnej (Oddział Dla Dzieci)

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- „Dziwny ten świat” – wernisaż wystawy Darii Dobisiak i Kacpra Kinastowskiego
- „Cuda świata” – widowisko edukacyjne dla dzieci
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek
- „Bohaterowie dobranocek dawniej i dziś – zajęcia interaktywne dla dzieci
- „Jedźmy zdrowo kolorowo” – o zdrowym odżywianiu na wesoło dla dzieci

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Zajęcia plastyczne dla dzieci z okazji Dnia Matki – wykonanie koralików z papierowych i drewnianych kulek (Filia w Dubinie)

Kalisz

- „Odjazdowy Bibliotekarz” – rajd rowerowy: Kalisz – Borek – Wolica – Chełmce – Szale (Filia nr 3)
- „Biblioteka przestrzeni młodego człowieka” – zajęcia dla uczniów kl. IV szkoły podstawowej
- „Tworzeniu wielu ksiąg nie ma końca” – prezentacja multimedialna poświęcona dziejom książki kaliskiej oraz historii kaliskich bibliotek, drukarni i księgarni – dla uczniów kl. III gimnazjum
- „I ktoś by w drukowane nie wierzył gazety? – z dziejów kaliskiego czasopiśmiennictwa. Od Kroniki Miasta Kalisz do Ziemi Kaliskiej” – prezentacja multimedialna dla uczniów kl. III gimnazjum i kl. II szkoły zawodowej ze Środowiskowego Hufca Pracy
- Noc Bibliotek (Filia nr 4)
- Spotkanie z Pauliną Koniuk, pisarką oraz autorką animacji poklatkowych (Filia nr 4)
- „Eurowizja wczoraj i dziś” – prelekcja Marcina Galanta (Filia nr 4)
- „Przedszkolaki dbają o książki” – pogadanka dla dzieci z przedszkola (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- Spotkanie przedszkolaków z ks. Przemysławem Hęciakiem – głośne czytanie książki Joanny Krzyżanek „Jan Paweł II, czyli jak Karolek został papieżem” – w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom” (Filia nr 7)
- „Sztadynger – mała to jest to” – czytanie tekstów literackich z okazji 92. rocznicy pierwszego wieczoru poetyckiego Jana Sztadyngera (Filia nr 7; współorganizacja Stowarzyszenie Promocji Sztuki „Łyżka Mleka”)

- „O Wróbelku Elemelku i Chrzążczu w trzcinie” – spotkanie z bohaterami książek Hanny Łochockiej (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- „Mistrz Pięknego Czytania” – konkurs dla dzieci z kl. I-III (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- Wystawy:
  - ~ „Skąpiec” Moliera – wystawa prac plastycznych przygotowana przez uczniów gimnazjum – z cyklu „Lektura szkolna nie musi być nudna (Filia nr 1)
  - ~ „Witaj majowa jutrzeńko...” (Filia nr 3)
  - ~ „100. rocznica urodzin ks. Jana Twardowskiego” (Filia nr 3)
  - ~ „Eurowizja wczoraj i dziś” – wystawa prac Marcina Galanta (Filia nr 4)

Kępno

- Spotkanie Jolanty Jędrzejkiej, radnej powiatowej, z uczniami z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Kępnie – w ramach projektu edukacyjnego „Od samorządu terytorialnego do władzy centralnej”
- Noc bibliotek:
  - ~ „Podróż w dźwięku” – koncert relaksacyjny Gongów z użyciem mis z Nepalu (koncertowych, księżycowych i antycznych)
  - ~ projekcja filmu o Nepalu
  - ~ „Himalaje” – wystawa fotografii Wojciecha Ogrodowczyka ze zbiorów WBPICAK w Poznaniu

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Czwartkowe warsztaty – ćwiczenia z koncentracji i pamięci dla osób 60+
- Rajd pieszy po okolicach Kiszkowa – dla członków Stowarzyszenia „Słoneczny Promyk” oraz mieszkańców gminy Kiszkowo, zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Światowid w Łubowie

Kłecko (pow. Gniezno)

- Rocznicza uchwalenia Konstytucji 3-go Maja – wykonywanie przez dzieci prac plastycznych oraz ich wystawa w kościele parafialnym w Kłecku
- Ogólnopolski Tydzień Bibliotek
  - ~ Przedstawienie teatralne dla dzieci przedszkolnych pt. „Jaś i Małgosia” promujące ochronę środowiska (Teatr Art-Re z Krakowa)
  - ~ Spotkanie autorskie z Gittą Rutledge promujące jej nową książkę pt. „Podróż przez życie” – spotkanie zorganizowane we współpracy z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury w Kłecku
  - ~ Konkurs plastyczno – literacki dla dzieci pt. „Sercem Domu jest Biblioteka”

- ~ „Zwariowane psiaki w trójwymiarze” – spotkanie zorganizowane dla dzieci. W programie: głośne czytanie książki w technologii 3D, zajęcia artystyczno – konstrukcyjne, quizy, konkursy i zabawy ruchowe
- ~ „Bezpieczny Świat Komputera” – warsztaty komputerowe dla dzieci. W programie m.in.: nauka posługiwania się komputerem w zakresie podstawowym, korzystanie z katalogu księgozbioru biblioteki on-line, gry i zabawy związane z bezpieczeństwem w sieci
- ~ „Kosmiczna Noc w Bibliotece” - spotkanie organizowane dla dzieci i młodzieży. W programie: zajęcia artystyczno-konstrukcyjne, konkurs literacki „Kosmiczna opowieść”, gry, quizy i poczęstunek
- Tydzień bez uzależnień; „Mówimy uzależnieniom STOP a zdrowemu trybowi życia START! – czyli rozpowszechnianie mody na zdrowe i rozsądne życie”
  - ~ Nie pozwól aby alkohol był Twoim przewodnikiem – zajęcia profilaktyczno-plastyczne dla młodzieży
  - ~ Narkotyki – jak się przed tym uchronić – zajęcia profilaktyczno-plastyczne dla młodzieży
  - ~ Papierosy – mała rzecz duża szkoda – zajęcia profilaktyczno-plastyczne dla młodzieży
  - ~ Przedstawienia teatralne dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum w wykonaniu teatru Edukacji i Profilaktyki „Maska” z Krakowa – „Lekcja życia” i „Luz, blues a w głowie same dziury”

Kobyła Góra (pow. Ostrzeszów)

- Tydzień Bibliotek: m.in. spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wystawa „Tydzień Bibliotek 8-15 maja 2015 – Wybieram Bibliotekę”
- Spotkanie z pisarką Krystyną Śmigielką
- Przedstawienie teatralne „Księżę i żebrak” dla uczniów klas III i IV szkoły podstawowej

Koło

- Spotkania członków Klubu Trzecia Zmiana – tematy:
  - ~ „Bezpieczeństwo żywności i zagrożenia letnie” – prowadzenie: przedstawiciel Sanepid-u
  - ~ „Sztuka nowoczesna” – Ewelina Jasińska
- Jubileusz biblioteki – „70 lat historii”
- Spotkanie autorskie z Jolantą Szwalbe, autorką antologii cytatów
- „Noc bibliotek” dla dorosłych – nordic walking, zumba fitness, głośne czytanie, grill

- Akademia plastyki – prace manualne, głośne czytanie (Filia dla Dzieci)
- Zajęcia z elementami biblioterapii – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla Dzieci)
- „O Irenie Sendlerowej” – spotkanie autorskie z Renatą Piątkowską (Filia dla Dzieci)
- Warsztaty z Arturem Nowickim dla dzieci ze szkół podstawowych (Filia dla Dzieci)
- „Noc bibliotek” dla dzieci – rysowanie, zumba fitness, głośne czytanie, prace manualne z masą solną, grill, wyświetlanie filmu

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Imieniny Biblioteki” – zajęcia dla grup przedszkolnych: dwulatków i trzylatków
- Wystawa fotograficzna „Nowo powstałe obiekty użyteczności publicznej na terenie miasta i gminy Koźmin Wlkp.” – 7 edycja wystaw z cyklu „Czytam i nie tylko...”
- Spotkanie ze Stefanem Kaźmierczakiem, autorem wystawy fotograficznej – dla uczniów klas szóstych szkoły podstawowej
- Spotkanie autorskie z Krystyną Śmigielską – dla uczniów II klas szkoły podstawowej

Kraszewice (pow. Ostrzeszów)

- Tydzień Bibliotek: m.in. konkurs „Pięknego czytania” współorganizowany ze Szkołą Podstawową w Kraszewicach
- „Kozucha – kłamczucha” – przedstawienie teatralne w wykonaniu aktorów Teatru Art-Re z Krakowa (Filia Kuźnica Grabowska)

Krotoszyn

- Spotkanie z poznańską poetką Stanisławą Łowińską, wręczenie dyplomu „Honorowy Czytelnik KBP
- Dzień Matki – zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Razem, występ uczniów szkoły podstawowej
- „Odjazdowy Bibliotekarz” – V Rajd Rowerowy
- „Dzieje alfabetu” – warsztaty interaktywne dla gimnazjalistów (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Biblioteka czyta dzieciom” – przedstawienia „Chory kotek”, „Wesołe wiersze Tuwima i Brzechwy” przygotowane przez Zespół Szkół nr 2 z Oddziałami Integrycyjnymi w Krotoszynie (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Dzieci – dzieciom: „Podróż do Bajkolandii” – integracyjne warsztaty literacko-plastyczne dla wszystkich (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)

- III edycja Gminnego Konkursu Literacko-Plastycznego „Moja książka” zorganizowanego przez świetlicę przy Zespole Szkół nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Henryka Jordana (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Najpiękniejsze bajki dla dzieci” – w wykonaniu uczniów szkoły podstawowej z Kółka Teatralnego Bajeczka (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Podsumowane konkursu plastycznego „Zaprojektuj swoją zakładkę” dla uczniów klas I-VI (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Spotkanie autorskie z Tomaszem Trojanowskim dla uczniów szkół podstawowych klas IV-VI (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Wystawa prac dzieci z konkursu „Dlaczego warto odwiedzić Krotoszyn” (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Spotkanie Klubu Mam – Mama zawsze uśmiechnięta – „Sprawne rączki do działania” (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Czytanie na KROTOFĘŚCIE, gry i zabawy (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Noc Bibliotek – zagadki literackie, wykonywanie zakładek, postacie bajkowe i zabawy (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Zabawy w bibliotece – krzyżówka z tytułem książki”, konkursy (Filia)
- „W krainie baśni, bajek i legend” – spotkania czytelnicze (Filia)
- Gminny konkurs czytelniczy „Wiem, bo czytałem/tem” (Filia)
- „Czy znasz wiersze Marii Konopnickiej?” – konkurs dla uczniów szkoły podstawowej (Filia)
- „Czytanie na dywanie” – spotkanie z Franklinem (Filia)
- „Wybieram Bibliotekę” – konkurs plastyczny (Filia)
- „Bon czy ton... Savoir-vivre dla dzieci” – czytanie fragmentów książki Grzegorza Kasdepke i wiersza „Kwoka” Jana Brzechwy (Filia)
- Czy znasz książkę „Charlie i fabryka czekolady”? – konkurs czytelniczy (Filia)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Wiatrak i dom piekarza” – wycieczka rowerowa do Tworzanic (Filia w Pawłowicach)
- „Noc w Bibliotece” ph. „Biblioteka miejscem dla twórczego człowieka” (Filia w Pawłowicach)
- „Polubić czytanie” – finał gminnego konkursu czytelniczego
- „Senior w Bibliotece” – spotkanie dla seniorów
- „Tworzymy własną książkę”, „Obrazek dla mamy” – zajęcia plastyczne dla dzieci
- „Wszystkiego się boję” – zajęcia z biblioterapii dla dzieci
- „Znam bo czytałem” – konkurs czytelniczy
- Spotkanie autorskie z Elżą Piotrowską – dla dzieci

- „Kwiatek dla mamy” – zajęcia plastyczne (Filia w Garzynie)
- „Jak żyli i mieszkali nasi przodkowie – lekcje regionalne dla przedszkolaków z Garzyna oraz dla uczniów kl. I-II z Nowego Belęcina (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Poznajemy historię naszej małej ojczyzny – lekcje regionalne dla przedszkolaków z Jerki (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Jak uzbroid bombę językową” – warsztaty dziennikarskie z Krzysztofem Koziółkiem (Izba Regionalna w Pawłowicach)

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Portret Wojska Polskiego” – podsumowanie XVIII edycji konkursu oraz otwarcie wystawy prac nagrodzonych i wyróżnionych („Galeria Recto Verso”)
  - ~ „W dawnej bibliotece” – wystawa otwarta w ramach obchodów Dnia Bibliotekarza i Bibliotek, na której prezentowane były m.in.: pierwsze książki, które trafiły do bibliotecznego księgozbioru, kroniki, druki, fotografie oraz sprzęty używane w pracy bibliotekarza („Galeria za Regalami”)
  - ~ „Energia miast – Leszno” – wystawa Macieja Piotrowskiego, będąca drugą z cyklu prezentującego architekturę miejscowości powiatu leszczyńskiego („Galeria Recto Verso”, „Galeria Lochy”)
- „70 lat minęło...” – spotkanie rocznicowe z okazji 70-lecia powojennego bibliotekarstwa publicznego w Lesznie, połączone z obchodami „Dnia bibliotekarza i bibliotek” w ramach ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek, zorganizowane przez MBP w Lesznie we współpracy z leszczyńskim oddziałem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W ramach jubileuszu odbyły się:
  - ~ „Ludzie tamtych lat” – wystąpienie Janiny Małgorzaty Halec
  - ~ Wręczenie Nagrody im. H. Śmigielskiej, którą otrzymała Katarzyna Braszak – dyrektor Biblioteki Miejskiej w Czempiniu
  - ~ Wręczenie Nagrody Liścia Miłorzębu Gminnemu Centrum Kultury i Rekreacji im. Jana z Domachowa Bzdęgi za publikację: „Biskupiański rok obrzędowy, Krobia 2014
  - ~ Podsumowanie I Konkursu „Kaligrafia ma sens”
  - ~ Zosia Adamek przeczytała tekst Stanisława Grochowiaka pt. Cykliści
  - ~ W holu ratusza funkcjonowało stoisko Poczty Polskiej z okolicznościowymi kartami pocztowymi w tym z kartką wydaną z okazji jubileuszu bibliotekarstwa w Lesznie
  - ~ „W dawnej bibliotece” – zwiedzanie wystawy

- ~ Otwarcie „Pokoju Stanisława Grochowiaka”
- W ramach projektu „Apetyt rośnie w miarę czytania”:
  - ~ „Wyliczniki bez trzymanki” – spotkania z Elizą Piotrowską
  - ~ „Jak uzbroić językową bombę” – warsztaty literacko-dziennikarskie z Krzysztofem Koziółkiem
- Podsumowanie konkursu i otwarcie wystawy „Portret Wojska Polskiego”
- Spotkanie z podróżnikami i autorami z rodu Fiedlerów – Arkadym Radosławem i Arkadym Pawłem zorganizowane w ramach Tygodnia Bibliotek
- „Energia miast – Leszno” – wernisaż obrazów Macieja Piotrowskiego
- „Spotkanie z Ukrainą” – poświęcone historii i kulturze Ukrainy, współorganizowane przez MBP i Fundację Centrum Aktywności Twórczej
- Warsztaty w ramach „Biblioteki pomysłów” ph. „Młodzież w bibliotece. Mamy Cię” – zorganizowane przez WBPiCAK w Poznaniu oraz MBP
- „Obywatelskie czwartki” – kolejne spotkanie cyklu; poświęcone problemowi komunikacji w przestrzeni publicznej
- Noc Bibliotek w ramach pierwszej edycji krajowej ph. „Groza nie czytać”:
  - ~ „nocne uwalnianie książek”
  - ~ promocja tomiku fraszek Krystyny Grys pt. „Uśmiech za uśmiech”
  - ~ projekcja filmu dla dzieci pt. „Sekret Eleonory”
  - ~ wspólne czytanie „Lokomotywy” Juliana Tuwima, które zainaugurowało XIV Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom
  - ~ koncert zespołu Boogie Bron Band
  - ~ „Noc detektywów”
  - ~ spotkanie z Agnieszką Lingas-Łoniewską, autorką bestsellerowych powieści, łączących romans z sensacją
  - ~ nocne zwiedzanie biblioteki i inne atrakcje

Lipno (pow. Leszno)

- „Pinokio” – przedstawienie teatralne dla uczniów szkoły podstawowej (Filia w Wilkowicach)
- „Pierwsze Gminne Czytanie w Bibliotece” – przeprowadzenie konkursu „Mistrz słowa”, w którym wzięli udział uczniowie ze szkół podstawowych i gimnazjum w Lipnie
- „Noc Bibliotek” – m.in. film „Sekret Eleonory” oraz wystawa archiwalnych materiałów z gminy Lipno

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Herby Miast Polskich” – wystawa kolekcji Marka Rutkowskiego oraz książek o herbach i miastach polskich
- Wystawa rysunków herbów powiatu gnieźnieńskiego wykonanych przez dzieci w rocznicę utworzenia samorządu terytorialnego

- „Zaczarowany młynek” – przedstawienie teatralne dla dzieci
- „XIX Lednicka Wiosna Poetycka” – finał konkursu o Koronę Wierzbową. Całodniowa impreza w Bibliotece i Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy z koncertem Piotra Woźniaka

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek

Niechanowo (pow. Gniezno)

- „Tajemnice Zaginionych Liter” – przedstawienie dla dzieci w wykonaniu aktorów teatru Edukacji i Profilaktyki „Maska” z Krakowa
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Gadzińską
- Konkurs plastyczny pt. „Strona z ulubionej książki”
- Konkurs ortograficzny z okazji Dni Niechanowa
- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską

Nowy Tomyśl

- Z cyklu: Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne – „Leci piosenka moja skrzydłata... najpiękniejsze wiersze o miłości” – występ zespołu w składzie: Anna Winiarska – wokal, Wojtek Winiarski – gitara, Paweł Głowacki – bas, Marek Manowski – instrumenty klawiszowe i Robert Rekiel – instrumenty klawiszowe
- Z cyklu: W przestrzeni... sceny – „Dance, dance, dance...” – spektakl Teatru Tańca Test z Warszawy; wystąpili: Marta Opilska i Tomasz Łukawski
- Wystawa fotografii Pawła Schreynera (Galeria na Piętrze)
- Warsztaty tworzenia mangi – spotkanie z irracjonalną wyobraźnią Macieja Kamińskiego i Lindy Kozłowskiej (Galeria Strefy Koloru)
- „Egzotyka na końcu języka” – spotkanie z podróżniczką Agnieszką Siejką
- Tydzień Bibliotek 2015:
  - ~ „Wybieram... wiedzę” – korzystanie z darmowej oferty e-kursów pod okiem bibliotekarza
  - ~ „Czy potrafię być sobą ? Czy potrafię odmawiać ? Czy asertywność to moja mocna strona?” – warsztaty z zakresu treningu osobistego, prowadzone przez Renatę Golczak, pedagoga, terapeutę i wykładowcę WSPiA w Nowym Tomyślu
  - ~ „Wybieram... książkę” – spotkanie z Emilią Teofilą Nowak, autorką książki „Piromani”
  - ~ „Wybieram... zabawę” – Majówka z książką „Na tropie skradzionych mądrości”. W śledztwie udział wzięli: Mariusz Niemycki – prezentacja i kiermasz autorskich książek detektywistycznych, Edward Kupiec, Aleksandra Antoniewicz-Kaszczyńska, uczniowie Gimnazjum im. Fe-

- liksa Szoldrskiego w Nowym Tomyślu – warsztaty plastyczne, Ewa Kowalska – zagadki, piosenki, konkursy, Teatr Maski – spektakl „Skradzione mądrości”, grupa taneczna NOK- DANCE
- ~ „Wybieram... nowe technologie” – Klub Małego Odkrywcy:
    - „Tablet, ale frajda!” – warsztaty dla dzieci
    - Poznajemy sztukę filmowania – warsztaty dla dorosłych w Czytelnicy Ogólnej
  - Noc w bibliotece – „Groza nie czytać!”. W programie:
    - ~ „Marsz żywych książek”
    - ~ „Już ledwo sapie, już ledwo zipie...” – wspólne czytanie „Lokomotywy” J. Tuwima oraz warsztaty plastyczne dla dzieci i dorosłych
    - ~ „Sekrety i tajemnice:
      - „Sekret Eleonory” – projekcja filmu animowanego dla dzieci
      - „Tajemniczy ogród” – czytanie fragmentów ulubionych książek w bibliotecznym ogrodzie
      - „Pojedynk umysłów” – turniej wiedzy dla każdego
      - „Czarna polewka i opium w rosole” – degustacja książkowych smaków i smaczków
    - ~ „Omnimózg” – znalezienie 12 odpowiedzi na pytania dotyczące działalności biblioteki
    - ~ „Skok na okładkę” – fotograficzne książkowe atelier
    - ~ „Z mroków przeszłości” – stare fotografie Nowotomyskiej Galerii Internetowej
    - ~ „Drogą przez cmentarzysko zapomnianych książek” – zwiedzanie bibliotecznych podziemi w poszukiwaniu teatryku Kamishibai
    - ~ „Rzut okiem” – wystawa fotografii Pawła Schreynera (Galeria na Piętrze) oraz rysunku Macieja Kamińskiego i Lindy Kozłowskiej (Strefa Koloru)

Oborniki

- „Skojarzenia i nie tylko...” – wystawa fotografii Stanisława Czajkowskiego
- Warsztaty z Mądrą Sową:
  - ~ „Maj w przyrodzie”
  - ~ „Dzień Matki”
- Spotkania autorskie z:
  - ~ Pawłem Beręsewiczem
  - ~ Moniką Oleksa
  - ~ Anną Onichimowską
- „Życie i przemijanie w twórczości Henryka Wojtysiaka” – wieczór poetycko-muzyczny w kościele św. Krzyża w Obornikach

- „Wyzwolenie Wielkopolski w 1945 r.” – wykład Włodzimierza Łęckiego (UTW)
- Biblioteczny Kącik Malucha „W Stumilowym Lesie”

Opatów (pow. Kępno)

- „Twórczość Tanyi Valko” – wystawa (Filia Łęka Opatowska)

Ostrzeszów

- Tydzień Bibliotek:
  - ~ „Tajniki rzemiosła” o fotografowaniu – spotkanie z fotografem dla uczniów szkół średnich
  - ~ „Rodzaje uzależnień wśród młodzieży i sposoby przeciwdziałania” – spotkanie młodzieży gimnazjalnej z policjantem
  - ~ „Opowiedz mi o swojej pasji” – spotkanie seniorów połączone z wystawą prac
  - ~ „Moje olimpijskie kibicowanie” – spotkanie z H. Dembskim – kibicem różnych olimpiad
  - ~ „Noc w bibliotece”: spotkanie z poezją B. Grobelnego, gra na pile w wykonaniu M. Niesobskiego, wspólne śpiewanie z chórem Stacja Bukownica
  - ~ „Światłem malowane” – wirtualna wystawa fotograficzna Ewy Dytfeld
  - ~ „Odjazdowy bibliotekarz” – rajd rowerowy
  - ~ Konkursy plastyczne: „Najładniejsza zakładka do książki” oraz na plakat „Wybieram bibliotekę”
  - ~ „Skarby znalezione w książkach” – wystawa
  - ~ Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim

Pakoślav (pow. Rawicz)

- „Serce lasu” – przedstawienie teatralne w wykonaniu aktorów z Teatru „Maska” z Krakowa, dla dzieci z przedszkola
- „Grymasy Królowy Kasi” – przedstawienie teatralne w wykonaniu aktorów z Teatru „Maska” z Krakowa, dla uczniów klas I-III szkoły podstawowej
- „Mikołajek” – spotkania literacko-teatralne dla uczniów kl. I szkoły podstawowej
- Warsztaty decoupage dla dorosłych
- Wystawa książek Marii Dąbrowskiej w 50. rocznicę śmierci pisarki
- „Groza nie czytać” – pierwsze wydanie Nocy Bibliotek
- „Pasja haftowania” – wystawa prac Kazimiery Staśkiewicz, mieszkanki Pakoślawia

Perzów (pow. Kępno)

- „Kotek i Kogutek” – przedstawienie w wykonaniu aktorów studia teatralno-rozrywkowego „Duet” z Krakowa, dla dzieci z przedszkola

Pleszew

- „Noc w bibliotece”: „Zobacz, na co Cię stać” – impreza dla dzieci
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek
- Spotkania teatralne dla najmłodszych – teatrzyk kukiełkowy (Filia Taczanów Drugi)
- Warsztaty dla młodzieży:
  - ~ „Prezi – kreatywne prezentacje multimedialne”
  - ~ „Camera obscura – tajniki fotografii otworkowej”
  - ~ Rysowanie komiksu
- Powiatowy Konkurs Oratorski „Ulubiona Książka Gimnazjalisty”

Powidz (pow. Sępólno)

- „XX-lecie Samorządu Powidzkiego” – wystawa w ramach obchodów XX-lecia reaktywowania gminy Powidz
- „Tajemnica zaginionych liter” – spektakl w wykonaniu Teatru Profilaktyki i Edukacji Maska z Krakowa w ramach XII Tygodnia Bibliotek – dla uczniów zerówki i klas I-III szkoły podstawowej

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Kocham Polskę” – turniej wiedzy o Polsce dla kl. III
- „Kim jestem” – quiz o pisarzach
- „Dzieciaki świata” – warsztaty plastyczno-literackie
- „Czytanie nie szkodzi” – turniej wiedzy
- „Filmowe wirtualne podróże” – zajęcia multimedialne (Filia Mochy)
- „Wybieram bibliotekę” – warsztaty dla dzieci ze świetlicy szkolnej
- „W krainie poezji Alicji Patey-Grabowskiej” – spotkanie autorskie (Filia Kaszczor)
- „Cudze znaczenie, a swoje zachwalanie” – konkurs wiedzy o gminie Przemęt

Rawicz

- Spotkania autorskie z Krzysztofem Petkiem: dla uczniów oraz dla osadzonych w rawickim Zakładzie Karnym
- „Skradzione mądrości” – przedstawienie teatralne dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatru „Maska” z Krakowa
- Spotkania autorskie z Magdaleną Witkiewicz: dla dzieci oraz dla dorosłych
- „Magiczne słowa mniej lub bardziej przyjemne – oglądam” – warsztaty literacko-manualne dla przedszkolaków

- „Biblioczas – Wybierz Nas – Doładuj wyobraźnię”:
  - ~ trochę czytania zamiast oglądania
  - ~ warsztaty twórcze
  - ~ książkobranie
  - ~ świat w kolorach tęczy (malowanie twarzy, kolorowe rysunki na płytkach chodnikowych)
  - ~ warsztaty z pierwszej pomocy
- „Kot w butach” – przedstawienie teatralne dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatru „Duet” z Krakowa
- Piknik literacki :
  - ~ wspólne czytanie „Puchatkowe zaklęcie”
  - ~ zabawy ruchowe
  - ~ warsztaty literacko-plastyczne
- Spotkanie z Grażyną Zielińską – aktorką sceny polskiej
- Spotkanie autorskie z Krystyną Mirek
- „Trzy świnki” – przedstawienie teatralne dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatru „Art-Re” z Krakowa
- „O smoku wawelskim” – przedstawienie kukielkowe dla dzieci
- „Kozucha kłamaczucha” – przedstawienie teatralne dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatru „Art-Re” z Krakowa
- „Tuwim w Pendolino”:
  - ~ współczesna plastyczna interpretacja wiersza „Lokomotywa” J. Tuwima
  - ~ „Pendolino” wokół plant „jazda bez trzymanki”
- Jan Paweł II wiecznie żywy – „Tryptyk rzymski” w wykonaniu Zbigniewa Walerysia
- „Noc Bibliotek”:
  - ~ poszukiwanie bohaterów bajek – Krasnali – w zakamarkach biblioteki
  - ~ projekcja filmu „Sekret Eleonory”
  - ~ „Jesteś cudem czyli człowiek i jego otoczenie z punktu widzenia tradycyjnej medycyny chińskiej” – prelekcja Izabeli Pieprzyk połączona z pokazem multimedialnym
  - ~ „Energia poezji” – koncert rawickiego barda Piotra Popielasa przeplatany wierszami Krystyny Jędrzejczak (członka DKK) z tomiku „Brak poezji w poezji”
- Galeria Jednego Obrazu: „Kobieta w kapeluszu” – H. Murkowska

Rozdrazew (pow. Krotoszyn)

- Happening „Zabierz swój mózg na spacer” – w ramach XII Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek

- Prezentacja spektaklu „Kosmologia rozdrażewska” podczas Kaliskich Spotkań Teatralnych

Rychtal (pow. Kępno)

- Spotkanie edukacyjne na temat profilaktyki i wczesnego wykrywania nowotworów

Słupca

- „Morski świat przyszłości oczami dzieci” – rozstrzygnięcie konkursu plastycznego
- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską

Sompolno (pow. Konin)

- Tydzień Bibliotek:
  - ~ „Książka lekarstwem na smutki...” – wystawa
  - ~ „Miło spędzamy czas w bibliotece” – zabawy dla dzieci

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- „Foszek Czyścioszek” – przedstawienie w wykonaniu aktorów Teatru Duet z Krakowa
- Spotkanie autorskie z Krystyną Śmigielką – dla dzieci
- Wystawy:
  - ~ „Tydzień Bibliotek”
  - ~ „Dzień Matki”

Swarzędz (pow. Poznań)

- Warsztaty dla dzieci z klas pierwszych z Zofią Stanecką, autorką „Basi”
- Uroczyste obchody 70-lecia działalności Biblioteki Publicznej w Swarzędzu

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie z Elizą Piotrowską – dla dzieci

Trąbczyn (pow. Słupca)

- Konferencja „Mam swoją godność” – w ramach Powiatowego Dnia Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną (współorganizacja)
- Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom pod hasłem „Kiedy brzdącem byłam(em), to czytać lubiłam(em)...” – spotkanie z Ewelina Szumigalską dla dzieci przedszkolnych

Trzcianka

- „Mamy Cię – młodzież w bibliotece” – szkolenie dla bibliotekarzy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego – w ramach projektu „Biblioteka Pomysłów”
- „Książd Twardowski dzieciom” – ogłoszenie miejsko-gminnego Konkursu Pięknego Czytania dla uczniów szkół podstawowych

- „Wybieram bibliotekę” – XII Ogólnopolski Tydzień Bibliotek:
  - ~ „Biblioteka. Miejsce tajemnicy” – wystawa prezentującą archiwalne zdjęcia bibliotek
  - ~ Spotkanie autorskie oraz warsztaty literackie z Magdaleną Podbylską
  - ~ „Spór o zamek czyli Ostatni Zajazd na Litwie” – monodram w wykonaniu krakowskiego aktora Andrzeja Jurczyńskiego
  - ~ Bookcrossing
- Obchody Święta Polskiej Niezapominajki, przypominające o ochronie środowiska, różnorodności biologicznej naszego kraju oraz o zachowaniu w pamięci ważnych w naszym życiu chwil, osób, miejsc oraz sytuacji
- Spotkanie z książką Iwony Chmielewskiej „Cztery zwykłe miski” – edukacyjne spotkanie z książką, trening wrażliwości i wyobraźni dla przedszkolaków (Filia w Łomnicy)
- „Niezapominajki są to kwiatki z bajki...” – Święto Polskiej Niezapominajki (Filia w Nowej Wsi)

Wągrowiec

- KsięgoZbiór – „Gdzie się czyta” – promocja biblioteki i czytelnictwa
- Spotkanie z kolekcjonerem Krzysztofem Pukaczewskim i otwarcie wystawy zabawek „W co się gra” – zajęcia plastyczne, kolorowanki i krzyżówki związane z wystawą, gry i zabawy
- „Między niepewnością i nadzieją” – spotkanie autorskie z Małgorzatą Osuch
- Polski Dzień Niezapominajki – program artystyczny oraz gry i zabawy dla seniorów w Dziennym Domu Seniora
- „Odjazdowy Bibliotekarz” – rajd rowerowy
- Indywidualne warsztaty komputerowe

Wijewo (pow. Leszno)

- „Życie i twórczość Hansa Christiana Andersena” – pogadanka dla uczniów szkoły podstawowej, przygotowanie do konkursu plastycznego

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Nie wiesz? – zapytaj w bibliotece” – wystawa prac konkursowych
- „Książka w życiu pomaga” – spotkanie autorskie z Ewą Nowak dla uczniów klas I gimnazjum oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych
- „Bella” – przedstawienie w wykonaniu aktorów Profilaktyczno-Edukacyjnego Teatru Moralitet z Krakowa dla uczniów klas V i VI szkół podstawowych
- „Skarbnikowe dary” – spektakl na motywach legendy śląskiej dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas I

- „Książka w życiu pomaga” – spotkanie autorskie z Anną Onichimowską dla uczniów gimnazjum oraz klas IV-VI szkoły podstawowej
- „Kochamy bajki” – konkurs plastyczny dla dzieci i wystawa prac konkursowych
- „Bohaterowie z naszych bajek” – konkurs multimedialny dla gimnazjalistów gminy Witkowo

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Przeczytaj tę książkę” – konkurs literacko-plastyczny dla dzieci (Filia w Krzycku Wielkim)
- „Wykonujemy laurki na Dzień Mamy” – zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia w Krzycku Wielkim)
- „Piękne wiersze dla dzieci” – gminny konkurs recytatorski dla dzieci kl. I-III
- Gminny Konkurs Pięknego Czytania dla uczniów kl. I-III

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – dla dzieci (Baszków)
- „Książeczka bajeczka” – spektakl teatralny dla dzieci (Zduny, Baszków, Konarzew)
- „Czarodziejskie słowa w książce i w życiu” – spotkanie dla dzieci (Baszków)
- „Jak tu miło, jak tu dobrze – w przyjaźni z książką i biblioteką” – spotkanie dla dzieci (Baszków)
- „Kreatywne warsztaty ekologiczne”
- „Ciuchcia Pędziszyna pełna wierszy” – konkurs recytatorski dla klas I, II i III
- „Baśnie Hansa Christiana Andersena” – konkurs pięknego czytania dla klas V
- „Muzyka jest wszędzie, nawet w wierszach” – konkurs recytatorski dla przedszkolaków
- Spotkanie autorskie z Małgorzatą Kalicińską
- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – dla dzieci i dorosłych w ramach Nocy Bibliotek
- Koncert Zdunowskiego Zespołu Wokalnego – w ramach Nocy Bibliotek
- Noc Bibliotek:
  - ~ Spotkanie z Romualdem Koperskim
  - ~ Turniej dla młodzieży w Fifie'15

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

ALBUM w bibliotekach / SPKIO. W: Tyg. Nowy (Ziemia Piłska). – 2015, nr 12, s. 10

Umieszczenie pozycji „Kaczory i okolice na starych fotografiach 1513-2013” w bibliografii „Książki o Wielkopolsce” wydanej przez WBPiCAK.

BEZ nich Poznania nie ma... / Piotr Śliwiński; rozm. przepr. Andrzej Sikorski. W: I K S. – 2015, nr 4, s. 18-19

Rozmowa o środowisku literackim, ważnych książkach wydanych przez WBPiCAK i Festiwalu Poznań Poetów.

BIBLIOGRAFIA regionalna. Organizacja prac bibliograficznych w wojewódzkich ośrodkach bibliograficznych. – Cz. 1-2 / Krystyna Kasprzyk. W: Biblioteka r z. – 2015, nr 3, s. 11-20; nr 4, s. 9-13

Badanie obejmujące m.in. Pracownię Bibliografii Regionalnej WBPiCAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKARZE mówią o kulturze czytania / Marek Zaradniak. W: Głos Wielkop. – 2015, nr 86, s. 8

Ogólnopolska konferencja „Kultura czytania” zorganizowana przez WBPiCAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKI. W: Głos Wielkop. (Wyd.1,2). – 2015, nr 78, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawy fotografii „Kody miasta” i „Kreatywna kultura” z Krotoszyńskiego Ośrodka Kultury zaprezentowane w siedzibie WBPiCAK.

BIBLIOTEKI. W: Głos Wielkop. (Wyd.1,2). – 2015, nr 95, s. 28

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m. in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa prac z XIII Ogólnopolskiego Konkursu Fotograficznego „Portret 2014” (Koło); „Kup, wypożycz, CZYTAJ!” – wystawa przedstawiająca dorobek Wydawnictwa WBPiCAK – z okazji Światowego Dnia Książki i Praw autorskich.

DIALOG niedomknięty / Wojciech Kaliszewski. W: Nowe Książki. – 2015, nr 4, s. 14-15

Recenzja książki Lucyny Marzec „Listy do siostry Barbary Czerwijowskiej z lat 1946-1959” wydanej przez Wydawnictwo WBPiCAK w Poznaniu.

GDZIE indziej. W: Tyg. Powszechny. – 2015, nr 22, s. 82

Recenzja tomików nominowanych do Nagrody Silesius, w tym książki Adama Pluszki „Zestaw do besztań”, wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

JUBILEUSZ z medalami, monografią i uznaniem / (kk). W: Przem. na Szlaku Piast. – 2015, nr 22, s. 19

Jubileusz Biblioteki Publicznej Miasta Gniezna, podczas którego Iwona Smarsz, wicedyrektor WBPICAK w Poznaniu, w imieniu SBP przekazała bibliotekarzom medale.

KONKURS wiedzy o Wielkopolsce / MW. W: Tyg. Nowy (Ziemia Piłska). – 2015, nr 15, s. 30

WBPICAK w Poznaniu współorganizatorem XIX edycji konkursu.

KSIĄŻKI w koszyku / A. S. W: I K S. – 2015, nr 5, s. 94

Imprezy organizowane w ramach XII Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek, ilustrowane plakatem autorstwa pracowniczki WBPICAK, Magdaleny Rusnok.

NOWE, znakomite / Andrzej Sikorski. W: I K S. – 2015, nr 5, s. 83

Krótkie recenzje trzech nowych książek, wydanych przez WBPICAK.

O DŁUGACH w bibliotece / ABO. W: Monitor Wielkop. – 2015, nr 5, s. 7

Projekt edukacyjny „Zerwać z długami – jak mądrze gospodarować domowym budżetem” – cykl wykładów dla użytkowników wielkopolskich bibliotek publicznych realizowany przez Narodowy Bank Polski i WBPICAK w Poznaniu.

PIOTR Sommer kolejnym, seryjnym poetą w Zamku / (KAMA). W: Głos Wielkop. – 2015, nr 94, s. 15

Kolejne spotkanie z cyklu „Seryjni poeci” zorganizowane przez WBPICAK w Poznaniu.

PIOTR Sommer na Zamku / SDR. W: Głos Wielkop. – 2015, nr 98, s. 18

Zapowiedź spotkania w cyklu „Seryjni poeci”, organizowanego przez WBPICAK.

POZNAŃ Poetów przez tydzień / Violetta Szostak. W: Gaz. Wyborcza. – Poznań. – 2015, nr 80, s. 5

M.in. wzmianka o konkursie im. Klemensa Janickiego, w którym nagrodą jest publikacja własnej książki w Wydawnictwie WBPICAK.

SERYJNI poeci w Zamku / MAK, VIS. W: G a z . W y b o r c z a . – Poznań. – 2015, nr 63, s. 5

Zapowiedź spotkania pn. „Seryjni poeci” organizowanego przez WBPICAK.

TAK i nie / Jerzy Franczak. W: T y g . P o w s z e c h n y . – 2015, nr 21, s. 76

Omówienie książki Adama Pluszki „Zestawu do besztań” wydanej przez WBPICAK i nominowanej do Nagrody Literackiej Silesius.

TU ZDECYDOWANIE nie jest nudno! / Anna Solak, Jan Gładysiak. W: I K S . - 2015, nr 5, s. 4-6

Przedstawienie bibliotek w Poznaniu, w tym WBPICAK oraz imprez przez nie organizowanych z okazji Dnia Bibliotekarza i Bibliotek 8 maja

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 3, s. 82

Nowości Wydawnictwa WBPICAK w dziale „Książki”.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 3, s. 91-92

Imprezy organizowane przez WBPICAK.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 4, s. 85

Nowości Wydawnictwa WBPICAK w dziale „Książki”.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 4, s. 95

Imprezy organizowane przez WBPICAK w kwietniu 2015 roku.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 5, s. 82-83

Informacje o nowościach wydawniczych WBPICAK.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 5, s. 92

Imprezy organizowane przez WBPICAK w maju 2015 roku.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 6, s. 84

Nowości wydawnicze WBPICAK w dziale „Książki”.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji kultury. W: I K S . – 2015, nr 6, s. 92-93

Imprezy organizowane przez WBPiCAK w czerwcu 2015 roku.

WSZYSTKOŻERNOŚĆ / Marta Koronkiewicz. W: Tyg . P o w s z e c h n y . – 2015, nr 21, s. 77

Omówienie tomiku Adama Wiedemanna pt. „Z ruchem”, wydanego przez WBPiCAK, nominowanego do nagrody Silesius.

WYBIERZ poetów i przyjdź! / Violetta Szostak. W: G a z . W y b o r c z a . – Poznań. – 2015, nr 109, s. 6

Zapowiedź Festiwalu Poznań Poetów, podczas którego zostanie rozstrzygnięty konkurs na najlepszy wiersz. Nagrodą jest publikacja książki w Wydawnictwie WBPiCAK.

WYDANE w Poznaniu książki poetyckie walczą o „Silesiusa” / Marek Zaradniak. W: G ł o s W i e l k o p . (Wyd.1,2). – 2015, nr 82, s. 16

Tomiki poetyckie „Zestaw do besztań” Adama Pluszki oraz „Z ruchem” Adama Wiedemanna wydane przez WBPiCAK wśród książek nominowanych do nagrody.

WYSTARCZY wyjechać do kurortu / Krzysztof Lisowski. W: N o w e K s i ą ż - k i . – 2015, nr 4, s. 29

Recenzja książki Marcina Orlińskiego „Zabiegi” wydanej przez WBPiCAK w Poznaniu.

Z POETAMI o książkach / Ml. W: G ł o s W i e l k o p . – 2015, nr 98, s. 9

Zapowiedź spotkania „Seryjni poeci” organizowanego przez WBPiCAK

ZDJĘCIA Andrzeja Frasia w Poznaniu / (krzem). W: G a z . Ś r e d z k a . – 2015, nr 21, s. 14

W ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2014 roku pokazano w siedzibie WBPiCAK: „Pożegnanie z ciemnią” Andrzeja Frasia i „Działki nasze wieczyste” (zbiór prac z Kalisza).

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę im. Arkadego Fiedlera „Bursztynowy Motyl”** w 2015 roku otrzymał *Piotr Strzeżysz* za książkę „Powidoki”.
- **Nagrodę im. Jana Parandowskiego** 2015 otrzymał *Adam Zagajewski*.
- **Nagrodę im. Kazimierza Wyki** 2015 za książkę „Stanisław Brzozowski. Postawa krytyczna. Wiek XX” otrzymał *Andrzej Mencwel* – historyk, antropolog kultury, krytyk literacki, eseista i publicysta.
- **Nagrodę Literacką im. Juliana Tuwima** w 2014 roku otrzymała *Hanna Krall* za całokształt twórczości.
- **Nagrodę Poetycką Silesius** w 2015 roku otrzymali: *Jacek Podsiadło* za całokształt twórczości; *Marcin Senddecki* za tom „Przedmiar robót” (kategoria książka roku); *Michał Książek* za książkę „Nauka o ptakach” (kategoria debiut).
- **Poznańską Nagrodę Literacką** w 2015 roku otrzymali: prozaik *Zbigniew Kruszyński* (**Nagroda im. Adama Mickiewicza**) i poetka *Kira Pietrek* (**Nagroda im. Stanisława Barańczaka** – stypendium).

B. Z m a r l i

- **Terry Pratchett** (12.03.2015), pisarz brytyjski
- **Tomas Tranströmer** (26.03.2015), poeta szwedzki, laureat Nagrody Nobla 2011
- **Olga Sawicka** (2.04.2015), polska tancerka i choreograf, m.in. primabalerina Teatru Wielkiego w Poznaniu
- **Günter Grass** (13.04.2015), pisarz niemiecki związany z Gdańskiem, laureat Nagrody Nobla 1999
- **Władysław Bartoszewski** (24.04.2015), historyk, publicysta, działacz społeczny i polityczny, dyplomata
- **Krzysztof Kąkolewski** (25.05.2015), reportażysta, pisarz, scenarzysta filmowy